

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 6. SEPTEMBRA 1979

ŠTEVILKA: 33 • LETO: XXVIII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

GIBANJE GOSPODARSTVA V OBČINI V PRVEM POLLETJU

Zbirni podatki letošnjih šestmesečnih periodičnih obračunov, ki so jih predložile organizacije združenega dela iz jeseniškega gospodarstva, kažejo ugodne finančne rezultate in visoke stopnje rasti vseh pomembnejših kategorij. Vendar ti rezultati niso bili pogojeni samo z večjo produktivnostjo dela, temveč so predvsem odraz visoko povečanih cen proizvodov in storitev ter izredno ugodne prodaje na domačem tržišču. Rezultati fizičnega obsega proizvodnje, ki je bila v mesecih juliju in avgustu manjša od planirane, pa kažejo, da bomo ugodne finančne rezultate iz prvega polletja ob devetmesečnem obračunu težko dosegli.

Tudi v tem obračunskem obdobju moramo opozoriti na nekaj neskladnosti, ki so vplivale na obračun in zaradi katerih je primerjava doseženih finančnih rezultatov z doseženimi v polletju lani nekoliko okrnjena.

Periodične obračune za prvo polletje letos so organizacije združenega dela sestavile po novi uredbi o kontnem planu in bilancah OZD ter po dopolnjenem pravilniku o vsebini posameznih kontov. Omenjena uredba in pravilnik sta nekoliko spremenili tudi oblike periodičnega obračuna. Bilanca uspeha je ostala v delu, kjer se ugotavlja celotni prihodek, nespremenjena, dopolnil pa se je del, ki zajema razporejanje dohodka, strukturo izgube, izločena in porabljena sredstva, na novo je vplejana postavka doseženi čisti dohodek.

Primerljivost podatkov pa je otežena še zaradi tega, ker so v letošnjem polletnem obračunu v celot-

nem prihodku zajeti šestmesečni plačani prihodki, lani pa zaradi uveljavitve zakona o ugotavljanju celotnega prihodka in dohodka šest in pol mesečni prihodki. Zaradi tega so ugotovljeni finančni uspehi nekaj nižji od dejanskih. Ker razpolagamo s podatki o plačanih prihodkih v prvih 15 dneh lanskega januarja,

smo osnovne kazalce gospodarjenja ustrezno korigirali (od lanskega celotnega prihodka odšteli 15-dnevne prihodke, od porabljenih sredstev pa stroške, ki se nanašajo na te prihodke).

Če povzamemo pomembnejše ugotovitve o gibanju finančnih rezultatov, ki jih je jeseniško gospodarstvo doseglo v šestih mesecih poslovanja letos, v primerjavi z enakim obdobjem lani, dobimo naslednje prikaze:

CELOTNI PRIHODEK

Po šestih mesecih letos je gospodarstvo doseglo 7.099 milijonov din celotnega prihodka. V primerjavi s prejšnjim letom se je povečal za

(Nadaljevanje na 9. strani)

TUDI STROKOVNI KOLEGIJ O PRIPRAVNOSTI IN IZOBRAŽEVANJU

Strokovni kolegij je na svoji prejšnji seji dal svoj prispevek k razpravi o pravilnikih o izobraževanju in pripravnosti. Člani so predvsem menili, da je treba v pravilniku poudariti pravico in dolžnost vsakega delavca, da nenehno izpopolnjuje svoje znanje, zmoglosti in delovne spretnosti za čim uspešnejše opravljanje delovnih nalog. Konkretne pripombe na oba pravilnika pa so strnjene v naslednjih stališčih:

— kadrovske štipendiranje naj se ureja na ravni delovne organizacije

(torej bo študijske ugodnosti odobral odbor za kadre in družbeni standard), izobraževanje ob delu pa se prenaša v temeljno organizacijo in je v pristojnosti odbora za delovna razmerja,

— štipendiranje naj bi vračali le tisti študenti, ki ne dokončajo šolanja ali zapustijo Železarno, za prestop med temeljnimi organizacijami pa naj to ne bi veljalo,

— še naprej naj štipendist s predčasno zaključenim študijem dobi ustrezno nagrado,

— višina štipendij naj bo izražena le v točkah, katerih vrednost se določa vsako leto s planom,

— praksa kaže, da bi študijsko dobo za izobraževanje na 3. stopnji lahko podaljšali za eno leto,

— za uspešno funkcionalno izobraževanje moramo pripraviti dobre programe in angažirati ustrezne strokovnjake iz železarne, medtem

(Nadaljevanje na 2. strani)

KDO (VSE) ONESNAŽUJE REKO SAVO

Delovni ljudje in občani, organizacije združenega dela, družbenopolitične skupnosti, krajevne skupnosti in druge samoupravne organizacije in skupnosti imajo PRAVICO IN DOLŽNOST zagotavljati pogoje za ohranitev in razvoj naravnih in z delom pridobljenih vrednot človekovega okolja ter preprečevati in opravljati škodljive posledice, ki z onesnaženjem zraka, tal, vode, vodotokov in morja, s hrupom ali kako drugače ogrožajo te vrednote ali spravljajo v nevarnost življenje in zdravje ljudi.

Iz tega ustavnega določila (ustava SFRJ, 87. člen) je skrb in odgovornost za varstvo, v našem primeru Save Dolinke, popolnoma določena. Vsi od Rateč navzdol smo dolžni skrbeti za njeno čistost, preprečevati njeno onesnaževanje, po potrebi jo čistiti, odkrivati onesnaževalce, jih opozorjati, vzgajati in na koncu, če drugače ne gre, jih prijavljati upravni organu.

In kakšna je naša Sava?! Če hočemo to ugotoviti, si moramo bolj natančno ogledati jez hidroelektrarne Moste in ugotoviti bomo, kaj vse plava na njeni gladini.

In kaj je v notranjosti jez ozioroma na dnu Save? Bolje, da o tem ne razmišljamo, ker bi nas vse skupaj moralo biti sram.

(Nadaljevanje na 2. strani)

SREČNO NA III. TEKMOVANJU KOVINARJEV SRS

Od danes, 6. do sobote, 8. septembra, se v Celju odvijata tretje delovno tekmovanje slovenskih kovinarjev, ki ga organizira Zveza sindikatov Slovenije, tokrat pa so nad njim prevzele pokroviteljstvo vse delovne organizacije mesta Celje.

Pristojen samoupravni organ v naši železarni je sklenil, da se tekmovanja v Celju udeležijo vsi zmagovalci tekmovanja, ki smo ga izvedli v Železarni že pred tem. Naša ekipa šteje 20 tekmovalcev, ki bodo merili svoje praktično in teoretično znanje v vseh disciplinah: livarstvu, varjenju in v obdelavi kovin. Tekmovalce spremlja strokovno vodstvo: Janez Zaveljcina, Jože Ravnik in Jože Gračner.

Ob tem moramo pripomniti, da bodo naši tekmovalci poleg znanja demonstrirali tudi kvaliteten material za varjenje, ki ga je Železarna dala na voljo za tekmovanje.

Našim tekmovalcem zaželimo, da bi kar najbolj uspešno zastopali našo železarno.

JE SISTEM NAGRAJEVANJA PRI NAS RES TAKO SLAB? (2)

Osnova premijskih sistemov storitvenih dejavnosti je dosežena produktivnost proizvodnih temeljnih organizacij in se obračunava tako, da je vgrajen v premijski sistem storitvene dejavnosti tisti delež produktivnosti dane proizvodne temeljne organizacije, s katerim ga TOZD storitvene dejavnosti strokovno letno obremenjuje. Tako so temeljne organizacije storitvenih dejavnosti postavljene s sistemom nagrajevanja v odvisnost od dosežene produktivnosti materialne proizvodnje.

Ta sistem je pravilen, če ga opazujemo s stališča, da s programom svojega dela in posegov vzdrževanje, energija, transport prispevajo k produktivnosti proizvodnih obratov, če ga pa opazujemo s stališča delavca v storitvenih dejavnostih, pa moramo priznati, da je zanj to merilo posredno in nima na doseženo višino pomembnega vpliva. Če postavimo sistem v neposredno odvisnost od ustvarjenega dohodka in je njegova višina kot sedaj odvisna le od števila

opravljenih ur, pomeni to, da TOZD storitvenih aktivnosti lahko bogatijo na račun TOZD materialne proizvodnje, ker jih merilo, opravljena ura, brez količinskega kazalca opravljenega dela motivira v to smer.

Dograjevanje sistema v smer dohodkovne odvisnosti pomeni dograjati sistem oblikovanja dohodka v neposredno odvisnost od opravljenih

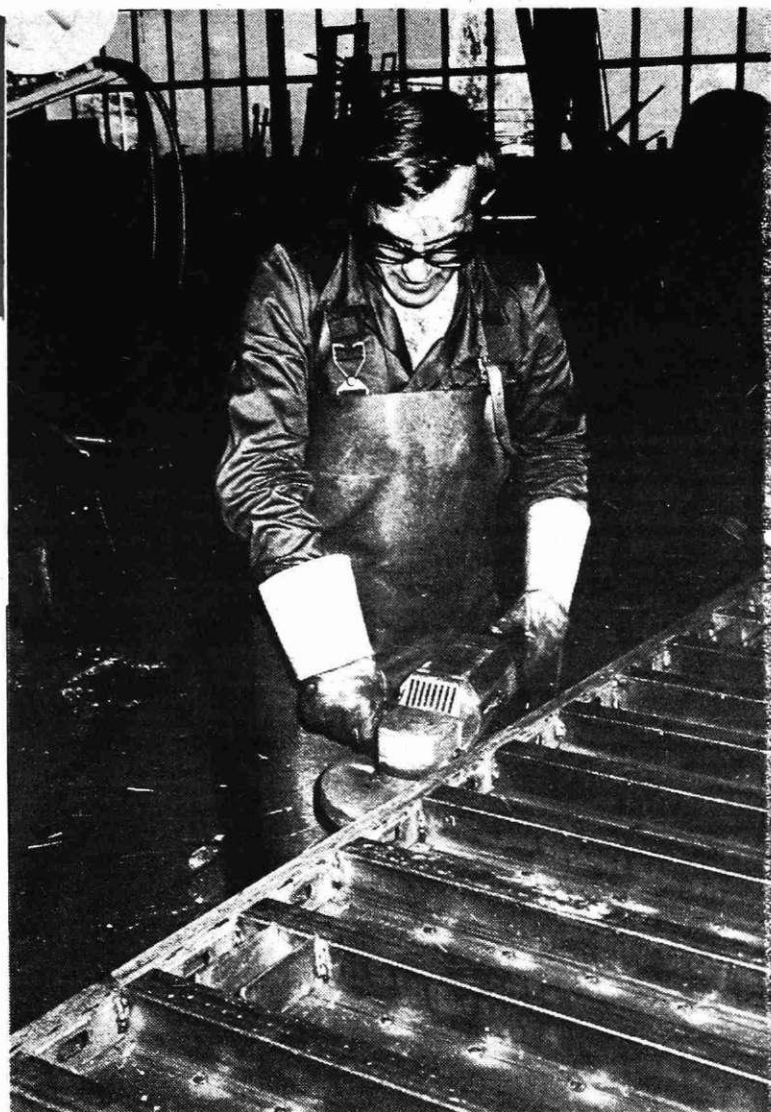
(Nadaljevanje na 3. strani)

SAMOUPRAVNIM DELOVNIM SKUPINAM V OBRAVNAVO

V tej številki Železarja objavljamo samoupravni sporazum o dodatnem financiranju telesne kulture, kulture in drugih družbeno-pomembnih aktivnosti delavcev temeljnih organizacij in delovnih skupnosti železarne Jesenice.

Odbor za uresničevanje zakona o združenem delu predlaga, da samoupravne delovne skupine sporazum v septembru obravnavajo na svojih zborih, oktobra pa ga bomo sprejemali na referendumu skupaj s statutom sestavljen organizacije Slovenskih železarj. Pred tem morajo seveda delavski sveti uskladiti morebitne pripombe med samoupravnimi delovnimi skupinami.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Sodelavec v TOZD Kovinoservisu (IK)

AKCIJA ZA PRIDOBITEV OSNOVNOŠOLSKE IZOBRAZBE

V prejšnji in današnji številki Železarja je objavljen poziv delavcem temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti naše železarne, ki nimajo dokončane osnovne šole in ki so stari manj kot 45 let, da se vključijo v izobraževanje ob delu za pridobitev osnovnošolske izobrazbe. Akcija je spodbudil občinski svet zveze sindikatov na osnovi ugotovitve, da je v občini 3643 zaposlenih delavcev z nedokončano osnovno šolo. Pobuda bi resnično morala postati načrtna akcija vseh zavestnih socialističnih sil, pri čemer bi morale prednjačiti osnovne organizacije zveze sindikatov, ki je to nalogo opredelila tudi v svojih kongresnih dokumentih. Spodbuda, ki so jo predvsem narekovala razvojne potrebe, je tu in ne bi smeli ostati le pri pozivu.

Potrebno bo dosti aktivističnega dela, prepričevanja, spodbujanja in dokazovanja potrebe po pridobivanju znanja oziroma polne osnovnošolske izobrazbe. Pri tem bi morali predvsem izhajati iz spoznanja, da ne gre za formalno pridobitev spričevala o dokončani osnovni šoli, temveč za določeno kvoto znanja, vednosti in spoznanj, ki so bistveni dejavniki razvoja socialistične samoupravne družbe. Večja izobraženost je tudi eden bistvenih dejavnikov za doseganje večje produktivnosti dela, ki je vedno bolj odvisna od večje količine znanja, boljše organizacije, ustvarjalnosti oziroma inovacijskih prizadevanj. Kajti le na večjem splošnem znanju in razgledanosti lahko gradimo in izpopolnjujemo strokovno znanje, razširjamo nove strokovne vednosti in spoznanja. To pa je osnova za hitrejši in širši razvoj ustvarjalnosti delavcev in resnična osnova za razširjeno inovacijsko dejavnost. Seveda pa je to tudi osnova za kvalitetnejše samoupravljanje in humanizacijo samoupravnih odnosov in končno za oblikovanje celovite socialistične osebnosti.

V naši železarni je kar 2558 delavcev ali 38 % z nedokončano osnovno šolo. Ali ni v tem tudi vzrok, poleg drugih, za prepočasno rast produktivnosti dela in za različna druga odstopanja, za premajhen interes za ustvarjalno vključevanje v samoupravljanje in v mnogih primerih tudi za premajhno informiranost, kljub obilici informacij in končno za nizek kulturni nivo nekaterih delavcev.

Zato je izobraževanje ena temeljnih nalog našega nadaljnjega razvoja in zato mora dobiti izobraževanje tudi ustrezno mesto, seveda tudi dovolj konkretizirano, v razvojnih načrtih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti za naslednje srednjeročno obdobje.

Naloga seveda ni lahka, kajti vse preveč je med nami prisotna lenobnost duha, ki pa se mora z zavestnim prizadevanjem vedno bolj umikati pred notranjo potrebo po izobraževanju in ustvarjanju. Za to pa ni dovolj samo poziv, ampak široka in organizirana družbena akcija.

SKUPŠČINA KULTURNE SKUPNOSTI O SMEREH IN CILJIH RAZVOJA 1981-85

Predsednik skupščine Kulturne skupnosti Jesenice Bratko Škrjlić sklicuje v ponedeljek, 10. septembra, skupno sejo obeh zborov in delegatom poleg običajnih točk dnevnega reda predlaga:

IZVRŠEVANJE SKLEPOV PREDHODNE SEJE:

Poročilo o izvrševanju sklepov zadnje seje, to je šeste seje obeh zborov skupščine, je delegatom posredovano v pisni obliki. V zvezi s sklepom, da do te seje izvršni odbor pripravi predlog, kako bi ocenjevali delo izvajalcev, izvršni odbor v poročilu meni, ker ni pripravil predloga, da morajo izvajalci sami v skladu z zakonom o osnovah svobodne menjave dela izdelati kriterije in elemente cene storitev ali programa in da so sestavni del teh tudi standardi in ocena kvalitete. Menijo tudi, da so vsi ti elementi tudi osnova za osnutke temeljev plana za obdobje 1981-1985, ki morajo biti sprejeti do konca decembra tega leta.

Razlaga o neizvršenem sklepu je zaobšla bistvo sklepa skupščine, ki se nanaša na izdelavo predloga metodologije za ocenjevanje dela izvajalcev.

Ostali sklepi so izvršeni ali so v fazi izvrševanja, nekoliko nerazumljivo je le, da je bil sklep skupščine, da se da v javno razpravo samoupravni sporazum o združevanju sredstev za izdelavo načrtov za nov delavski kulturni dom na Jesenicah, uresničen šele po treh in pol mesecih!

DELO IZVRŠNEGA ODBORA MED ŠESTO IN SEDMO SEJO: Iz pisnega poročila je razvidno, da je izvršni odbor med šesto in sedmo

(Nadaljevanje na 14. strani)

»Za polno uveljavljanje delav v združenem delu je najpomembnejše, da skupno z vsemi delavci uresničujemo svoj z ustavo in zakonom o združenem delu opredeljen družbeno-ekonomski položaj, odločajo o pogojih, sredstvih in sadovih svojega dela ter o svojem osebnem in družbenem položaju in razvoju celotne družbe.

Ko bodo delavci v TOZD pripravljali in sprejemali svoje srednjeročne plane razvoja ter plane drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, bodo vanje vključevali tudi na problemski konferenci sprejete temeljne usmeritve.

To je med drugim zapisano v stališčih in sklepkih, ki so bili sprejeti na problemski konferenci po vprašanju DELAVKA V ZDRUŽENEM DELU, ki sta jo sklicala republiška konferenca SZDL Slovenije in svet Zveze sindikatov Slovenije marca meseca letos. Na osnovi tega je predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije sprejelo program uresničevanja stališč in sklepov sprejetih na tej konferenci. Ker ta čas potekajo priprave za oblikovanje novih srednjeročnih planov za obdobje 1981—1985, je prav, da nekaj misli namenimo tudi temu vprašanju.

Najprej nekaj splošnih ugotovitev iz te problemske konference, ki naj bodo v pomoč pri analizi lastnega stanja in posameznih temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih.

Delež žensk med zaposlenimi je na Slovenskem leta 1950 znašal 34, leta 1977 pa že 43,4 %. Slovensko poperje zaposlenih žensk dosegamo tudi v jeseniški občini, seveda pa se znaten del le-teh vozi na delo izven občine. V naši železarni pa je bilo v prvem polletju v poperju zaposlenih 1427 žensk ali dobrih 21 odstotkov vseh zaposlenih. To je glede na to, da sodimo v težko industrijo, sorazmerno dober odstotek, čeprav bi ga lahko z nekoliko spremenjeno miselnostjo znatno dvignili. Na Slovenskem pa je mnogo več žensk zaposlenih v negospodarskih dejavnostih kot gospodarskih. Zanimivo pa je, da se izobrazbena raven žensk v SR Sloveniji izboljšuje hitreje kot moških.

Po ugotovitvah na konferenci se je ženska kot samoupravljalica najprej uveljavila tam, kjer dela, mnogo manj in mnogo kasneje pa v krajevni samoupravi in družbenopolitičnih skupnostih. V sestavi izvoljenih članov delegacij v temeljnih samoupravnih skupnostih je med skupno 187.240 izvoljenimi člani v SR Sloveniji 71.477 ali 38 % žensk. Odstotek žensk se v sestavi delegacij s področja zdravstva in socialnega varstva ter prosvete in kulture najbolj približuje sestavi zaposlenih žensk v organizacijah združenega dela. Kljub izboljšanju pri zadnjih volitvah glede na volitve leta 1974 pa še vedno zaostaja delež kmetic (9,2 %) ter delež članov delegacij v zasebni obrti (9 %).

V sestavi družbenopolitičnih zborov občinskih skupščin in obalne skupščine ter skupščine mesta Ljubljana je za dva odstotka več žensk med izvoljenimi delegati kot leta 1974, ali med 1518 delegati 431 žensk ali 28 %. V vseh zborskih republiške skupščine je leta 1978 med 2021 delegati 540 ali 27 % žensk, od tega v skupinah delegatov za zbor občin 22 % ali tri odstotke več kot leta 1974, v skupini delegatov za zbor združenega dela 29,5 % ali tri odstotke več kot leta 1974 in v družbenopolitičnem zboru 28 % ali osem odstotkov več kot leta 1974 pri prvih delegatskih volitvah.

VEČ POZORNOSTI DRUŽBENO-EKONOMSKEMU POLOŽAJU ŽENSK

Prav v vseh skupinah delegatov, ki delegirajo delegate v zbor občin republiške skupščine, so tudi ženske, medtem ko je bilo leta 1974 še kar sedem skupin delegatov brez žensk.

V sestavi izvoljenih članov delegacij temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti, ki delegirajo svoje delegate v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti, je 39 % žensk ali med 141.628 člani 55.576 žensk. Mnogo slabše pa so ženske zastopane v vodstvih družbenopolitičnih organizacij.

V letu 1975 je bilo med imenovanimi individualnimi poslovnimi organi deset odstotkov žensk ali 413 in v družbeni dejavnosti četrtna žensk oziroma 24,2 % ali 325, kar je nesorazmerno glede na strukturo zaposlenih.

To je le nekaj podatkov, ki nam bodo v pomoč pri analizi lastnega stanja v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, ker po že omenjenem programu uresničevanja stališč in sklepov problemske konference Delavka v združenem delu morajo v sleherni organizaciji zveze sindikatov zagotoviti temeljito in kritično obravnavo problematike sedanjosti in bodoče usmeritve pri zaposlovanju žensk, zlasti kar zadeva možnosti pospeševanja strokovno zahtevnejšega dela in naloge.

To vprašanje bi morali dovolj odgovorno obravnavati tudi v vseh naših temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih. Že nekaj let sem namreč dovolj kritično občutimo nezadosten priliv moških delavcev iz občine in drugih bližnjih krajev, v naslednjem srednjeročnem obdobju pa bo vedno bolj usihal priliv tudi iz ostalih predelov Slovenije in Jugoslavije. Zato se bomo marsikje morali tudi krepko spoprijeti s preživelostjo miselnostjo o izključno moških in izključno ženskih poklicih.

Vzporedno s tem pa bodo v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih morali spregovoriti tudi o vseh spremljajočih vprašanjih, ki zadevajo družbeno-ekonomski položaj delav v združenem delu. Med ta vprašanja prav gotovo sodi razporeditev delovnega časa in nočno delo, nadalje pogoji življenja v družini in krajevni skupnosti in še posebej varstvo in vzgoja otrok, zdravstveno varstvo delavke — matere in podobno. Posebno pozornost velja nameniti poklicnemu usmerjanju in izobraževanju glede na že omenjeno preživelostjo miselnost o samo »ženskih« poklicih. Ker v razreševanju vseh družbenih problemov, ki zadevajo delavko, morajo aktivneje poseči predvsem delavke same, bomo morali tudi temeljito analizirati in opredeliti družbenopolitično uveljavljanje žensk.

Naj nam bodo pri tem delu vodilo misli predsednika Tita na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije:

»Pod osvoboditvijo dela, delavskega razreda in človeka razumemo tudi boj za osvoboditev žensk. Za nas je bilo to vedno razredno vprašanje strateškega pomena. Brez sodelovanja žensk v družbenem in političnem življenju ni popolne demokracije in razvoja samoupravljanja. Zato si mora naša družba v celoti mnogo bolj prizadevati za hitrejšo in uspešnejše reševanje problemov, ki izhajajo iz neskladja med vlogo ženske v združenem delu in družbi nasploh in njenimi še vedno velikimi obvezami v družini.«

KDO (VSE) ONESNAŽUJE REKO SAVO

(Nadaljevanje s 1. strani)

Do tega prepričanja smo prišli pretekli mesec, ko smo bili obveščeni, da po jezcu HC Moste plava večja količina nesnage. Na površini vode se je nahajala večja količina granulirane žindre, ki je nekontrolirano pritekala iz granulacijskih bazenov naših plavžev.

Po večdnevem dogovarjanju v Železarni in na občini, kdo in kako naj odstrani plavajočo žlindro z jezusa, smo se dogovorili, da to težko in nevarno delo opravijo delavci oddelka za varstvo pri delu in varstvo okolja.

Po 15-dnevem delu smo iz Save oziroma s površine jezusa odstranili na posebno deponijo 120 kub. metrov granulirane žindre. Priznati moram, da tega dela ne bi opravili, če nam ne bi priskočila na pomoč delovna organizacija Elan iz Begunj, ki nam je odstopila čolne in prostore ter delovna organizacija Hidro Koper, ki nam je na podlagi naročila TOZD Plavž pripeljala posebne pregrade za omejevanje plavanja žindre po vodi.

Naš glavni namen je bil odstraniti plavajočo žlindro z vodne gladine. Pri tem delu pa so nas ovirali razni drugi odpadki, ki plavajo na površini. Če bi hotel napisati seznam odvrgnenih odpadkov, ki plavajo po jezusu, bi bil to predolg seznam in verjetno nepopoln. Našel bom le nekaj teh odpadkov: največ je pločevink, plastičnih posod, raznih otroških igračk, žog, čevljev, sandal, raznih lesenih odpadkov in cela vrsta drugih predmetov kot so steklenice, koši za smeti, košare itd. Poleg naštetega »drobiža« pa plavajo po Savi tudi večji deli, ki celo ogrožajo varnost čolnov in smučarjev Elanovega centra. Med te predmete spadajo avtomobilske gume, kovinski sodi za olje, koluti elektrokablov, leseni in plastični zaboji ipd. Kot zanimivost naj povem še to, da smo našli več namenoma poškodovanih zaščitnih čelad, nekaj pa še popolnoma celih in celo z imenom delavca Železarnice. Kako taki predmeti pridejo v Savo, ni težko ugotoviti.

Od kod vse to v Savi? Splošno mnenje je, da Železarna onesnažuje Savo. V Železarni nihče ne more zanikati tega dejstva. Vendar Savo onesnažujejo tudi druge delovne organizacije. Večina nesnage in odvrgnenih predmetov pa je posledica pomanjkanja kulture in ljubezni občanov do narave.

Vsi manjši potoki, ki se izlivajo v Savo, prinašajo iz naselij razne predmete. Najbolj pa me je presenetilo, da iz vasi Blejska Dobrava skozi naselje Lipce pritekajo gospodinske odplake in fekalije direktno v Savo; verjetno pa to ni edini primer.

Kot zanimivost naj povem, da je žlindra, ki smo jo odstranili iz jezusa, odigrala vlogo čistilnega sredstva, saj je pobrala oziroma absorbirala veliko večino plavajočega olja in maščob. Kemična analiza je pokazala, da vsebuje pobrana žlindra 0,46 % olja, medtem ko vemo, da plavžarska žlindra po granulaciji tega ne vsebuje.

Obiskovalci in poznavalci jezusa pravijo, da voda v jezusu že dolgo let ni bila tako čista kot je sedaj.

In kaj bi morali narediti, da bi bila Sava in jez bolj čista? Organizirati bi morali širšo akcijo čiščenja obrežja Save od njenega izvira do zapore HC Moste. Na levem in desnem bregu Save se nahajajo ogromne količine različnih odpadkov. Z naraščanjem ali padanjem nivoja vode, posebno v jezusu, se ti odpadki pojavljajo enkrat na obali drugič na površini vode, kar je odvisno tudi od smeri in moči vetra. Za čiščenje bi morali biti zainteresirani: Železarna, HC Moste, Elan, vodna skupnost, komunalna skupnost, ribiška družina ter naselja iz krajevne skupnosti za svoje področje.

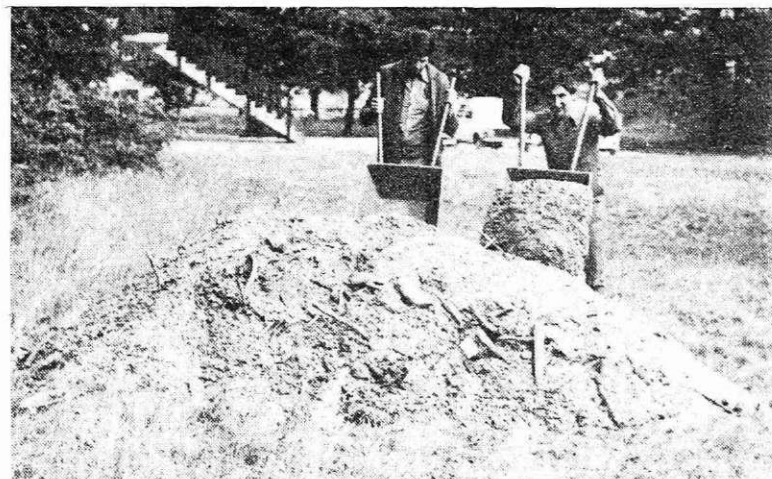
Poudariti moram, da bi na današnji stopnji razvoja z nekoliko več

kulture, discipline in ljubezni do narave, lahko imeli našo najdaljšo reko vsaj v njenem začetnem toku zadovoljivo čisto. V Železarni ni več take tehnologije, ki bi morala neposredno onesnaževati Savo.

Pri vseh tehnoloških postopkih so zagotovljeni vsaj minimalni čistilni postopki, odpadki pa se zbirajo, deponirajo in odvažajo na dogovorjena mesta. Toda spremeniti je treba miselnost ljudi in povečati odgovornost.

Čiščenje akumulacijskega jezera na Savi z obrežja (Foto B. Blenkuš)

Granulirana žlindra, ki so jo posneli s površine akumulacijskega jezera (Foto B. Blenkuš)

Valjarna na Beli (IK)

TUDI STROKOVNI KOLEGIJ ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ko naj bi bili instruktorji praktičnega pouka praviloma mojstri.

— prav je, da interno pridobljene kvalifikacije v Železarni tudi priznavamo,

— pripravniška doba za splošni del, ko pripravnik spozna Železarno, naj se skrajša na 14 dni, ustrezno pa podaljša usposabljanje na tistem področju, kjer bo kasneje samostojno delal.

— za nov način opravljanja strokovnih izpitov bi kazalo pripraviti spiske članov komisij po posameznih strokah.

Na zadnji, ponedeljkovi, seji pa je strokovni kolegij po obravnavi poslovnega rezultata v sedmih mesecih letošnjega leta predlagal za izboljšanje poslovnega uspeha še nekaj dodatnih ukrepov.

Ob tem, da se pravkar zaključuje letošnja razprava o analizi tekočega srednjeročnega obdobja in smernicah za prihodnje obdobje, tečejo že tudi priprave na plan za leto 1980, pri čemer je še posebno pomembno pravočasno, vendar usklajeno delovanje temeljnih organizacij in strokovnih služb ter prizadevanja vseh za premik v kvalitetnejši program proizvodnje.

Dogovorili so se tudi za način dnevnega spremljanja proizvodnih rezultatov, ki naj bi omogočilo tekoče odpremljanje in ne kopičenje odpreme v zadnjih dneh meseca oziroma leta, kar povzroča nemalo težav pri kupcih.

Ob predlaganem programu izobraževanja kluba samoupravljalcev so poudarili predvsem željo po tesnejšem sodelovanju med klubom in Železarno že pri pripravi programov. Ker pripravljamo v Železarni za jesen nov seminar za vodje samoupravnih delovnih skupin, je bilo dogovorjeno, da se v izdelavo programa zanj vključi kadrovskega sektorja, center za proučevanje samoupravljanja in informiranje in sindikat, ter da se izvede prek kluba samoupravljalcev.

PRIPRAVA NAVODILA O POSLOVANJU S SREDSTVI IV IN AZ

Dosedanja navodila o poslovanju s sredstvi za investicijsko vzdrževanje, za amortizacijsko zamenjavo in investicije v železarni Jese-nice niso več v skladu z novo samoupravno organiziranostjo. Da bi se to uredilo, je poslovodni odbor imenoval posebno delovno skupino, ki pripravlja novo ustrezno navodilo.

Doslej je skupina ta določila že dvakrat usklajevala in dopolnjevala, tako da je sedaj v strokovni razpravi že tretji osnutek, ki ima 21 strani besedila in devet obrazcev kot priloge. Po tretjem dopolnjevanju in usklajevanju določil bo o navodilu razpravljali in o njegovi uveljavitvi odločal pristojen samoupravni organ.

Poglaviti namen tega navodila je v tem, da se bo z njim določil enoten in znan postopek pri pripravi pobud ter predlogov za investicijsko vzdrževanje, za amortizacijsko zamenjavo in za združevanje denarja za

izboljšanje in razširjanje materialne osnove dela in uresničevanje investicij. Razen tega bo v navodilu zapisano tudi, kako se sprejemajo odločitve o navedenih pobudah in predlogih, kako se pripravi postopek za združevanje denarja za to in kako se odločitve v zvezi s tem tudi uresničujejo.

Po sprejemu tega navodila, predvidoma do konca tega leta, bo vsem delavcem znan postopek za urejanje teh zelo pomembnih zadev in nalog v »okviru« dobrega gospodarjenja v TOZD, delovnih skupnostih in Železarni.

JE SISTEM NAGRAJEVANJA PRI NAS RES TAKO SLAB? (2)

(Nadaljevanje s 1. strani)

ga dela in rezultatov dela. Tega ne bo lahko dosegli zaradi zelo širokega asortimenta proizvodnje in stopenj obdelave v strojnih delavnicah, še težje v transportu, kjer se kot merilo ustvarjenega dohodka lahko uporabi prevožene količine materialov z razdaljo in načinom transporta, najtežje pa v vzdrževanju in energiji, ki ga bomo najbrž v celoti morali ohranjati v odvisnosti od rezultatov proizvodnih temeljnih organizacij. Princip svobodne menjave dela je mogoče uresničevati tako, da za vsak proizvod in storitev, ki se giblje v obdelavi, predelavi in storitvah v delovni organizaciji, oblikujemo tako ceno, ki bo slonela na zrelih in ne izkoriščevalskih medsebojnih odnosih med temeljnimi organizacijami, tako da bomo že na začetku delovanja takega ekonomskega sistema imeli enake pogoje pridobivanja dohodka iz svobodne menjave dela.

Znotraj osnovnih meril uspešnosti v storitvenih dejavnostih bomo v bodočnosti morali razvijati lastna merila na ravni vpliva oddelkov in posameznih delavcev. Mnenja sem, da raven osebnih dohodkov v storitvenih dejavnostih ne bi smela presegati ravni kalkulativne vrednosti sredstev OD v blagovni proizvodnji Železarn, ki je za

– strojne delavnice 67.64 din/t
– remontne delavnice 111.94 din/t
– vzdrževanje 119.14 din/t
– energijo 51.97 din/t
– transport 72.32 din/t
– družbene prehrane 33.39 din/t

Navedene vrednosti so sedanjí nivo. Če bi se perspektivno obseg storitev povečal ali zmanjšal, bi se sorazmerno morale menjati navedene vrednosti.

Sredstva za osebne dohodke oziroma premijski sistem pridobivajo delovne skupnosti na osnovi meril uspešnosti delovne organizacije. Uveljavljena so naslednja merila: prihodek ustvarjen s prodajo izdelkov in storitev, produktivnost, skupna proizvodnja, stroški skupnega prihodka, stroški energije, povprečna prodajna cena, razmerje plačane k fakturirani realizaciji, vezava finančnih sredstev v zalozah materialov R3, faktor HTZ, izpolnjevanje plana po količini in kvaliteti, doseženi stroški OTK in RO, obremenitev OTK in RO s preiskavami (probami).

Vsak sektor ima vključene tri od navedenih elementov merjenja uspešnosti. Doseganje se izračunava z razmerjem med doseženo in programirano, planirano vrednostjo, ki predstavlja normativ. Glede na vpliv, ki ga ima nek sektor na doseganje teh meril, ima vsak od elementov različen delež vpliva v premiskem sistemu, seveda pri vsoti 1.0 vseh deležev elementov.

Ta sistem je pravilen, če ga opazujemo s stališča funkcije, ki jo izvaja nek sektor skupnih služb v delovni organizaciji. Če pa model presojamo s stališča delavca in možnostjo njegovega vplivanja so merila precej posredna in imajo delavci v svojem ozkem področju dela in vpliva le omejeno možnost na višino doseganja.

Možnost doseganja je v posameznih elementih premijskih sistemov različna, ne glede na to, da se letno spreminjajo normativi glede na plan ali poprečno doseganje v danem kriteriju. Razlog za to je v tem, ker realizacija raste hitreje kot skupna proizvodnja, produktivnost, faktor HTZ ali stroški. Zaradi stanja na tržišču se poslabšuje razmerje plačane k fakturirani realizaciji in stroški skupnega prihodka.

V bodočnosti bo potrebno sistem gibljivega deleža v strukturi osebnih dohodkov razvijati tako, da bomo znotraj tega glavnega vpliva, ki ga opredeljuje funkcija sektorja, dograjevali dodatna specifična merila, ki bodo slonela na dosežkih neposrednega vpliva oddelkov in posameznih delavcev. Rutinska dela, ki jih je mogoče normirati, bo potrebno normirati, ostala dela, ki se izražajo v vplivu na določeno merilo uspešnosti, pa bomo morali honorirati v tem odnosu. Sektorji in oddelki skupnih služb do sedaj niso pokazali še posebnega razumevanja za oblikovanje takih modelov v sistemu nagrajevanja in še niso dojeli, da predstavljajo taki modeli, ki dovolj natančno opredeljujejo uspešnost dela delavcev, stopnjo urejenosti, reda in višje stopnje organiziranosti delovnih postopkov.

FLEKSIBILNA PRODUKTIVNOST

V preteklosti smo imeli v sistemu nagrajevanja v deležu uspešnosti vgrajeno doseganje količinskega operativnega plana. Ta model je povzročil, da so se temeljne organizacije borile za nizko raven programiranja proizvodnje. Zato je bil ta model doseganja operativnega plana nadomeščen z razmerjem dosežene produktivnosti danega meseca k poprečnemu doseganju preteklih treh

mesecev. Iz tega razloga imenujem ta element nagrajevanja doseganje fleksibilne produktivnosti. Produktivnost se ugotavlja s količinskimi kazalci, in sicer s količinsko proizvodnjo v tonah k številu opravljenih ur. Ta element v sistemu delitve osebnih dohodkov nima negativnega vpliva na doseganje. Stimulacija se začne s 3 % pri pod 90 % dosežene produktivnosti preteklega obdobja do 10 % pri doseženi produktivnosti nad 115 %.

Kritična analiza opozarja na naslednje šibke točke tega modela. Primerjava dosežene produktivnosti v mesecu k doseženi produktivnosti preteklega tromeščja nosi s seboj sezonski vpliv. V sezoni dopustov delamo običajno bolj produktivno z manjšo rezervo delavcev v tehnoloških in delovnih procesih. V storitvenih dejavnostih in službah je produktivnost izražena z blagovno proizvodnjo k opravljenim uram temeljne organizacije ali delovne skupnosti. Odprema delovne organizacije ni vedno usklajena s porabo ur v storitvenih dejavnostih in službah. Zato ta kazalec ni vedno izraz produktivnosti dela v storitvah ali uslugah. Produktivnost nadalje ugotavljamo v premijskih sistemih temeljnih organizacij in je kot taka vgrajena v sistem delitve. Iz tega razloga je vpliv tega elementa na delitev OD podvojen.

OCENA DELOVNEGA PRISPEVKA

Ocena delovnega prispevka se za vsakega delavca izvaja kot ocena neposrednega vodje in delegata samoupravne delovne skupine. Ocena se izvede po karakteristikah kot količina in kvaliteta opravljenega dela, izkoristek delovnega časa, gospodarnost dela in iniciativnost delavca. Stopnjevanje je opisno, vendar pri oceni manjka pogosto dokazno gradivo in razgovor z delavcem, ki naj vpliva na njegove boljše delovne rezultate. Ocene se gibljejo v razponu med 7 % in 19 % stimulacije brez vgrajenega negativnega vpliva, poprečje je obvezno na ravni oddelka, sektorja, delavnice ali temeljne organizacije in je 13 %.

Šibka stran tega modela je v tem, da vse manj neposrednih vodij in delegatov ocenjuje delavce objektivno po njihovem delovnem prispevku k skupnim rezultatom dela. Razpon ocen se oži in ima trend približevanja k sredini, to je k 13 %. S tem postaja model nesmiseln, ker nič več ne razlikuje prihodnih, prizadevnih od poprečnih ali podpoprečnih delavcev. Namen in cilj sistema je bil prav gotovo v tem, da motivira najbolj napredne in dobre delavce. Pri ocenjevanju so postali neposredni vodje središče ostrih, včasih zelo neobjektivnih kritik, v nedozorelih sredinah vpliva ocenjevanje negativno na medsebojne odnose in puja potrebno stopnjo sodelovanja.

Ker je naš cilj nagrajevanje po rezultatih dela in motiviranje najboljših delavcev za še boljše delovne rezultate, je potrebno razmišljati o modelu, ki bo omogočal tako razlikovanje, kjer je mogoče delovne rezultate meriti z neposrednimi merili, npr. z izpolnjevanjem norme, v kateri je obračunana samo kvali-

tetno neoporečna proizvodnja. V teh primerih je mogoče delež prenesti na izpolnjevanje norme. Na mestih, kjer opravljenega dela ni mogoče meriti s tem merilom, bi bilo potrebno oblikovati merila, ki bi neposredno merila delovni prispevek z materialnimi kazalci ali doseganje delovnih ciljev. Pri delovnih nalogah, kjer tudi na ta način ni mogoče ovrednotiti delovnega prispevka, bi bilo treba ta model ohraniti tako, da bi ocenjevali samo količino in kvaliteto dela, ker je po mojem mnenju izkoristek delovnega časa, gospodarnost in iniciativnost že vgrajena v količini in kvaliteti dela. Obdobje veljavnosti ene ocene tri mesece je prav gotovo prekratko. Ocenjevanje naj bi se tam, kjer bi bilo ohranjen, izvajalo najmanj enkrat letno.

DODATNA MERILA USPEŠNOSTI PRI IZVAJANJU DELOVNIH NALOG

K nekaterim osnovnim premijskim in normnim sistemom so vgrajena dodatna merila uspešnosti, s katerimi se ugotavljajo rezultati dela po tehnoloških, kvalitativnih in terminskih kazalcih. Dodatna merila so k osnovnim merilom dograjena tako, da vplivajo v obe smeri, to je v smer stimulacije in penala na doseganje norme ali premije v odvisnosti od doseženega rezultata. V vsakem od teh modelov je opredeljena načelna točka vpliva, ki predstavlja normalno raven doseganja tega vpliva; strmina krivulje, ki opredeljuje pozitivni in negativni vpliv na osnovno doseganje v odvisnosti od doseženega rezultata ter zgornja in spodnja omejitev.

V sistem nagrajevanja so vgrajena naslednja dodatna merila uspešnosti:

- kvaliteta gradilja, opredeljena s poprečno koncentracijo žvepla v gradlju;
- kvaliteta aglomerata, opredeljena z razliko med doseženo in predpisano bazičnostjo aglomerata;
- število zgrešenih šarž v jeklarini;
- šaržni časi v jeklarni;
- delež gradilja, vlitga na livno polje;
- število naloženih vagonov z žlindro za Anhovo;
- izpleni na blumingu;
- zastoji na blumingu;
- odstopanja od nominalnih dimenzij debele pločevine;
- kvaliteta izdelkov v strojnih delavnicah;
- terminski plan remontov.

Dodatna merila ugotavljanja uspešnosti prispevajo k odvisnosti delitve osebnih dohodkov od rezultatov dela, zato jih bo potrebno negovati in dopolnjevati.

Kritična ocena obravnavanih modelov je moja ocena in ni stališče ne službe, ki ureja sistem delitve osebnih dohodkov in ne katerega koli strokovnega političnega ali samoupravnega organa. Želim pa, da bi postale te misli osnova za začetek razprav, ki se bodo razvijale ob sprejemanju samoupravnih aktov, ki urejajo sistem delitve osebnih dohodkov.

T. C.

(Nadaljevanje prihodnjič)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 10. 9.	PRETNAR VITO	VARL ALOJZ
TOREK – 11. 9.	PRISTAVEC BOŽIDAR	FALETIČ JANEZ
SREDA – 12. 9.	VEHAR JANEZ	SLIBAR MIHA
ČETRTEK – 13. 9.	KERNIK MITJA	KAVČIČ ANTON
PETEK – 14. 9.	ARH JANEZ	ARNEŽ FRANC
SOBOTA – 15. 9.	KRAPEŽ ALBERT	TRONTELJ MARJAN
NEDELJA – 16. 9.	LOGAR IGOR	KAVČIČ IVAN

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 10. do 15. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldan: III. obratna ambulanta – dr. med. Želimir Cesarec in IV. obratna ambulanta – dr. med. Vesna Sitar.

popoldan: I. obratna ambulanta – dr. med. Branimir Čeh in II. obratna ambulanta – dr. med. Vesna Furlan-Zidar.

V soboto, 15. septembra, samo dopoldan I. obratna ambulanta – dr. med. Branimir Čeh in II. obratna ambulanta – dr. med. Vesna Furlan-Zidar.

Dispanzer za borce od 13.30 do 15.30 II. obratna ambulanta – dr. med. Vesna Furlan-Zidar.

Zobna ambulanta:

Popoldan: I. zobna ambulanta – v. den. Viktor Stražišar.

V soboto, 15. septembra, samo dopoldan I. zobna ambulanta – v. den. Viktor Stražišar.

V torek, 11. septembra, in v četrtek, 13. septembra, dodatno za Železarno od 7. do 13. ure I. zobna ambulanta – v. den. Viktor Stražišar.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure in popoldan od 13. do 19.30, v soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

PERSONALNE VESTI – AVGUST

V delovno razmerje so bili sprejeti 104 delavci, delovno razmerje pa je prekinil 101 delavec.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Akif ALIJI, 1922, valjarna bluming-štel – 32 let v ŽJ, Franc Bolčina, 1923, hladna valjarna Jesenice – 30 let v ŽJ, Jože JAN, 1923, valjarna bluming-štel – 32 let v ŽJ, Janko KEJŽAR, 1919, hladna valjarna Jesenice – 29 let v ŽJ, Viktor KOPRIVEC, 1915, energetika – 38 let v ŽJ, Stanko LAKOTA, 1919, energetika – 20 let v ŽJ, Jože LEKSE, 1927, jeklarna – 30 let v ŽJ, Ciril PRIMOŽIČ, 1924, varnostna služba – 24 let v ŽJ, Kristjan SLIVNIK, 1922, remontne delavnice – 31 let v ŽJ.

INVALIDSKO UPOKOJENA: Zvonka KOS, 1936, elektrode – 21 let v ŽJ.

UMRL: Jože RAZINGER, 1947, jeklarna – 16 let v ŽJ.

ODSLI V JLA: Enes AVDIČ, 1960, vzdrževanje, Igor BIZJAK, 1959, energetika, Aleksander CERNE, 1959, remontne delavnice, Stevo DAVIDOVIČ, 1960, valjarna žice, Suvad DERVIŠEVIČ, 1960, Safet HASANOVIČ, 1960, elektrode, Ilija LJUBOJEVIČ, 1960, kovino-servis, Zikro MEDIČ, 1960, remontne delavnice, Toma MILJEVIČ, 1960, jeklarna, Ivan MRK, 1958, remontne delavnice, Srdoljub PAČNOVIČ, 1960, plavž, Besim PEHADŽIČ, 1957, vzdrževanje, Mithad SADIKOVIČ, 1960, hladna valjarna Bela, Nijaz SUBAŠIČ, 1960, strojne delavnice, Boško SUBOTIČ, 1960, valjarna bluming-štel, Ismet STRKONJIČ, 1958, OTK, Miro VUKOBRAD, 1960, hladna valjarna Bela, Hasan ZULIČ, 1958, strojne delavnice.

DISCIPLINSKO SO BILI ODPUŠČENI: Alija ALIČ, 1958, valjarna bluming-štel, Mone ANDONOVSKI, 1960, valjarna bluming štel, Bajro AVDIČ, 1959, kovinoservis, Beriz BEGANOVIČ, 1957, hladna valjarna Bela, Ahmet BEKTASEVIČ, 1954, transport, Besim BEŠIČ, 1957, žičarna, Mujo BEŠIČ, 1954, energetika, Juro BIBEROVIČ, 1959, žičarna, Senad BILAJ-BEGOVIČ, 1957, plavž, Ismet BOROVAČKI, 1960, jeklarna, Franc BRUS, 1943, elektrode, Eniz ČAUŠEVIČ, 1957, hladna valjarna Bela, Izet ČEHAJIČ, 1954, hladna valjarna Bela, Albin GABROVEC, 1960, hladna valjarna Jesenice, Fehim HADŽALIČ, 1957, hladna valjarna Bela, Emsud HASAN-BEGOVIČ, 1958, transport, Umija HODŽIČ, 1955, vzdrževanje, Emsud HOROZOVIČ, 1957, transport, Haso IBRAHIMOVIČ, 1958, valjarna bluming-štel, Adem IBRAHIMOVIČ, 1951, jeklarna, Drago IVANOVIČ, 1957, transport, Boris JONKE, 1961, jeklovlek, Salim KEDIČ, 1954, transport, Borislav KOVAČEVIČ, 1956, valjarna žice, Redžep KOVAČEVIČ, 1959, valjarna bluming-štel, Zlatan KRIVIČ, 1959, jeklovlek, Ljube KRSTEV, 1952, valjarna bluming-štel, Peter KRŽE, 1950, hladna valjarna Bela, Vilko LAPAJNE, 1960, žebljarna, Mijo MICIČ, 1954, valjarna bluming-štel, Gabrijel MILANOVIČ, 1958, jeklarna, Milan MILINKOVIČ, 1956, hladna valjarna Jesenice, Fikret MRKALJ, 1956, valjarna bluming-štel, Fikret MUŠIČ, 1958, profilarna, Rudolf NAGLIČ, 1956, strojne delavnice, Adil PAJIČ, 1957, hladna valjarna Bela, Borislav PRANIČ, 1958, plavž, Ivo SARAF, 1957, jeklarna, Dragan STOJANOV, 1953, nabavni sektor, Vladimir ŠKRBEČ, 1955, žičarna, Ivan ŠMIT, 1955, hladna valjarna Bela, Ivo TOKIČ, 1955, žebljarna, Anton TORKAR, 1961, OTK, Nurija TOROMAN, 1955, hladna valjarna Bela, Abid VELIČ, 1953, jeklarna, Husein VOJIC, 1959, vratni podboji, Nebojša VOKIČ, 1956, OTK, Miroslav ZAGORC, 1956, valjarna bluming-štel.

ŽERJAVOVODSKI TEČAJ

Na osnovi potreb po žerjavovodnih objavljamo interni

RAZPIS za žerjavovodski tečaj

POGOJI:

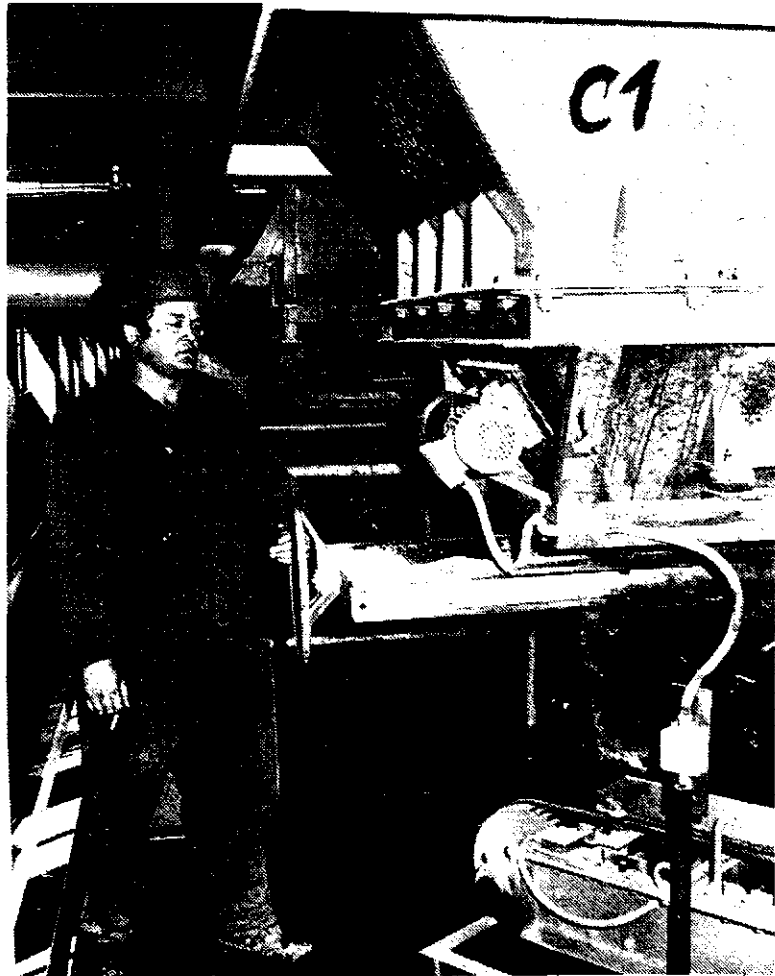
- da ima kandidat najmanj šest razredov osnovne šole,
- da je vsaj eno leto zaposlen v železarni Jesenice,
- da ima odslužen vojaški rok,
- da bo kandidat izpolnjeval psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce za vpis (izjava) pri personalnih delavkah TOZD, katerim pravilno in čitljivo izpolnjene obrazce tudi vrnejo do 12. 9. 1979.

Interesenti naj se prijavijo do roka, ker poznejših prijav ne bomo sprejemali.

Prednost pri izbiri bodo imeli kandidati iz TOZD, v katerih se žerjavi uporabljajo.

KADROVSKI SEKTOR

Sodelavec v aglomeraciji (IK)

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

ČETRTRA SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

Predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne Božo PANCUR je v petek, 31. avgusta, sklical četrto sejo odbora in predlagal naslednji dnevni red:

Pregled sklepov prejšnje seje, analiza finančnega rezultata za mesec julij 1979 in kumulativno za prvih sedem mesecev, ocena izvrševanja operativnega programa za mesec avgust in zunanja realizacija prodaje energijskih medijev in vzdrževalnih storitev za mesec julij ter ocena izvrševanja operativnega programa za osem mesecev 1979, predlog operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec september 1979, predlog koriščenja sredstev proste amortizacije v letu 1979, tekoče zadeve ter vprašanja delegatov.

Poročilo o izvrševanju sklepov prejšnje seje so posredovali podpredsednik poslovnega odbora Ivo Arzenšek, vodja kadrovskega sektorja Janez Tušar in član poslovnega odbora Božo Bartelj. Iz poročil je bilo razvidno, da so sklepi prejšnje seje izvršeni.

Glede predlogov za normalizacijo prevelike odsotnosti, ki jih je pripravil kadrovski sektor, pa so člani odbora sklenili, da vse predloge podrobno obravnava poslovodni kolegij ter za realizacijo predlogov konkretno zadolži odgovorne osebe in službe. Ustrezno dopolnjene predloge za normalizacijo prevelike odsotnosti pa naj obravnava odbor za gospodarstvo in delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti.

O analizi finančnega rezultata za mesec julij 1979 in kumulativno za prvih sedem mesecev je navzoče seznanil vodja finančno računovodskega sektorja Boris Pesjak.

Člani odbora so ugotovili, da je neizpolnjevanje planskih obveznosti tudi posledica večjega koriščenja letnih dopustov, kot je bilo dogovorjeno z gospodarskim načrtom, kar ima velik vpliv na negativen finančni rezultat. Razpravljali so tudi o odvisnosti osebnih dohodkov od produktivnosti ter predlagali, da se mora v ustreznih samoupravnih aktih, ki urejajo osebne dohodke, ta povezanost bolj odraziti. Poslovodnemu odboru so naročili, da do naslednje seje odbora pripravi ustrezno poročilo o priključitvi agregatov na zemeljski plin.

Vodja oddelka za operativno planiranje Avgust Karba je nato prisotnim posredoval oceno izvrševanja operativnega programa za mesec avgust in zunanjo realizacijo prodaje energijskih medijev in vzdrževalnih storitev za mesec julij. Iz ocene je bilo razvidno, da v skupni proizvodnji za mesec avgust osem proizvodnih temeljnih organizacij ni doseglo načrtovanih planskih obveznosti. Za planirano proizvodnjo zaostajamo tudi v blagovni proizvodnji, zato tudi prodajna cena in realizacija nista bili doseženi. Navzoče je seznanil tudi z oceno skupne in blagovne proizvodnje za obdobje januar – avgust 1979 ter povedal, da v skupni proizvodnji zanjostajamo za gospodarskim načrtom v osmih mesecih za približno 4,8 %, za programom pa

približno 4,9 %. Pri oceni blagovne proizvodnje pa zaostajamo za gospodarskim načrtom približno 6,5 %, za programom pa približno 4,8 %.

Na podlagi diskusije o oceni skupne in blagovne proizvodnje za mesec avgust in kumulativno za osem mesecev letošnjega leta so navzoči ugotovili, da je veliko odstopanje po količini in kvaliteti. Več besed so posvetili obravnavanju kvalitetne problematike in izpolnjevanja zapisnikov kvalitetnih konferenc. Ugotovili so, da se sprejeti sklepi kvalitetnih konferenc ne realizirajo v celoti. V zvezi s tem so naročili poslovodnemu odboru, da zaradi izboljšanja kvalitete, strogo zahteva izvajanje vseh sprejetih sklepov kvalitetnih konferenc.

V razpravi k tej točki dnevnega reda so sodelovali: Božo Pancur, Jakob Medja, Viktor Rakovec in Janez Pikon.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval tudi predlog operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec september. Ugotovili so, da je planirana skupna proizvodnja enaka gospodarskemu načrtu, medtem ko program blagovne proizvodnje zaostaja od gospodarskega načrta za 4,2 %. Člani odbora so zadolžili poslovodni odbor, da izkoristi vsa pooblastila za večjo proizvodnjo v količini jekla, za hitrejšo vključevanje kontinuirne naprave v redno proizvodnjo ter za dobro in kvalitetno delo v jeklarni, valjarni bluming stekel in žični valjarni. Le vsa ta prizadevanja nam bodo zagotovila večjo količino jekla iz domačih zalog, s čimer bomo lahko delno nadomestili tisti del potrebnega vložka, ki bi ga sicer morali dobiti iz tujih virov. Po-

sebnost pomembno je, da v Jeklarni zagotovimo obratovanje s 5 SM pečmi, ker nam bo le to zagotovilo večjo količino domačega jekla. V zvezi s tem so naročili kadrovskega sektorja, da Jeklarni zagotovi zadostno število delavcev.

Predlog poslovnega odbora o koriščenju sredstev proste amortizacije v letu 1979 je podal vodja sektorja novogradenj Emil Ažman. Navzoči so odobrili koriščenje sredstev proste amortizacije za tiste projekte, ki so navedeni v predlogu. Sklenili so tudi, da so investitorji temeljne organizacije, ki so navedene v programu. Sredstva koristijo temeljne organizacije iz kvote namenjene za združevanje. Za izvedbo investicije morajo temeljne organizacije razpolagati z investicijskim programom po minimalni metodologiji in vsemi ustreznimi sklepi samoupravnih organov.

Na seji so obravnavali vlogo pravnega oddelka glede soglasja k lokacijski dokumentaciji za objekt »Zbiralnik mesta Jesenice« in sklenili, da samoupravni komunalni skupnosti občine Jesenice izdamo soglasje k lokaciji za objekt »Zbiralnik mesta Jesenice, odsek Kurilniška ulica – kauperji ZJ«. Pri gradnji pa mora investitor poskrbeti, da ne bo prišlo do poškodb energetskih vodov v zemlji in da se ohranijo nujne transportne povezave.

Vodja sektorja novogradenj je navzoče informiral še o nameravani priključitvi Inženiring-a Bled k delovni organizaciji SOZD Slovenske železarne. Dejal je, da usklajevanje pripomb in predlogov še ni zaključeno, niti ni odločeno o združitvi, ker naloga še teče.

Sejo odbora so navzoči sklenili z odgovorom ustrezne službe o gradnji prizidka ob bivši šamotarni. Vprašanje v zvezi s tem je bilo postavljeno na prejšnji seji odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarne.

D M

TOZD Valjarna debele pločevine

ČETRTRA SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V sredo, 22. avgusta, je predsednik odbora za delovna razmerja TOZD Valjarna debele pločevine Radmilo Denič sklical 4. sejo odbora.

Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili izvršeni, razen sklepa, ki se nanaša na obvezni preventivni zdravniški pregled žerjavovodij, ki je v izvajanju. Sprejeli so tudi dodatni sklep, da prične tov. Zvan z opravljanjem del in opravi vodja OTOP s 1. septembrom.

Obravnavali so odsotnost v mesecu juliju, ki je znašala 1.083 dni ali 24,28 %. Od tega je bilo 642 dni (14,39 %) rednega dopusta in 372 dni (8,34 %) bolezenske odsotnosti. Ker je 1,4 % rednega dopusta koriščenega več kot je planirano, so opozorili delovodje, da se je treba držati plana.

Potrtili so sprejem enega novosprejetega delavca in dve premetitvi.

Obravnavali so naslednje prošnje: – Vinka Pajtarja in Franja Peranca za sprejem v TOZD Valjarna debele pločevine, s katerima so se strinjali, v kolikor bosta z njim soglašala odbora za delovna razmerja TOZD Valjarna žice in profilov oziroma TOZD Strojne delavnice.

– Mustafa Sabana za premetitev v drugo TOZD, katero so zavrnil.

– Hašima Mujkovića za prekinitve delovnega razmerja, s katero so se strinjali. Delovno razmerje mu preneha s 24. avgustom.

– Janeza Erzarja za premetitev iz adjustaže na progo in sklenili, da se rešitev prošnje preloži na naslednjo sejo odbora.

Razpravljali so še o zvišanju kategorije za dela in opravila v OTOP. Ker se je obseg dela povečal, so pred-

lagali, da se ustrezno zviša tudi kategorija.

Na koncu so še sklenili, da kot nadomestilo za delavko kartonske službe, ki bo nastopila porodniški dopust, sprejmejo za določen čas novo delavko.

I. S.

DRUGA SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAJSKE KONTROLE

Drugo sejo odbora samoupravne delavske kontrole TOZD Valjarna debele pločevine je 24. avgusta sklical predsednik Stanislav Žigon.

Pri pregledu sklepov samoupravnih organov so ugotovili, da so štirje sklepi v izvajanju, en sklep se dopolni, dva pa je treba ponovno formulirati.

Ugotovili so, da je bilo polletno poslovno poročilo sprejeto po predhodni obravnavi v večini samoupravnih delovnih skupin in na postopek sprejemanja niso imeli pripomb. Opozorili so SDS – odprema, da je ravnala nekorektno, ker poslovne poročila ni obravnavala.

Odbor samoupravne delavske kontrole je opozoril delovodje, da pri pisanju ur pri nadurnem in rednem delu ni mogoče pisati več ur, kot so jih zaposleni opravili.

Predlagali so še vodju TOZD, da prouči možnost za opravljanje del in opravil vodij oddelkov na tri izmene.

I. S.

Jeseniška razglednica (IK)

DELAVCEM, KI NIMAJO DOKONČANE OSNOVNE ŠOLE

Železarna Jesenice se je vključila v akcijo, ki jo v dogovoru z občinskimi sindikalnim svetom organizira Delavska univerza Jesenice, da do leta 1985 čimveč delavcev konča osnovno šolo; zato priporočamo delavcem, ki so stari manj od 45 let in nimajo dokončane osnovne šole, da se šolanja udeležijo.

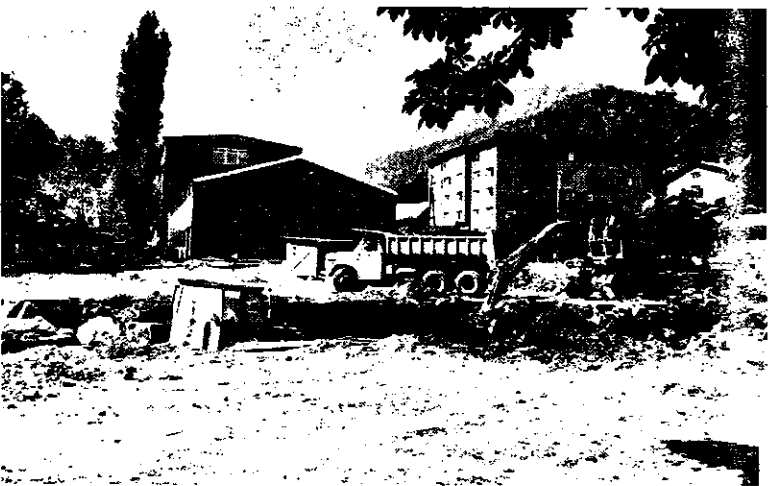
Pouk se bo predvidoma začel v septembru, po naslednjem programu:

a) prva stopnja je namenjena kandidatom, ki nimajo dokončanih prvih štirih razredov osnovne šole. Ta program obsega 200 pedagoških ur.

b) druga stopnja zajema 5. razred. Program obsega 150 pedagoških ur.

c) vsak nadaljnji razred pa je mogoče dokončati v enem šolskem letu.

Šolanje je brezplačno, razen učbenikov, ki jih nabavijo udeleženci sami. Pismene prijave zbira kadrovski sektor – oddelek za izobraževanje, telefon 209, kjer bodo kandidati dobili tudi vse nadaljnje informacije.

Pričetek gradnje novega računskega centra Železarne (IK)

TOZD Elektrode

ČETRTRA SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD ELEKTRODE je imel 24. avgusta 4. redno sejo, ki jo je vodil namestnik predsednika Janez Zaveljcina. Obravnavali so pritožbo Franca Brusa na odločitev disciplinske komisije glede prenehanja delovnega razmerja v TOZD Elektrode. Delavski svet je po obravnavi sklenil, da zahteva delavca za varstvo njegovih pravic ni upravičljiva in se zavrne ter potrdi sklep disciplinske komisije.

Nadalje so pregledali izvrševanje sklepov zadnje seje in ugotovili, da so sklepi izvršeni ali pa so daljšega časovnega značaja. Predvsem so poudarili, da je potrebno vložiti vse napore za realizacijo sprejetih sklepov, ki se nanašajo na akcijski program za doseganje čimboljših poslovnih rezultatov TOZD v drugem polletju.

– zaradi ozkega grla rezalnega dela organizirati tako, da bodo zagotovljene zadostne količine narezanih žic.

Obravnavali so PLAN ZA LETO 1981 – 1985 in sicer:

a) analizo izvajanja tekočega srednjeročnega plana,

b) razvojne možnosti za obdobje 1981 – 1985

c) smernice za plan TOZD in delovnih skupnosti ter elementi za samoupravni sporazum o tem: plan Železarne za obdobje 1981 – 1985.

Ugotovili so, da so plan obravnavale vse samoupravne delovne skupine TOZD in ga sprejele s pripombo, da je potrebno v investicijski program vnesti tudi izgradnjo garderob in sanitarij za TOZD Elektrode.

V razpravi plana je bilo poudarjeno, da je treba program investicij prilagoditi dejanskim možnostim delovne sile. Predvsem pa je potrebno modernizirati že obstoječo proizvodnjo.

Ob sklepu seje so bila postavljena tri delegatska vprašanja, na katera bo odgovor priskrbel vodja TOZD do prihodnje seje.

S. M.

TOZD Remontne delavnice

PETA SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Remontne delavnice Janez Hočevar je sklical 5. redno sejo 24. avgusta. Ker seja ni bila sklepna zaradi dopustov delegatov, je bila ponovno sklicana 27. avgusta.

Pri pregledu sklepov 4. seje so ugotovili, da so bili vsi sklepi izvedeni, razen sklepa o odprtju delovnega mesta kadrovec za administrativna dela in knjiženje delovnih nalogov v gradbeno remontnih delavnicah, ki je s kadrovskega premika postal nepotreben.

Nato so sprejeli 24 kadrovske spremembe, in sicer: razporeditev sedmih novosprejetih delavcev; razporeditev dveh delavcev po opravljenih poizkusnih dobi; trinajst premetitev in dve razporeditvi na počitniško delo.

Odobrili so tudi izredno plačano odsotnost 30 dni Bojanu Mežnarcu za sodelovanje pri HK Jesenice, s tem da se sredstva za osebni dohodek refundirajo; Marjanu Milatoviču in Stanku Debelaku po en dan, s tem da lahko sedem dni koristita izredno neplačan dopust za sodelovanje pri svetovnem prvenstvu v veslanju na Bledu.

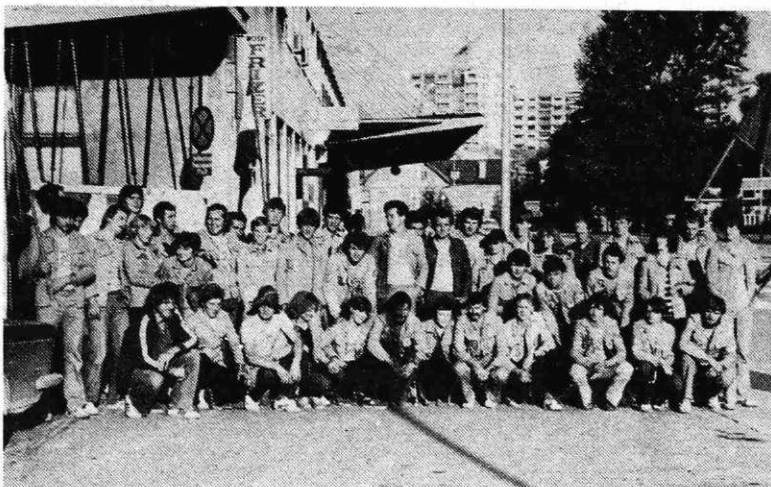
Izredno neplačano odsotnost so odobrili Aleksandru Jernejcu 30 dni za popravilo stanovanjske hiše; Maksu Gazvoda pa 5 dni za klimatsko, zdraviljenje; Zikru Mediču, in

Ivanu Mraku sedem dni pred odhodom na odsluženje vojaškega roka.

Sprejeli so tri odgovore delovnega razmerja, podaljšali odpovedni rok enemu delavcu, sprejeli dve vlogi za prestop, izdali soglasje dvema delavcema za honorarno delo pri radiju Triglav – Jesenice v popoldanskem času ter sprejeli informacijo odbor za kadre in družbeni standard, ki j na seji, 7. avgusta odobril tri dni službenega potovanja delavcev TOZD RD, ki se bodo udeležili tretjega delovnega tekmovanja kovinarjev Slovenije v Celju od 6. do 8. septembra.

N. Z.

Dopisujte v Železarnjo

Brigadirji MDB Jeseniško-bohinjskega odreda po vrnitvi z zvezne delovne akcije (Foto B. Blenkuš)

MLADINSKA DELOVNA BRIGADA JESENIŠKO-BOHINJSKI ODRED SE JE VRNILA IZ VALJEVA Z NAJVIŠJIMI PRIZNANJI

V nedeljo, 2. septembra ob pol treh zjutraj se je na Jesenice vrnila mladinska delovna brigada jeseniško-bohinjski odred, ki je bila od 3. avgusta na zvezni delovni akciji Podrinje - Kolubara v občini Valjevo. Tu so kopali jarko za vodovod, za kable, urejali so ceste in podobno. Od sedmih brigad, kolikor se jih je udeležilo te akcije z raznih področij Jugoslavije, je bila najboljša brigada iz jeseniške občine. Prejela je vsa možna priznanja, med njimi tudi najvišje republiško priznanje, in sicer plaketo 9. kongresa ZSM Srbije. Ti rezultati so vsekakor plod samoupravne organiziranosti in demokratičnega vodenja brigade. Vso dejavnost brigade so namreč organizirali in urejali na samoupravn način. Takšna oblika odločanja in organiziranja na akciji se je izkazala kot zelo uspešna. Na brigadni konferenci, ki so jo imeli takoj po prihodu na Jesenice, so petnajstim udeležencem podelili priznanja ter udarniške značke. Naj ob tem povemo, da je bila ta brigada tudi lansko leto

na tej delovni akciji med najboljšimi, saj je prejela vrsto najvišjih priznanj in pohval.

Takoj po vrnitvi na Jesenice je bila brigadna konferenca MDB Jeseniško-bohinjski odred (Foto J. Rabič)

BRIGADIRJI ŠE NAPREJ AKTIVNI

Jeseniški brigadirji, pionirji in mladinci so se letos že vrnili z zveznih in republiških delovnih akcij in zadovoljni smo lahko z njihovimi delovnimi rezultati in priznanji, ki so jih prinesli. Mladi so dostojno zastopali železarsko občino, na kar so vplivale tudi uspešne priprave pred odhodom brigad.

Za mlade pa brigadirske dela še ni konec. Drugo in tretjo soboto v septembru bodo delali v šolskem centru Plavž, kjer bodo pomagali pri urejanju centra oziroma okolice.

V Završnici bodo brigadirji pripravili tudi vse potrebno za oktobrsko proslavo 60-letnice SKOJ, ki bo v dolini pod Stolom in katere se bodo udeležili tudi mladi iz doma Dragoljuba Milovanovića iz Beograda.

Rk

ŽIVAHEN SEPTEMBER V ORGANIZACIJAH ZSMS

Počitnic je konec in novo šolsko leto se je začelo. S tem pa tudi nove obveznosti in naloge. Obilo nalog čaka tudi mlade v jeseniški občini. Brigadirji so se vrnili z mladinskih delovnih akcij z vsemi možnimi priznanji in velika škoda bi bila, če bi sedaj te marljive mlade pustili pri miru in jih ne bi vključili v delo mladinske organizacije, ki se kako potrebuje mladih, svežih moči. O kadrih bodo spregovorili tudi na programsko-volilni seji OK ZSMS, ki bo ob koncu tega ali v začetku prihodnjega meseca. V osnovnih organizacijah, kjer tega še niso storili, pa ne smejo pozabiti na evidentiranje. V tem tednu se vrstijo tudi seje OO ZSMS in drugih, katerih osnovni namen je pregledati dosedanje delo mladih, ugotoviti slabosti ter se dogovoriti za naloge v prihodnje.

Tako bo danes, v četrtek, 6. septembra, posvet z ravnatelji srednjih šol in mentorji mladinske organizacije, na katerem se bodo pogovorili o dosedanjem delu ter sprejeli novih prostovoljcev v enote teritorialne obrambe. Ta sprejem sodi tudi v program Nič nas ne sme presenetiti, katerega so se mladi v jeseniški občini resno lotili. Tako pripravljajo

Mladinska delovna brigada jeseniške občine je bila v pobratenem Valjevu tudi na družbenopolitičnem področju zelo aktivna. Odlično so sodelovali s krajevno skupnostjo Novo naselje v Valjevu, z gostitelji delovne organizacije Krušik in drugimi. Dva mladinci iz Novega naselja iz Valjeva sta se vključila in delala v brigadi Jeseniško-bohinjski odred. S pomočjo delovne organizacije Krušik so pripravili enodnevni izlet, na katerem so si ogledali spomenike in obeležja NOB valjevskega območja.

Ob vrnitvi je brigadi pripravila občinska konferenca ZSMS Jesenice sprejem, na katerem so tudi podelili značke udarnik. Brigado je vodil Tihomir Kostić.

B.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

13

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI V PRIMERU ABK NAPADA

Posebej naj poudarimo, da praviloma popolnih zlomov kosti pri govedu in kopitarjih ne zdravimo, razen tedaj, kadar gre za plemenske živali. Vzroki so dolgotrajno, težavno in drago zdravljenje ter tvegan izid zdravljenja.

Pri velikih živalih zdravimo samo nepopolne zlome ali kostne razpoke, ki so nevarne, ker se kost lahko v 8 do 14 dneh popolnoma zlomi. Razpoke kosti ne moremo zanesljivo ugotoviti brez rentgenskega pregleda. Ne glede na vse to moramo za zlome ali kadar menimo, da gre za zlom kosti, poklicati strokovnjaka.

Ker zlome malih živali zdravimo uspešno, moramo dati kar se da pravilno prvo pomoč, ki lahko zelo pripomore k hitri ozdravitvi.

Prvo pomoč pri zlomih opravimo po splošnih načelih in navodilih za poškodbe. Poleg tega je pri zlomu zelo pomembna imobilizacija zlomljene kosti, da preprečimo poškodbe večjih krvnih žil, živcev, mišic ali organov.

Imobilizacijo uporabljamo pri zlomih, zvinih, izpahih in vseh drugih obsežnih in hudih poškodbah. Vedno moramo imobilizirati vsaj dva sklepa poškodovane okončine: sklep pod poškodovanim mestom in nad njim. Za imobilizacijo na kraju nezgode ali za začasno imobilizacijo uporabljamo najrazličnejša sredstva: deske, palice, šibe, ki jih pritrdimo na okončino s povoji, z rutami, s kosi blaga ali sintetične folije. Pri velikih živalih v ta namen uporabimo pasove ali vrvi, vendar moramo pri tem paziti, da pritisk ne bo premočan in da bo enakomeren.

OEKLINE

Opekline nastajajo zaradi delovanja visoke vročine (plamena, vroče tekočine, razbeljenih predmetov, sonca, električnega toka in žarkov beta).

Opekline, ki nastanejo zaradi delovanja jedkih tekočin (kislina, lužnin), imenujemo tudi razjede. Uporabljamo tudi izraz oparine, za opekline, ki so nastale zaradi delovanja vlažne vročine.

Opekline delimo na tri stopnje:

— Prva stopnja je najmildejša oblika opeklin, ker je prizadet samo zgornji sloj kože. Koža je rdeča, vroča, zatekla in boleča.

— Druga stopnja je značilna po mehurjih, ki se pokažejo na opečeni koži. Mehurji so v začetku napolnjeni z bistro rumeno tekočino.

Tretja stopnja opeklin je značilna; vsa koža je opečena ali uničena, hkrati pa so lahko uničena tudi globlja tkiva.

Posebna oblika tretje stopnje so primeri, ko tkivo zaradi hude vročine poogleni ali zgore.

Opekline prve in druge stopnje je dobro najprej ohladiti s curkom hladne vode ali obložiti z ledom, potem pa zaščititi kot rane. Za opekline imamo posebno mazila in praške, če pa teh ni, lahko uporabimo jedilno ali še boljše, ribje olje.

Opekline tretje stopnje naj zdravi strokovnjak.

Pri opeklinah z žarki beta moramo najprej dekontaminirati kožo, nato se ravnamo po splošnih načelih.

Opekline zaradi kislin in lužnin najprej dobro speremo, da odstranimo preostale količine jedke tekočine. Če je opekline povzročila kislina, je dobro opekline sprati z lužnino in narobe.

OMRZLINE

Omrzline (ozebe) povzročajo mraz, po spremembah so podobne opeklinam. Omrzline se pojavijo na izpostavljenih delih telesa (na ušesih in okončinah), ki so v mrazu slabo oskrbovani s krvjo. Ozebljivosti delov ne smemo drgniti s snegom, temveč jih moramo postopoma ogrevati, da se čimprej pospeši preskrba s krvjo.

ŠOK

Na vsako hujšo poškodbo, čeprav je omejena le na določen del telesa, odgovori ves organizem. Zato se ob takih poškodbah pokažejo motnje v delovanju najvažnejših organov, pri čemer sta predvsem ogrožena dihanje in krvni obtok. Bistvo šoka je zastoj krvi na periferiji oziroma odtok krvi iz ožilja. Šok je nevarna posledica poškodb, ker lahko povzroči pogin živali, čeprav poškodba ni smrtno nevarna.

Šok najpogosteje povzročajo poškodbe glave, prsnega koša, trebuha, trebušnih organov, prelomi večjih kosti in na splošno vse poškodbe, ki povzročajo hude bolečine ali izgubo krvi.

Znamenja pri hudem in naglem šoku so očitna: žival leži kot mrtva, močna bledica vidnih sluznic (očesnih veznic, ust itd.), hladna koža, posebej na okončinah, hiter in slab utrip žil. Pri milejših oblikah šoka opazimo, da so živali otožne, se potijo ter da poglabljeno in hitreje diha. Šok lahko traja nekaj minut ali več ur, odvisno od oblike šoka in prve pomoči.

Pri šoku je najpomembnejše, da čimprej ustavimo krvavitve in zmanjšamo bolečine. Žival moramo postaviti v tople in suh hlev, poskrbeti, da bo mirovala in da bo imela mir. Toplota je koristna, vendar živali ne smemo pregrejeti. Nemudoma pokličemo strokovnjaka, da bo prevzel nadaljnje zdravljenje.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

ŽELEZARSKA INDUSTRIJA LATINSKE AMERIKE NA POHODU

Ne glede na krizna dogajanja na svetovnem tržišču železarskih izdelkov, se železarska industrija Latinske Amerike neprestano in hitro razvija. Ta je v glavnem osredotočena na Brazilijo, Mehiko, Argentino in Venezuelo - 80 % proizvodnje prihaja iz 18 velikih železarn, ki so skoraj vse v državni lasti - za prihodnji dve desetletji pa pripravljajo nadaljnji razvoj. Latinsko ameriški železarski inštitut (ILFA) predvideva, da se bodo proizvodne zmogljivosti že v letu 1980 povečale na skoraj 35 milijonov ton surovega jekla in v sredini osemdesetih let bodo že presegle 60 milij. ton.

V letu 1985 je predvidena poraba jekla v količini 58 milijonov ton in se zato, vsaj računsko, poraba v tem letu že izenakuje s količino izdelanega jekla. Še v letu 1977 so morale države Latinske Amerike 29 milij. ton vsako četrto leto uvoziti. V letu 1978 pa se je že delež lastne preskrbe dvignil na 81 %.

Po oceni porabe jekla do konca tega stoletja računajo, na lastno povečanje med 6 in največ 9,5 %. Po oceni enega izmed znanih venezuelskih železarskih strokovnjakov, bo v prihodnjih

20 letih najbolj verjetna rast letne porabe 7,5 %, kar je bilo tudi doseženo v 15 letih med leti 1963 in 1978. Uresničitev te prognoze bi pomenilo v letu 2000 povečanje porabe jekla v Latinski Ameriki na prek 145 milij. ton. Za zagotovitev lastne preskrbe bi bilo pri 90 % izkoriščanju potrebno 160 milij. ton proizvodnih zmogljivosti. Na ta način bi morala leto za leto naraščati proizvodna zmogljivost za 5,8 milij. ton in letna sredstva za investicije bi brez potrebne infrastrukture dosegla vsoto okoli šest milijard dolarjev. Za primerjavo je na razpolago podatek, da so leta 1977 investirali v železarske projekte Latinske Amerike 2,7 milijarde dolarjev.

Glede na možnosti preskrbe s surovinami in energijo smatrajo strokovnjaki ILFA do leta 2000 zgoraj navedeno povečanje proizvodnih zmogljivosti za neuresničljivo. Latinska Amerika ima na svojem področju preko 28 % vseh svetovnih rezerv železove rude. V letu 1977 so v državah te celine nakopali okoli 113 milij. ton železove rude in od tega 84 milij. ton izvozili. Ta količina predstavlja eno tretjino celotnega svetovnega izvoza in je glede na vedno večje povpraševanje na svetovnem tržišču pa tudi z visoko vsebnostjo železa v stanju, da bo lahko svojo situacijo v bodoče še izboljšala. To bo lahko kljub vedno večji domači porabi tudi izvedla.

V nekaterih državah, kot sta Venezuela in Mehika, je zaradi skoraj neizčrpanih zalog zemeljskega plina že danes v ospredju

tehnologija železove gobe. ILFA sicer na splošno ne računa z zamenjavo tradicionalnega plavžarskega postopka. Vendar so zaloge premoga primerne za koksiranje v Latinski Ameriki majhne in jih cenijo samo na 0,2 % svetovnih rezerv. Tudi večja poraba premoga, ki je manj primeren za koksiranje, bi preko vplivanja služila predvsem za direktno redukcijo železove rude. Velik pomen pripisujejo obratovanju novih, mnogo obetajočih, vendar še ne dovolj raziskanih nahajališč premoga v Braziliji, Kolumbiji, Boliviji, Peruju in Venezueli.

Podobna je tudi situacija na področju izkoriščanja ogromnih, neizkoriščenih rezerv velikih rek, primernih za gradnjo hidroelektrarn. Tu so šele na začetku z gradnjo dveh velikih elektrarn Itaipu na meji Paragvaja in Brazilije ter Guri na jugu Venezuele.

Tem ugodnim pogojem za hitro izgradnjo železarske industrije v Latinski Ameriki nasprotujeta dve veliki neznanki, ki bosta celo v bolj daljnosežnem predvidevanju zavirali preveč optimistične ocene. To sta: pomanjkanje tehničnega osebja, ki bi lahko posluževalo sodobne naprave in izredno visoka finančna sredstva, ki bodo potrebna za izvedbo predvidenih investicijskih programov.

PETA SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V petek, 24. avgusta, je bila 5. redna seja odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Valjarna bluming štekel, ki jo je sklical in vodil predsednik odbora Dušan Bak. Obravnavali so šest točk dnevnega reda.

Po tem, ko so ugotovili, da so sklepi predhodne seje izvršeni, so obravnavali proizvodne rezultate, dosežene v mesecu juliju. Skupna proizvodnja TOZD je bila dosežena 87,2 %, blagovna proizvodnja pa 63,9 % operativnega programa. Vzrok za slabše delo so izredno visoki zastoji, saj znašajo 36,82 % v valjarni bluming in 65,79 % v valjarni štekel. Še nadalje je velik problem v pomanjkanju delavcev, kar ravno tako vpliva na proizvodne rezultate.

V oddelku valjarna bluming-štekel je bilo izvaljenih 45.760,2 ton vložka oziroma 97 % in 13.648,2 ton ali 73,8 % vročega traku. V tem oddelku so tudi zastoj najvišji, izredno pa izstopajo tehnološki zastoji (6,17 %).

V adjustaži bluminga je bila skupna proizvodnja dosežena 20.143,0 ton oziroma 98,3 %. Od tega je bila presežena proizvodnja slabov za TOZD Valjarna debele pločevine za 8,0 %. Prav tako kot v valjarni bluming štekel so tudi v tem oddelku previsoki zastoji, kar bistveno vpliva na proizvodnjo. Problematično pa je tudi brušenje materiala na brusilnih strojih, zaradi pogostih okvar in pomanjkanja brusilcev.

Zastoji na strojih znašajo 34,4 % na obratovalni čas (tehnološki zastoji 7,6 %, ni brusilca 6,8 %, ni žerjava 0,76 %, vzdrževalni zastoji 18,9 % itd.). Prav tako pa so zastoji na žerjavih (6,6 %) presegli planirano mejo.

Izplen na štekelu je v mesecu juliju najnižji in je za 2,1 % slabši od polletnega povprečja. Izplen je negativen pri vseh postavkah, razen pri TVT za HOP. Vzrok za tako nizki izplen je slabo delo štekel valjarskega ogródja. Težave je povzročalo tudi valjanje s počenim vročim navijalcem pred ogródjem, ki pa je bil za namenjan z dokaj slabo izdelanim novim. Vse to in pa še občasne težave z AGC napravo, Xreyem so vzroki za tako nizki izplen na štekelu.

Skupni izplen na blumingu je za 1,7 % nižji od planiranega. Jeklarske napake so za 1,8 % višje, prav tako je izplen noge za 0,2 % nižji.

Člani odbora so bili seznanjeni tudi s problematiko v adjustaži štekel in ugotovili, da julija ni bila dosežena planirana proizvodnja in je nižja za 26,4 %, medtem ko je prodaja dosežena 62,4 % ali 37,6 % pod planirano.

Odbor je z analizo zvišanja in znižanja stroškov seznanil vodja TOZD Aleksander Mandelj, pri čemer so ugotovili, da ima TOZD za 1 milijon 794.851,34 din višje stroške. Od tega odpade na vložek okrog 479.861 din zaradi slabše doseženih izplenov na blumingu (1,7 %) in na štekelu za 4,8 %. Okrog 278.082 din je zvišanja zaradi nižje doseženih dobropisov za odpadke (manj priznanega legiranega odpadnega železa). TOZD ima tudi okrog 7.811.956 din višje stroške zaradi razbremenitve za izmeček v raziskovalnem oddelku in okrog 1.253.958 din znižanja zaradi dvakratnega valjanja slabov za potisno peč.

Predelava ima okrog 1.314.990 din zvišanja stroškov, ki je nastalo v glavnem zaradi nizke proizvodnje, ki je za okrog 3.600 ton izpod letno planirane dvanajstine, slabše doseženega asortimenta in višjih stroškov materiala za popravila in vzdrževanje.

Člani odbora so bili seznanjeni tudi z operativnim programom za mesec avgust, katerega so tudi potrdili. Plan je dosegljiv in je predvideno, da bo konti-liv odli 4000 ton

PETA SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V ponedeljek, 27. avgusta, je bila 5. redna seja odbora za delovna razmerja, ki jo je sklical in vodil predsednik odbora Janez Kralj. Po tem, ko so pregledali sklepe zadnje seje in ugotovili, da so izvršeni, so obravnavali tri točke dnevnega reda.

Kadrovik valjarn Janez Kramah je članom odbora posredoval poročilo o gibanju zaposlenih v mesecu juliju. Iz poročila je razvidno, da je bil poprečni stalež zaposlenih 421 delavcev, kar je za štiri delavce manj po planu in 53 delavcev manj po normativu. V mesecu juliju je delovno razmerje sklenilo sedem delavcev, prekinili pa so ga trije delavci.

Iz pregleda odsotnosti je razvidno, da se je stanje v TOZD nekoliko izboljšalo, saj so tedensko na novo sklenili delovno razmerje vsaj trije delavci. Predsednik odbora je poudaril, da se še v nadalje izvršuje dolgoročni sklep o sprejemanju delavcev v TOZD. Vodja proizvodnje Tomaž Kavčič pa je opozoril, da je potrebno omogočiti napredovanje že sprejetim delavcem.

Odbor za delovna razmerja je obravnaval kadrovske spremembe o premeštitvah, odpovedih in ponovnih sklenitvah delovnega raz-

predic. Izvršitev plana pa je tudi odvisna od pravočasne dobave ustreznih količin trakov iz železarnice Smederevo.

Tomaž Kavčič je člane odbora seznanil s korekturo konstante na brusilnih strojih za blume. Za leto 1978 je redno doseganje znašalo 1.231 %, izplačano pa je bilo 1.298 %. Vzrok za takšno stanje sta v iztrošenosti samih strojev in v spremembi asortimenta. Doslej je enotna konstanta za brusilne stroje (blum) znašala 977,1 kg na uro, s popravkom konstante na 904,5 kg/h pa se zagotavlja doseganje na 1.33 %. S tem so brusilni stroji, ki so že doslej v normi, začasno rešeni. Člani odbora so soglašali s popravkom konstante in so predlog potrdili, veljati pa bo začel s 1. avgustom.

Odbor za gospodarstvo je enoglasno sprejel sklep, da se Francu Trupkoviču plača njegov letni dopust, čeprav ga zaradi potreb po delavcih ni mogel izkoristiti.

Ob tem je vodja TOZD poudaril, da je še vedno pereča problematika v zvezi z delavci in da se mora v zvezi s tem vodstvo TOZD povezati s kadrovskim sektorjem, razen tega pa je treba poiskati rezerve tudi znotraj TOZD.

Odbor za gospodarstvo je sprejel tudi sklep, da se pripravi ustrezna dokumentacija in izstavi naročilo za zagatno steno do konca meseca. Prav tako je sklenil, da se pregleda možnost mehanizacije odnašanja korenin in kosov odpadnega železa v kanalu.

V razpravi so sodelovali: Mandelj, Kavčič, Malko, Bak, Perko- vič.

SK

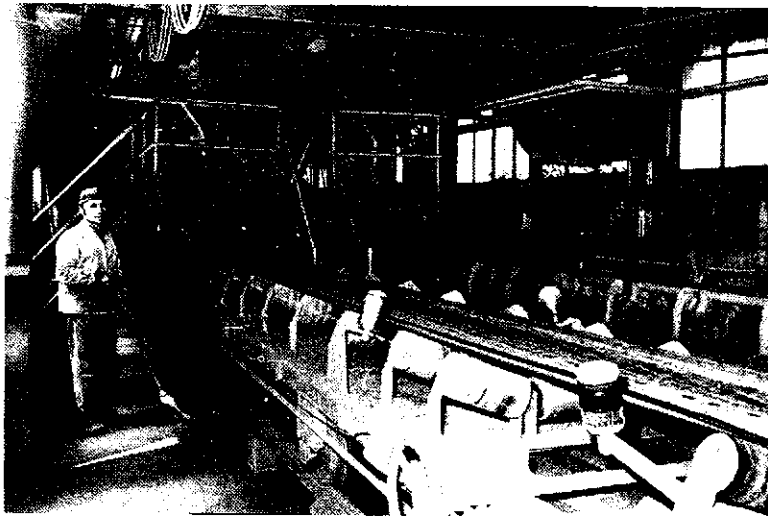
Stanku Kustrlu in Antonu Kisovu pripíše še njuna dosedanja zaposlitve, kategorija in šifra delovnega mesta.

Predsednik odbora Janez Kralj je opozoril, da je kljub rednim tečajem za žerjavovodje še vedno pereča problematika tega profila delavcev. Ker pa to ni problem samo v TOZD Valjarna bluming-štekel, je kadro-

vik dejal, da se pripravlja nov tečaj, da bi se stanje izboljšalo.

Odbor za delovna razmerja je imenoval tričlansko komisijo za opravljanje strokovnega izpita pripravnik Džurice Jelovica. V to komisijo so bili imenovani vodja TOZD, vodja proizvodnje in tehnolog valjarn bluming.

V razpravi so sodelovali: Kralj, Kramar, Pretrich, Kavčič in Tavčar. SK

Kljub velikemu prahu je pri trakovih v aglomeraciji vedno čisto (IK)

Železarski globus

IRAN

Iranska integralna železarna v Ishafanu, ki so jo zgradila sovjetska podjetja, je tik pred tem, da bo prenehala obratovati. Vzrok je v tem, ker bo zmanjkalo premoga za koksiranje in kaže, da potem precej časa ne bo obratovala. Premog za koksiranje uvažajo iz Zvezne republike Nemčije in ga potem mešajo z domačim premogom, ki je kvalitativno slabši. Zaradi vedno manjših zalog tudi ostalih surovin obratuje ta železarna že nekaj časa z zmanjšano zmogljivostjo.

LR KITAJSKA

Tiskovna agencija Nova Kitajska je pred kratkim poročala, da so kitajske železarne proizvedle v letošnjem prvem polletju 17 milij. ton surovega jekla. To je za 7,9 % več kot v istem obdobju lanskega leta in kaže na doseganje celoletne proizvodnje okoli 34 milij. ton ali tri milij. ton več kot lani. Poleg tega omenja agencija tudi, da je bila letošnja proizvodnja tudi bolj ekonomična z znatnimi prihranki na koksu, mazutu in električni energiji. Izboljšanje je bil tudi kvaliteten asortiment.

RAZPIS JEZIKOVNIH TEČAJEV

Po dogovoru s kadrovskim sektorjem Železarne razpisujemo za delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne naslednje jezikovne tečaje po FONOLABORATORIJSKI METODI v sodelovanju z Zavodom za intenzivne tečaje tujih jezikov Ljubljana:

- nemščina - začetni
- nemščina - nadaljevalni
- angleščina - začetni
- angleščina - nadaljevalni.

Če bo dovolj prijavljenih kandidatov, bo pričetek tečajev v oktobru. Prijavite se lahko v Železarskem izobraževalnem centru Jesenice - oddelk za izobraževanje ob delu (telefon 615 ali 609).

PREGLAD SESTANKOV SDS

V minulem tednu so bile samoupravne delovne skupine temeljnih organizacij in delovnih skupnosti dokaj aktivne, saj je potekel rok za predhodno razpravo statuta SOZD slovenske železarnice in predloga plana 1981 do 1985. Poleg tega so samoupravne delovne skupine začele z javno razpravo osnutkov pravilnika o izobraževanju in o urejanju pripravništva. Medtem ko na osnutke statuta SOZD in pravilnika ni bilo kaj prida pripomb, jih je na predlog plana 1981-1985 precej oziroma toliko, da bi porabili preveč prostora, če bi v tem pregledu hoteli pisati prav o vseh pripombah, predlogih in stališčih. Vse pripombe smo zbrali in jih bomo posredovali sektorju za ekonomiko zaradi analize in predloga uskladitve. V tem pregledu pogledimo le tiste zadeve, o katerih so skupine razpravljale mimo zadev, naštetih v tem uvodu.

V TOZD JEKLARNA so se sestale samoupravne delovne skupine: vodstvo TOZD, staro železo 1 in 2, SM peti 2, livna jama 1 in 4, kamnolom Trebež, ponovno gospodarstvo, elektropeči 3 in priprava FE legur. Samoupravne delovne skupine so obravnavale vprašanja naštetih v uvodu. Samoupravna delovna skupina livna jama 1 se pritožuje na poslovanje in odnose kantiner. Dogaja se, da si delavec zaželi določeno vrsto salame, ki jo v kantini imajo, ne more pa je dobiti, ker kantinerka noče načenjati nove. SDS kamnolom Trebež je obravnavala informiranost v njihovi skupini, ker ima specifičen položaj zaradi oddaljenosti delovišča od vodstva TOZD. Ugotovili so, da posebnih problemov ni, razen nekaj primerov, ko zaradi oddaljenosti informacij niso pravočasno sprejeli. SDS ponovno gospodarstvo je obravnavala več problemov. Tako so menili, da bo potrebna večja samodisciplinla zlasti kar zadeva predhodno zapuščenje dela in uhajanje iz železarnice na nedovoljenih mestih. Menijo, da je higiena v njihovi kantini slaba. Opozorili so na slabo stanje 32-tonskega žerjava, na razbita okna v garderobi, na polomljene pipe v kopalnici in na polomljena vrata pri konti livu, zaradi česar je tam močan prepih in nezdruženo delo pri zidanju vmesnih ponovic. Tudi SDS elektropeči 3 in priprava FE legur menita, da je v njihovih skupinah informacij dovolj, le posamezniki se z njimi ne seznanjajo. Ker pa listi z informacijami ne po nekaj urah zginejo z oglasnih desk, predlagajo, da bi deske zaščitili s steklom ali pa z mrežo.

V TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL so SDS: vodstvo TOZD, adjustaža štekel Javornik in lužilnica adjustaže štekel obravnavale vprašanja naštetih v uvodu. SDS adjustaže štekel Javornik vprašuje, zakaj se pri njih ne čisti higienski prostori in garderobe. Enako vprašanje je postavila tudi SDS lužilnica adjustaže štekel. Postavili pa so še vprašanje, kaj je z napravami za ogrevanje prostorov lužilnice in zakaj vratarji njihovih delavcev ne pustijo na Belo v banko, saj

imajo delavci z Bele in z Jesenic možnost, da zadeve v banki uredijo med delovnim časom.

V TOZD VALJARNA ŽICE sta se sestali skupini valjarna žice 3 in 4. Obe skupini sta obravnavali vprašanja naštetih v uvodu. SDS valjarna žice 3 je menila, da trdota valjev ne ustreza, ker je treba dvakrat v osmih urah prestaviti na drug kaliber. Predlagali so, da bi naredili sistem dviga valjčne mize takšen, kot je na progi 320. Dogovorili so se, da bodo odpravljali zastoje, ki se dnevno pojavljajo.

V TOZD HLADNA VALJARNA BELA so se sestale SDS: lužilnica 1, priprava vložka 2, valjarna 1, 2, 3 in 4, strojna adjustaža 1, 2 in 3 ter adjustaža 1, 2 in 3. Vse skupine so obravnavale vprašanja naštetih v uvodu. Zlasti razprava o planu 1981-1985 jih je spodbudila, da so veliko časa in pozornosti namenili vprašanjem vložka, ki ga vedno primanjkuje, pa tudi kvaliteta ni vedno odgovarjajoča. Izhoda iz te zagate ne vidijo, zato predlagajo, da vodstvo temeljne organizacije skliče zbor, na katerem želijo prisotnost (nekateri skupine tudi zahtevajo) poslovnega odbora in na katerem bi se pogovorili o perspektivi vložka, kar je obenem tudi perspektiva njihovega dela. Obravnavali so tudi več svojih notranjih problemov, večina glede delovnih pogojev, vse te probleme pa lahko rešijo v temeljni organizaciji.

V TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE so SDS: hladna valjarna 1, 2 in 3, adjustaža hladne valjarne, skladišče vložka, žarilnica 2 in karisti poleg vprašanj naštetih v uvodu obravnavale še proizvodnjo v juliju in avgustu, problematiko vložka, štednje energije, družbeno samozadostno in nekatere svoje notranje probleme.

V TOZD ELEKTRODE so vprašanja naštetih v uvodu obravnavale tele SDS: vodstvo TOZD, rezalnica 2, priprava elektroodnih mas, oplaševalnica 2 in transport. Imeli so pripombe na izvršilni organ delavskega sveta SOZD.

Vseh pet samoupravnih delovnih skupin TOZD ŽELJARNA je obravnavalo vprašanja naštetih v uvodu brez posebnih pripomb razen na plan 1981-1985. Smatrajo, da je poleg nabave novih strojev treba zagotoviti tudi ustrezno količino vložka. Obravnavali so tudi reklamacijo žičnikov 4dF in 6dF in se dogovorili, na kaj je treba paziti, da do takšne reklamacije ne bi več prišlo.

V TOZD REMONTNE DELAVNICE so se sestale SDS: montaža 2 (Javornik), delavnica elektrostrojev 2 in RTA-6 (TTZ). Vprašanja naštetih v uvodu so obravnavale brez pripomb, razen SDS montaža 2, ki je pravilnik o izobraževanju sprejela in upa, da bomo tako v doglednem času pridobili več poklicnega kadra njihove stroke. Glede urejanja pripravništva pa menijo, da bi morali pripravniki njihove stroke med počitniško prakso tudi delati pri delih, za katera se izobražujejo. Pravijo, da imajo že naprej naročeno, naj jih ne pustijo k delu, da se jim ne bi kaj zgodilo.

V TOZD VZDRŽEVANJE so SDS: vodstvo TOZD, vzdrževanje jeklarne 1 in 2, vzdrževanje hladne valjarne in žičarne 1 in 2, vzdrževanje Javornik 1 in 2 ter vzdrže-

vanje Bela 1, 3 in 4 obravnavale vprašanja naštetih v uvodu brez posebnih pripomb razen kritičnih pripomb na pomanjkanje kadra v zvezi z razpravo plana 1981-1985. SDS vodstvo TOZD plana 1981-1985 ni sprejela zaradi slabo podanega plana kadra in neupoštevanja energetske krize. Kritično ocenjujejo planirano izboljšanje družbenega standarda (citrarno) »čeprav vemo, da so bila leta večjih investicij kritična!« V zvezi s planom tudi zahtevajo, da naj se poda finančna konstrukcija in ekonomske pokazatelje ter nadaljujejo (citrarno): »naj nas ne futrajo po cukrčkih. Železar naj ne laže in naj objektivno in ne enostransko podaja informacije.« Ta SDS ima pripombo tudi na pravilnik o pripravništvu, ki ga sicer sprejema, da mnogo pripravnikov po pripravniški dobi ne dobi ustreznega dela.

V TOZD ENERGETIKA so SDS elektroenergija 1, 2, 3 in 4, parne naprave 1 in 2, delavnica toplotne energije, delavnica elektroenergije in PIV energija 2 obravnavala vprašanja naštetih v uvodu brez posebnih pripomb, razen vseh štirih SDS elektroenergije, ki ima pripombe na plan glede kadra, investicij in čuvanje okolja ter SDS parne naprave 1 in delavnice toplotne energije na pravilnik o izobraževanju, kjer predlagajo spremembo člena 69, in sicer: »delavec, ki je za izobraževanje porabil 35 do 100 % povprečnega osebnega dohodka, bi moral ostati v temeljni organizaciji najmanj 2 leti, če pa bi porabil več kot 100 %, pa 3 leta.« Ti dve skupini predlagata, da naj se v železarni uredi zaslužek v nadurnem delu tako, da ne bo štel pri odrejanju otroškega oddatka in davka.

V TOZD TRANSPORT so vprašanja naštetih v uvodu obravnavale tele SDS: vodstvo TOZD, tovor, tehtalci, lokomotivska delavnica, vozovna delavnica, delavnica motornih vozil in vzdrževanje prog.

V TOZD DRUŽBENA PREHRANA so o vprašanjih naštetih v uvodu razpravljale SDS kantine in sameki domovi. SDS samski domovi je poleg tega obravnavala snago v samskih domovih, ki se je stanovalci ne držijo in pa veliko bolezensko odsotnost.

V DS za KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE so vprašanja naštetih v uvodu obravnavali v SDS računovodstvo 2, na SDS sektor prodaje so obravnavali le plan 1981 do 1985 brez pripomb, na SDS finance pa statut SOZD tudi brez pripomb.

SDS delovne skupnosti za EKONOMIKO, TEHNIČNO KONTROLO IN RAZVOJ TER NOVOGRADNJE so o planu 1981-1985 razpravljale na enotnih treh zborih. SDS raziskovalni oddelk, spektrokemični oddelk, tehnološki laboratorij in laboratorij vhodne kontrole surovin pa se statut SOZD in oba pravilnika.

Neposredno pred zaključkom redakcije smo prejeli večje število zapisnikov samoupravnih delovnih skupin, ki so v večini primerov obravnavale vprašanja naštetih v uvodu, pa žal zaradi pomanjkanja časa tega ne moremo objaviti. To bomo storili v naslednji številki Železarja.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje - Milan Polak

SAMOUPRAVNIM DELOVNIM SKUPINAM V OBRAVNAVO

(Nadaljevanje s 1. strani)

OBRAZLOŽITEV

Predlagani samoupravni sporazum ima namen, da samoupravno in enotno uredi nadomestila za odsotnost z dela delavcev Železarn, ki so se s svojo aktivnostjo uveljavili kot športniki ali kulturniki na področju telesne kulture, kulture ali na drugih družbeno pomembnih področjih. Združevanje 0,3 % bruto OD iz čiste ga dohodka pomeni pokrivanje nadomestil za letno odsotnost z dela

5.000 do 5.100 dni. V zadnjih 10 letih se je ta odstotek gibala med 5000 do 5800 dni.

S samoupravnim sporazumom želimo enotno za vse temeljne organizacije in delovne skupnosti opredeliti:

– katerim aktivnostim nadomestilo za odsotnost z dela pripada,

– kriterije in merila za število dni odsotnosti za posamezno aktivnost in posameznika, ki jih mora vsebovati vsakoletni plan,

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O FINANCIRANJU TELESNE KULTURE, KULTURE IN DRUGIH DRUŽBENO POMEMBNIH AKTIVNOSTI DELAVCEV TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTI ŽELEZARNE JESENICE

OSNUTEK!

Na podlagi 82. člena samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo železarno Jesenice so delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti

sprejeli na referendumu dne

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

O DODATNEM FINANCIRANJU
TELESNE KULTURE, KULTURE
IN DRUGIH DRUŽBENO
POMEMBNIH AKTIVNOSTI
DELAVCEV TEMELJNIH ORGANIZACIJ
IN DELOVNIH SKUPNOSTI
ŽELEZARNE JESENICE

1.

Z namenom, da se stopnja standarda na področju telesne kulture, kulture in drugih družbeno pomembnih aktivnosti ne zmanjša in zaradi posebnega položaja, ki ga ima železarna Jesenice, smo delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti soglasni, da s tem samoupravnim sporazumom določimo višino sredstev dodatnega financiranja in merila za koriščenje le-teh.

2.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti združujemo v delovni organizaciji železarna Jesenice 0,3 % planiranih osebnih dohodkov za pokrivanje nadomestil delavcem, ki so zaradi primerov naštetih v točki 3. tega sporazuma, izredno odsotni z dela.

Neizkoriščena sredstva za nadomestilo v primeru izredne odsotnosti se ob koncu vsakega leta razdelijo nazaj temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim.

3.

Pravico do izredne odsotnosti z dela s pravico nadomestila imajo delavci, ki so:

– vrhunski športniki (zaslužni športnik SFRJ, športnik mednarodnega razreda, športnik zveznega razreda),

– aktivni športniki, ki nastopajo v okviru republiških lig,

– športniki, ki zastopajo železarno Jesenice na medkolektivnih tekmovanjih,

– delavci železarne Jesenice, ki so se uveljavili kot vrhunski alpinisti in zastopajo železarno, SRS ali SFRJ na pomembnih republiških, zveznih ali mednarodnih alpinističnih odpravah,

– delavci železarne Jesenice, ki so se uveljavili kot pomembni kulturno prosvetni delavci na področju gledališke, likovne, glasbene, filmske ali drugih kulturno umetniških dejavnosti,

– v izjemnih primerih pa tudi delavci železarne Jesenice, ki opravljajo strokovno pedagoško delo kot vaditelji, športni učitelji, trenerji v telesni kulturi ali kot umetniški vodje in mentorji v kulturno prosvetni dejavnosti in v tehnični kulturi.

4.

Načrt odsotnosti z dela, za delavce navedene v točki 3., pripravi in predlaga odbor za kadre in družbeni standard, sprejme pa ga delavski svet železarne Jesenice.

V načrtu upošteva stopnjo razvitosti panoge ali dejavnosti, zahtevnosti in družbeno pomembnost.

V načrtu se določijo:

– skupno število dni odsotnosti

– število dni odsotnosti za vsako dejavnost

– največje možno število dni na posameznega delavca glede na dejavnost

– način vodenja evidence

– organ nadzora

– merila, ki določajo pomembnost posamezne dejavnosti.

Priznanje pravice iz 3. točke tega sporazuma je v pristojnosti odbora za delovna razmerja tiste temeljne organizacije in delovne skupnosti, v kateri je delavec sklenil delovno razmerje, ob upoštevanju načrta in možnosti dejanske odsotnosti temeljne organizacije in delovne skupnosti.

6.

Odbor za delovna razmerja posamezne temeljne organizacije in delovne skupnosti je dolžan oceniti delavčev odnos do dela, ob delovnih rezultatih pa tudi presoditi, ali s svojo javno funkcijo, ki jo opravlja, krepi ugled železarne in dejavnosti, s katero se ukvarja.

7.

Ta sporazum začne veljati z dnem ko delavski svet železarne Jesenice sprejme ugotovljeni sklep, da ga je sprejela večina vseh delavcev na referendumu v vsaki temeljni organizaciji in delovni skupnosti in velja do 31. 12. 1980.

Sporazum se uporablja od 25. 8. 1979 dalje, v načrtu pa se za leto 1979 upošteva sorazmerni del osebnih dohodkov za leto 1979.

PODPISNIKI:

UGOTOVITVENI SKLEP:

Delavski svet železarne Jesenice ugotavlja na svoji seji, dne ... da je sporazum sprejela večina vseh delavcev na referendumu v vsaki temeljni organizaciji in delovni skupnosti.

PREDSEDNIK DELAVSKEGA SVETA:

Železarški globus

FRANCIJA

Francoske železarne so proizvedle leta 1978 22.844 milij. ton surovega jekla, kar je za 3,4 % več kot leto prej. Razpredelnica kaže v odstotkih proizvodnjo v posameznih agregatih. Glavni značilnosti sta, da je Francija ena izmed redkih držav, kjer so lani še obratovali Thomasovi konvertorji in da je bil delež SM jekla izredno majhen.

	1977	1978
Kisikovi konvertorji	73,5 %	78,2 %
Thomasovo jeklo	8,9 %	4,7 %
SM jeklo	3,2 %	2,0 %
Elektro jeklo	14,4 %	15,1 %
	100 %	100 %

ZVEZNA REPUBLIKA NEMCIJA

Po podatkih naftne družbe ESSO se je leta 1978 v 120-letni zgodovini industrijskega črpanja nafte prvič zgodilo, da je njena poraba presegla mejo tri milijarde ton. Tako je bila poraba nafte v preteklem letu s 3.041 milijarde ton za slabše 3 % večja kot v letu 1977. Za letošnje leto so najprej računali s podobnim povečanjem porabe kot v letu 1978. Glede na dohodke v Iranu in stališče članic združenja OPEC kaže, da za kritje povprečnih potreb ne bo na razpolago dovolj nafte. Zato predvideva mednarodna energetska agencija, da bo letošnja svetovna poraba nafte manjša kot je bila v letu 1978.

NIGERIJA

Predstavniki nigerijske in sovjetske vlade so pred kratkim podpisali pogodbo o gradnji nove integralne železarne v tej afriški državi. Železarna, ki jo bodo predvidoma gradili šest let in pol, bo imela začetno proizvodno zmogljivost 1,3 milij. ton surovega jekla in s kasnejšim možnim povečanjem na 2,6 milij. ton. Obseja pa še možnost izgradnje tretje faze s 5,2 milij. ton. Investicijski stroški so predvideni v višini 2,1 milijarde dolarjev.

– postopek sprejema letnega plana in kaj naj vsebuje,

– pristojnost odbora za delovna razmerja TOZD oziroma delovne skupnosti pri odobranju odsotnosti z dela po sprejetih merilih za posameznika.

Menimo, da je poenotenje kriterijev in meril nujno, če se želimo izogniti različnim merilom. Posebno pomembna je pristojnost odborov za delovna razmerja v TOZD in delovnih skupnostih pri odobranju odsotnosti z dela. Prav tu gre za osnovno načelo, da ima le delavec, ki ima dober odnos do dela in dosega zadovoljive rezultate dela, s priznavanjem nadomestil za odsotnost z dela možnost svojega uveljavljanja kot vrhunski športnik ali kulturnik. To je še posebno pomembno, da omogočimo dobrim delavcem, da z društveno aktivnostjo krepijo ugled železarjev.

Ob razpravi in sprejemanju samoupravnega sporazuma je potrebno poudariti mesto in vlogo železarne pri razvoju telesne kulture in kulturne aktivnosti. Smelo lahko trdimo, da smo železarji dobra tri desetletja nosilci materialnega in duševnega razvoja Jesenic in okolice. Taka vloga in poseben položaj železarne v preteklosti in sedanjosti je pogojena tako s številom zaposlenih in gospodarsko močjo železarne kot še posebej s tem, da je izjemno veliko število železarjev aktivnih športnikov, kulturnikov, organizatorjev, vodnikov itd. v društvenih aktivnostih Jesenic in okolice. Tako številna aktivnost železarjev pa nujno daje tudi številne vrhunske športnike in kulturnike, ki razen posameznih maloštevilnih izjem širijo in krepijo ugled železarne.

S sprejemom samoupravnega sporazuma na referendumu pa še ne rešujemo tovrstnih kompleksnih problemov, ki se na telesno kulturnem in kulturnem področju občasno pojavljajo. Prav bi bilo, da na zbore delavcev spregovorimo tudi o posameznih primerih, ki s športom ali kulturo nimajo zveze. Nadalje, da spregovorimo o vlogi in nalogah naših delegatov tako tistih, ki so izvoljeni v samoupravne interesne skupnosti za telesno kulturo in kulturo kot tistih, ki delajo kot društveni aktivisti in funkcionarji.

Ob zaključku menimo, da bomo železarji z razpravo na zbore delavcev in s sprejemom predlaganega sporazuma dali smernice in spodbude za nadaljni razvoj kvalitetnega športa in kulturnih aktivnosti.

V tem smislu je tudi letošnja redna letna konferenca sindikata sprejela svoje sklepe.

ITALIJA

Nejasna situacija je nastala okoli projekta iranske integralne železarne Baudar Abbas, ki jo gradi italijansko državno podjetje Italimpianti. Iranska vlada zahteva ponovno obnovo pogodbe, ki bo verjetno mnogo neugodnejša za italijansko podjetje kot je bila prejšnja. Ob koncu preteklega leta je imelo to podjetje naročilo za železarno Baudar Abbas v vrednosti 1,44 milijarde dolarjev. Do zdaj je bilo plačano samo 200 milij. dolarjev, kar je komaj pokrilo stroške opreme dobavljene do konca letošnjega marca.

JAPONSKA

Čprav zveni nekoliko neverjetno, vendar je imela naftna kriza med drugim tudi za posledico pomanjkanje in višjo ceno brezživnih cevov potrebnih pri vrtanju na nahajališčih nafte. Z naglim naraščanjem cen nafte postajajo vedno bolj ekonomsko zanimiva naftna nahajališča globoko pod morjem in na odročnih ter za izkoriščanje neprimeren krajih, kjer je tudi potrebno več jeklenih izdelkov za normalno delo. To situacijo dobro čutijo japonski proizvajalci cevov in opreme za vrtanje nafte, ki so letos prodali več kot kdajkoli prej. Samo cevi, potrebnih za črpanje nafte, so prodale japonske železarne v fiskalnem letu 1978 do 1979 765.000 ton kar je za 80.000 ton več kot leto prej in njihov izvoz se je povečal za 36 %. Kaže, da se bo tudi v bodoče prodaja teh izdelkov odvijala vsaj tako ugodno, če ne še bolj kot letos.

KANADA

Ta država je postala za Avstralijo in ZDA tretji največji dobavitelj premoga za koksiranje japonskim železarnam. Letos bo dobavila 12 milij. ton tega premoga kar je okoli 20 % celotne japonske porabe. Glavni rudniki so v provincah Alberti in Britanski Kolumbiji kjer cenijo skupne zaloge premoga za koksiranje na približno 18 milijard ton.

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

V sejni sobi upravne stavbe na Koroški Beli je bila 9. avgusta šesta redna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata.

Preverili so izvrševanje sklepov prejšnje seje. Razen sklepa o točenju čaja v vseh obratih so izvršili vse.

Razpravljali so tudi o neodgovornosti nekaterih delegatov delavskega sveta. Seje delavskega sveta so namreč večkrat nesklepne, zato so od delegatov delavskega sveta zahtevali, da obvestijo delavski svet, če jih na sejo ne bo. O delegatih, ki se sej sploh ne udeležujejo, naj razpravljajo samoupravne delovne skupine.

Po razpravi o polletnem poročilu in o sklepih delavskega sveta glede tega poročila, so zadolžili vodjo proizvodnje, da za sejo delavskega sveta pripravi gradivo o proizvodni problematiki.

Samoupravne delovne skupine so opozorili, da naj temeljito obravnavajo srednjeročni plan in dajo konkretne predloge.

V adjustaži štekel z Javornika so za člana izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata izvolili Jova Dobraša in Janeza Bobnarja.

Sklenili so, da bodo v septembru organizirali izlet. Ponudbe za izvedbo izleta zbiraata tovariša Hostnik in Celarc.

Zaradi dolgotrajne bolezni so sodelavcu Taibu Alagiču odobrili denarno pomoč.

TOZD ELEKTRODE

16. avgusta so člani izvršnega odbora sindikata na redni seji odobrili enkratno socialno pomoč Špasu Arsovu, ki je bolezensko odsoten že sedem mesecev. Obenem so priporočili izvršnemu odboru sindikata železarne, da obravnava njegovo prošnjo, saj ima tričlansko družino in izredno nizke osebne dohodke.

Sklenili so še, da bodo obravnavali le pisne prošnje za socialno pomoč.

Obravnavali so tudi disciplinske prekrške treh sodelavcev in podali mnenja o odnosu teh delavcev do dela in sodelavcev, zavrnil pa so pritožbo sodelavca, ki mu je po

sklepu disciplinske komisije prenehalo delovno razmerje.

Na željo delavcev bodo konec septembra organizirali enodnevni izlet v Mursko Soboto v delovno organizacijo Mura.

TOZD DRUŽBENA PREHRANA

Tretja seja izvršnega odbora je bila 20. avgusta.

Vse sprejete sklepe redno izvršujejo.

Strinjali so se z zahtevo predsednice izvršnega odbora ob obravnavi polletnega poročila, da naj člani kolektiva odgovorno gospodarijo z materialom in delovnim časom.

Disciplinski komisiji železarne so posredovali mnenje o dveh sodelavkah, ki sta kršili delovno disciplino.

Sprejeli so tudi sklep o zvišanju denarnega prispevka za udeleževanje v športu in za piknike.

Trem sodelavkam so odobrili enkratno denarno pomoč, razpravljali pa so še o pomoči otroku sodelavke, ki je alkoholičarka. Socialna služba železarne naj bi s skupnostjo socialnega skrbstva Jesenice omogočila otroku varstvo v vzgojno-varstvenem zavodu, ker mati ne skrbi za otroka.

14. in 21. septembra bodo organizirali dvodnevna izleta v Crikvenico, če bo le dovolj prijavljencev.

Odobrili so tudi nakup značk in kataloga slik Bohinja – Tomaž Godec, Jože Ažman, in Titove slike.

DS ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE

Komisija za socialna vprašanja pri izvršnem odboru sindikata se je sestala 20. avgusta.

Reševala je prošnje za socialno pomoč in sprejela kriterij, po katerem bo nakazovala enkratno denarno pomoč.

Zadolžili so sindikalne poverjenike, naj pripravijo spiske vseh socialno ogroženih članov sindikata in mater samohranilk do 10. septembra zaradi nakupa ozimnice.

Enemu izmed socialno ogroženih sodelavcev so odobrili enkratno denarno pomoč.

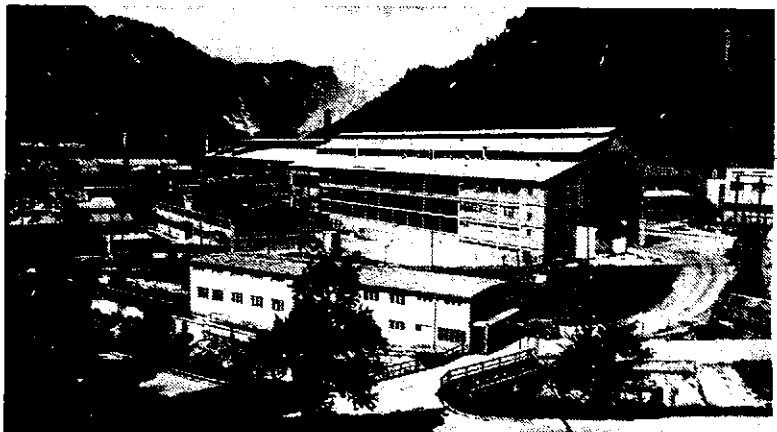
ctm

Pri plavžu (SK)

Zarilna linija v TOZD HVB (IS)

Valjarne na Javorniku (IK)

Štórski ŽELEZAR

INVENTIVNA DEJAVNOST — TEHNIŠKO TEHNOLOŠKA IN ŠE KAKŠNA!?

V železarni Štore je bilo do danes prijavljenih okoli 450 inovacijskih predlogov; od tega le nekaj čez 60 pred letom 1975, ostali pa po tem prelomnem letu, ki ga je skupščina SFRJ proglasila za leto inovacij.

Večina inovacij posega na tehniško tehnološko področje. Pri tem gre v glavnem za:

- uporabo znanih odkritij ali tehniških izboljšav za izboljšanje tehnoloških procesov, lažjega ravnanja z materialom...
- ustvarjanje ali uvajanje originalnih rešitev, konstrukcij, strojev ali naprav, ki imajo boljše proizvodne ali delovne karakteristike kot obstoječe,
- zamenjavo orodij ali naprav z novimi, prikladnejšimi, katerih uporaba pospešuje proizvodni proces ali omogoča prihranek materiala, ki se obdeluje,
- izpopolnjevanje obstoječih konstrukcij ali naprav, pri čemer se znižajo stroški izdelave,
- usposabljanje neuporabnih ali zapuščenih strojev za uporabo v proizvodnem procesu,
- tehniške prijeme, s katerimi se prihrani material ali energija itd.

Z doseženimi rezultati smo lahko kar zadovoljni, potrebno pa bi bilo inovacijsko dejavnost spodbuditi tudi na drugih področjih: Racionalizacije finančno komercialne narave:

- nabava materiala iste vrste po nižjih cenah,
- zamenjava uvoženega materiala z domačim, če je enake kvalitete,
- zmanjšanje stroškov transporta,
- prodaja nekurantnega materiala in delov,
- prodaja prostih kapacitet,
- izboljšanje evidence v skladiščih itd.

Racionalizacije organizacijske narave:

- menjava obrazcev s primernejšimi,
- zmanjšanje števila potrebnih obrazcev,
- boljše izkoriščanje posameznih obrazcev,
- izboljšanje administrativnega procesa pri posameznih delih zaradi skrajšanja potrebnega časa,
- spajanje več sorodnih opravil na enem mestu,
- zamenjava kompliciranih postopkov del z enostavnejšimi itd.

Racionalizacije kadrovske splošne narave:

- uvajanje modernejših metod za sprejem delavcev,
- organizirano spremljanje lastnosti delavcev,
- vnašanje humanejših odnosov,
- organiziranje strokovnih in kulturnih predavanj,

— izboljšave v zvezi s tovarniškimi glasili itd.

Izboljšave s področja varstva pri delu:

- izboljšave pri razsvetljavi delovnih prostorov, delovnih mest...
- izboljšave za zmanjšanje ropota — zvočne zaščite raznovrstnih delovnih priprav in naprav,
- sodelovanje pri izboljšanju raznih sredstev in opreme za osebno varnost,
- ureditev raznih električnih priključkov, mejnih stikal za ustavitve delovnih priprav in sil ipd.
- dopolnilna zaščita strojev in naprav, npr. na avtomatih za stiskanje, zaščita vlečnih strojev, vztrajnikov...
- izboljšave pri toplotnih izolacijah itd.

To so le drobci možnih izboljšav. Delovno okolje nudi vsem tistim, v katerih je želja, da bi prispevali del

lastne domiselnosti in iznajdljivosti, še nešteto možnosti.

(povzeto po članku Dušana Krošla)

Komisije za gospodarstvo v temeljnih organizacijah v železarni Štore so v juliju obravnavale več inovacijskih predlogov in odobrile izplačilo nadomestil.

Tako so v TOZD livarna II potrdili štiri inovacijske predloge:

— Izdelava druge konti peči (v prvem letu je dosežena gospodarska korist 232.602,25 din);

— Racionaliziranje odvoza usedline vodnih filtrov (enoletna gospodarska korist predloga je 247.800 din);

— Sprememba sifona pri kupolki v livarni II (prihranek je 210.000 din);

— Litoželezne letve za pritrdjevanje modelnih plošč na formarskem stroju (prihranek je 157.500 din).

V TOZD energetika je komisija za gospodarstvo potrdila dva predloga:

— Izboljšava na KSU reaktorju za mehčanje vode (aritmetična sredina gospodarske koristi predloga, dosežene v letih 1977 in 1978, je 14.736.580,18 din);

— Uporaba ločilnih transf. za popisovanje števec in merjenje elektrokotnice.

Komisija za gospodarjenje v TOZD tovarna traktorjev je obravnavala en inovacijski predlog:

— Naprava za pehanje na univerzalnem rezkalnem stroju ALG 200.

V TOZD MO je komisija potrdila dva predloga:

— Sprememba obdelave površine na reducirnih valjih Ø 250-310 za železarno Sisak (gospodarska korist predloga je 40.584,35 din);

— Šablona za nastavitve kopirnega tipala (aritmetična sredina gospodarske koristi, dosežene v letih 1977 in 1978, je 99.178,25 din).

Delavci niso zadovoljni s kvaliteto hrane. Jeditnik je enoličen, večkrat ga na hitro menjujejo, obroki so mrzli in postani (to velja predvsem za popoldansko in nočno izmeno), večkrat jih zmanjka, enkrat toplega, drugič hladnega, pač glede na to, kateri je ukusnejši. Predvsem pogrešajo zelenjavo in sadje.

Malice za delavce Železarne pripravlja Merx, TOZD gostinstvo Ravne. Večina kritike leti prav nanj. Delavci zahtevajo, da popestrijo jedilnike, upoštevajo želje delavcev glede priljubljenosti posameznih jedil, ne menjajo samovoljno že določenih jedilnikov in popestrijo ponudbo različnih jedil in na pol pripravljene konzervirane hrane v prosti prodaji.

Na žalost vodstvo Merxa včasih prepočasi reagira na pripombe in pritožbe, premalo zavestno in celovito obravnava družbeno prehrano in tudi ne izkorišča vseh možnosti proste prodaje, ki jim ima v Železarni. Zato bi kazalo razmisliti, ker se bo morala zgraditi nova jedilnica, tudi o gradnji lastne sodobne kuhinje.

Delavci si tudi želijo, da bi po obratih postavili avtomate za hladne napitke in da naj brezalkoholne

pijače nabavljajo neposredno, ne pa s posredovanjem Merxa.

Problem je tudi cena malice. Delavci se pritožujejo, da neprestano raste. Soudeležba 3 din za en obrok res ni velika, če pomislimo, kako naraščajo cene prehranbenim izdelkom. Vseeno si prizadevajo, da bi bila malica za vse brezplačna in enaka. Prizadevajo si tudi, da bi uvedli dietno prehrano.

V Železarni se zavedajo, da nikoli ne bo mogoče ugoditi vsem delavcem, vendar skušajo zadovoljiti vsaj večino. Pri tem imajo že nekaj uspeha. Uspeli so urediti pravilno koriščenje blokov, uvedli so stalno kontrolo sanitarne inšpekcije, popestrili so jedilnike pri toplih in mrzlih obrokih, ustanovili so potrošniški svet, izdelali so predlog za pravočasno javljanje števila malic, v sodelovanju z Zavodom za napredek gospodarstva so izvedli anketo, v vseh izmenah so delavcem zagotovili sveže pripravljene obroke, zahtevali so ustrezne predračune za uvedbo zajtrkov in kosil, uredili so problem nošenja malic, vsak dan sproti kontrolirajo uporabo blokov, ceno malic, občasno nadzorujejo kuhanje in razdeljevanje malic in opozarjajo Merx v zvezi s kvaliteto in količino malice.

INFORMATIVNI

fužinar
GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

DRUŽBENA PREHRANA V ŽELEZARNI RAVNE

Že lani v oktobru so v železarni Ravne začeli obširno obravnavo problematike družbene prehrane. Zastavili so si načrt, s katerim naj bi prispevali k boljši in kulturnejši prehrani delavcev. Delavski svet Železarne in delavski sveti posameznih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so sprejeli več sklepov, ki naj bi izboljšali odnos delavcev do hrane, časa delitve, jedilnega pribora in jedilnic:

— delavec dobi le toliko bonov za malico, kolikor je delovnih dni v mesecu,

— vsak naj malica tam in ob času kot je to določeno v že sprejetem razporedu, naredijo naj se spiski imen tistih delavcev, ki so upravičeni, da jim malico nosijo na delovno mesto;

— število malic naj bi se javljalo sproti za vsak naslednji dan in to posebej za topli in posebej za hladni obrok, da ne bi prihajalo do pomanjkanja enega ali drugega;

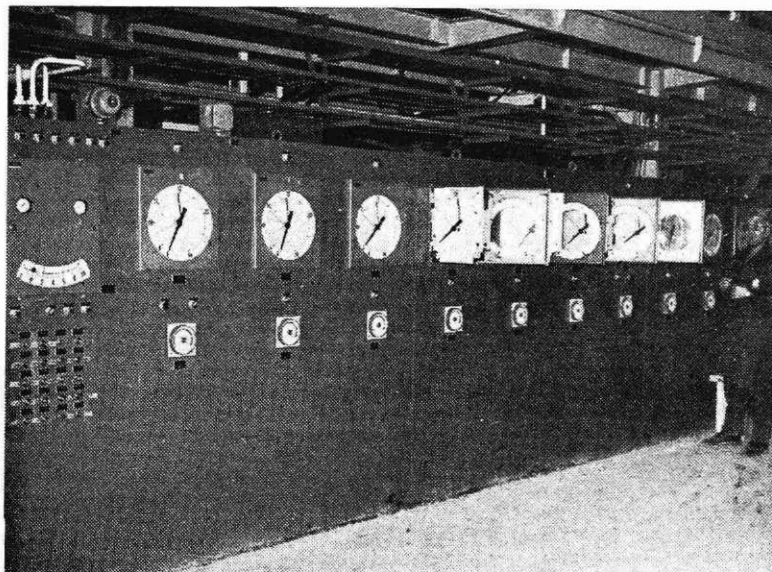
— v jedilnicah naj se prepove kaje in predolgo zadrževanje nekaterih nediscipliniranih delavcev;

— s pravilnikom naj se uredijo dolžnosti in pravice potrošniškega sveta;

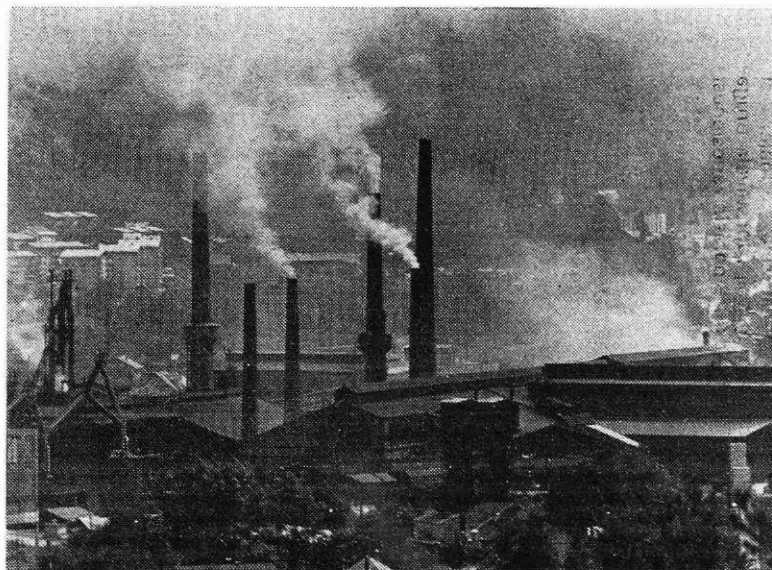
— stare jedilnice bi morali popraviti, oziroma zgraditi novo;

— delavcem v popoldanski in nočni izmeni se mora zagotoviti svež in topel obrok, enako tudi ob sobotah, nedeljah in praznikih.

Drug problem je kvaliteta obrokov, zato so med delavci izvedli anketo (računalniško so obdelali 3215 anket) in tako dobili dokaj jasno sliko o tem, katere jedi so najbolj priljubljene, katerih ne marajo, kaj pogrešajo na jedilniku, kako so zadovoljni s kvaliteto in količino obrokov. Iz ankete je tudi razvidno, da bi skoraj četrtina oziroma petina anketirancev z veseljem zajtrkovala oziroma kosila v železarni, če bi bila oba obroka organizirana.

Merilne naprave na liniji za silicijeva jekla v TOZD HVB

Srce naše železarne (I. K.)

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI

NAFTNA KRIZA VEDNO BOLJ V OSPREDJU

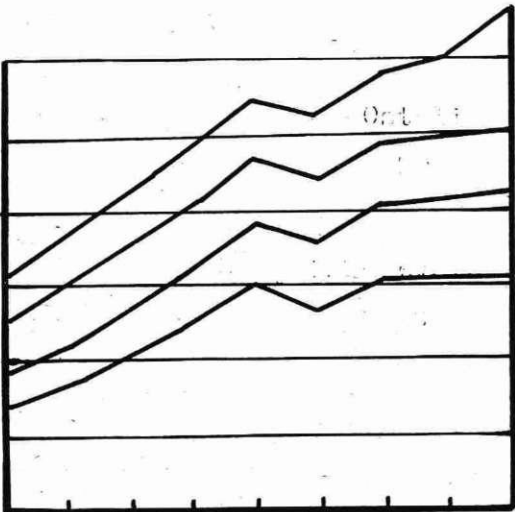
1

NAFTNA KRIZA VEDNO BOLJ V OSPREDJU

Letošnji dogodki v Iranu so med drugim tudi povzročili, da je naftna kriza, ki se je kazala zadnja leta v nekoliko milejši obliki, ponovno pokazala svoje ostre zobe. Najbolj so jo čutili v ZDA, ker je bil Iran pod šahovo vladavino poleg Saudske Arabije glavni dobavitelj te vedno bolj dragocene tekočine. Ker so prav na področju nafte ZDA najbolj občutljive, je logično, da posvečajo temu problemu veliko pozornost tudi razne revije in časopisi. Pred kratkim je znana revija Business Week namenila precej strani izkoriščanju in preskrbi z nafto v svetu in v ZDA. Ker je zadeva aktualna in zanimiva, jo prinašamo v nekoliko prirejani in skrajšani obliki.

PRICETEK KONCA NAFTNE DOBE

Naraščanje svetovne proizvodnje nafte, ki je spremljala izredno ekonomsko rast v zadnjih treh desetletjih, je pričelo upadati. Situacija je razvidna iz diagrama št. 1, kjer je prikazan tudi delež treh največjih proizvajalcev nafte v svetu: držav OPEC, Sovjetske zveze in ZDA.

V letu 1985 bo svetovna proizvodnja nafte narasla predvidoma na okoli 66 milijonov sodčkov na dan (1 sodček je 159 l), kar je manj kot odstotek letnega povečanja v primerjavi z ocenjenimi 62 milijoni letos. V primerjavi s 7 % letno rastjo v šestdesetih in pričetkom sedemdesetih let je padec velik. V letu 1990

računajo, da bo svetovna proizvodnja nafte dosegla svoj višek z okoli 70 milijoni sodčkov dnevno in nato bo pričela proizvodnja padati, kar se bo zavleklo tudi v 21. stoletje.

To postopno zniževanje proizvodnje nafte — kar bo dejansko pričetek konca naftne dobe — je brez dvoma svetovni pojav prve vrste, ki pa ima svoj pričetek z nastopom naftnih kriz v sedanjem desetletju. Kaže, da bodo postajale te krize bolj pogoste in vedno bolj škodljive za svetovno ekonomsko situacijo. In to tako dolgo, dokler ne bodo razvite nadomestne energetske strategije, ki bodo omogočale energetske in s tem tudi ekonomske rast.

V prihodnjem letu ali dveh kaže, da naftna kriza še ne bo zavzela večjih razmer. Vendar je mogoče predvideti težave s preskrbo in višje cene, povezane z zakonom o ponudbi in povpraševanju. Saudska Arabija in še dve ali tri države, ki pripadajo združenju OPEC, bodo lahko za krajše obdobje olajšale krizo s povečanjem svoje proizvodnje. Vendar bo v kasnejših letih občutiti hitrejšo zmanjšanje proizvodnje.

MOŽNOST BODOČE PROIZVODNJE NAFTNE

Proizvodnja držav v združenju OPEC je pogojena s kombinacijo političnih, socialnih in ekonomskih omejitev. Pri tem je vključena tudi bojazen, da bi prehitra ekonomska rast lahko povzročila v njihovih državah nevarne napetosti. Takšna politika proizvodnje in prodaje, ki je sicer s stališča teh držav pravilna in upravičena, bo lahko povzročila pri svetovni preskrbi z nafto vedno večje težave. Osnovni cilj držav OPEC je, doseči čim več dohodka ob dobavi v daljšem obdobju enakih količin nafte.

Posledica takšne politike bo, po mnenju nekaterih opazovalcev, v tem, da bo celotna proizvodnja nafte v državah OPEC

Občinska skupnost za zaposlovanje Radovljica

ODHODKI	Plan	Poraba	Ind
Social. varnost nezaposl.	570.500	488.123	86
Priprava delav. za zaposl.	114.100	15.345	13
Uspos. in zaposl. invalidov	881.388	55.174	6
OD imen. in volj. funkcijon.	50.530	25.346	50
Mater. str. za org. obč. sk.	47.000	2.882	6
Mater. str. za delo medob. sk.	8.150	—	—
Mater. str. za izvaj. progr.	358.600	175.452	49
Za OD in sklade strok. služ.	1.096.338	517.684	47
Prisp. v zvezi za skup. zad. SRS	455.422	189.040	42
Obvez. po samoupr. spor.	81.500	—	—
Za solidarnost — medobč.	—	—	—
— republ.	114.263	57.130	50
Za razporeditev v rezervu	35.300	—	—
SKUPNI ODHODKI	3.813.091	1.526.176	40
Razpor. v poslovn. sklad po zaključ. računu	81.500	—	—
Ostane nerazpor. sred.	991.922	1.166.985	118
SKUP. ODHODKI IN OSTANEK SREDSTEV	4.886.513	2.693.161	55

KRANJ

V kranjski občini se je zaposlenost v letošnjem prvem polletju dvignila za 3,6 odstotka, kar je več od planiranega. Bolj kot v gospodarstvu se je dvigala zaposlenost v družbenih dejavnostih: najbolj v družbenopolitičnih organizacijah, družbenopolitičnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih. Tudi v gospodarstvu zaposlenost ni rasla enakomerno po panogah: tako je še posebej porasla zaposlenost v vodnem gospodarstvu, prometu in zvezah, gostinstvu in turizmu, finančnih tehničnih ter poslovnih storitvah. Tako visok odstotek večanja zaposlenosti, ki se v teh panogah giblje med 10 in 15 odst., pa ni v nasprotju z resolucijo, ki predvideva pospešen razvoj storitvenih dejavnosti. Zaposlovanje v industriji pa je s porastom 1 odstotka v prvem polletju povsem v skladu s pričakovanim zaposlovanjem. Vendar pa rast zaposlenosti v občini do konca leta ne bi smela več bistveno naraščati, če naj bi se ravnali po planskih predvidevanjih.

V prvem polletju je bilo v občini povprečno zaposlenih 31.447 delavcev, od tega 49 odstotkov žensk. Odstotek iskalcev zaposlitve v primerjavi z zaposlenimi je bil v prvem polletju le 0,37, kar je ena najnižjih stopenj v treh letih in med najnižjimi tudi v republik. Med novozaposlenimi delavci v prvih šestih mesecih je bilo 46 odstotkov delavcev iz drugih republik, kar pa je manj kot v enakem obdobju lani.

ŠKOFJA LOKA

Zaposlenost je v škofjeloški občini v prvih šestih mesecih porasla za 4 odstotke, kar je nekaj več kot v lanskem enakem obdobju. Škofja Loka je z resolucijo predvidela letos 3 odstotno stopnjo zaposlenosti, kar je največ med gorenjskimi občinami. Če bo zaposlenost rasla tako hitro tudi v naslednjih mesecih, bo verjetno presegla letno planirano stopnjo. Sicer pa je bilo v tej občini v prvem polletju povprečno zaposlenih 14.280 delav-

Zaradi velike stopnje zaposlovanja ostaja v občini brez dela le zelo nizek odstotek delavcev; ta je bil v prvih šestih mesecih letos 0,53. Med novozaposlenimi delavci pa je bilo podobno kot v ostalih občinah nekaj manj kot polovica delavcev iz drugih republik.

RADOVLJICA

Poprečno je bilo v prvem polletju zaposlenih 12.470 delavcev, od tega nekaj več kot polovica žensk. Porast zaposlenosti je v tej občini 3,8 odstotka v primerjavi z lanskim enakim obdobjem. To pa pomeni precejšnje presežanje planirane 2 odstotne stopnje zaposlovanja, še posebej, ker kaže, da bo zaposlenost še naprej

Število zaposlenih delavcev od I — VI / 79 glede na I — VI / 78 — indeks

Občina	Gospo- dar.	Nego- spod.	Skup.	Zaseb. sektor	Skup.	Ind. I-VI / 78 I-VI / 77
Jesenice	101,3	103,3	101,6	103,7	101,6	102,2
Kranj	103,1	105,7	103,5	109,5	103,6	102,1
Radovljica	103,4	107,2	103,8	102,4	103,8	103,8
Šk. Loka	103,5	108,4	103,9	117,0	104,0	103,6
Tržič	100,5	104,1	100,7	101,8	100,7	102,6
Skupaj	102,7	105,7	103,0	107,4	103,1	102,7

Skupščina Zveze skupnosti za zaposlovanje SRS

Delegati občinskih skupnosti za zaposlovanje se bodo zbrali na seji skupščine Zveze skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije v sredo, 26. septembra, letos. Na dnevnem redu je vrsta pomembnih zadev: izvajanje politike zaposlovanja v sedanjem planskem obdobju, razvojne možnosti zaposlovanja v SR Sloveniji

rasla tako v gospodarstvu kot v negospodarstvu. Medtem ko se je v industriji zaposlenost celo za malenkost znižala, pa so bolj zaposlovala druga področja. Tako je porasla zaposlenost v obrti in zasebnih storitvah v izobraževanju, znanosti, kulturi in informacijah ter v zdravstvenem in socialnem varstvu. Tako kot v drugih gorenjskih občinah je bila tudi v radovljiški zelo nizka stopnja brezposelnosti — 0,86 odstotka. Med novozaposlenimi delavci se je v tej občini v višjem odstotku kot v drugih občinah zaposlilo delavcev iz drugih republik (54 odstotkov).

TRŽIČ

Medtem ko v ostalih občinah zaposlenost močneje narašča, v tržiški občini porast zaposlenosti v prvih šestih mesecih zaostaja za resolucijskimi predvidevanji. Poprečno je bilo zaposlenih 5990 delavcev, od tega skoraj 53 odstotkov žensk. Medtem ko je zaposlenost v gospodarstvu narasla za 0,5 odstotka, pa je bil v tem obdobju dokaj višji porast zaposlenosti v družbenih službah. Če bo stopnja rasti zaposlenosti ostajala na dosednji ravni, do konca leta ne bo dosegla resolucijskih 2 odstotkov. To seveda še ne bo pomenilo, da bi tudi gospodarski rezultati morali biti kaj slabši, so pa lahko.

Tako kot drugod je tudi v tržiški občini nizka stopnja brezposelnosti — 0,43 odstotka, kar pomeni na primer 26 iskalcev zaposlitve v mesecu juniju: to pa je ena najnižjih števil v zadnjih nekaj letih. Kljub razmeroma nizkemu zaposlovanju pa je bilo treba zaposliti iz drugih republik 38 odstotkov novozaposlenih delavcev, saj v občini ni bilo najti dovolj domačih delavcev.

SKUPNOST ZA ZAPOSLOVANJE

5. seja skupščin občinskih skupnosti za zaposlovanje Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič

17. septembra, 1979, ob 12. uri v Tržiču
18. septembra, 1979, ob 12. uri v Kranju
19. septembra, 1979, ob 12. uri na Jesenicah
19. septembra, 1979, ob 16. uri v Radovljici
20. septembra, 1979, ob 12. uri v Škofji Loki

Dnevni red:

1. Pregled zapisnikov 5. seje skupščine.
2. Periodični obračun občinskih skupnosti za zaposlovanje v prvem polletju in predlog za začasno prekinitev zbiranja prispevka za zaposlovanje.
3. Obravnava Analize razvojnih možnosti zaposlovanja in dejavnosti občinskih skupnosti za zaposlovanje v letih 1979 — 1985.
4. Elementi in kazalci za sklepanje samoupravnih sporazumov o temeljnih planov za zaposlovanje za obdobje 1979 — 1985.
5. Informacija o gibanju zaposlenosti v I. polletju 1979.
6. Obravnavanje gradiva za 4. sejo skupščine Zveze skupnosti za zaposlovanje SRS in izvolitev delegatov za sejo skupščine.

Razvojne možnosti zaposlovanja in dejavnosti občinskih skupnosti za zaposlovanje v letih 1979 — 1985

RAZVOJNE ZNAČILNOSTI KADROV IN ZAPOSLOVANJA 1976—1978

Institucionalne osnove in samoupravna organiziranost

V skupnosti za zaposlovanje delavci usklajujejo tisti del potreb in interesov kadrovske politike in zaposlovanja, kjer je potrebno širše družbeno dogovarjanje in sporazumevanje. V ustavi in zakonu o združenem delu opredeljena izhodišča so konkretizirana v vrsti dokumentov, med katerimi so najpomembnejši: zakon o delovnih razmerjih delavcev v združenem delu, zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, zakon o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb, zakon o skupnih osnovah, svobodne menjave dela ter več družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov s tega področja, med njimi tudi samoupravni sporazumi o temeljnih planih.

Potem ko je prenehal obstajati Komunalni zavod za zaposlovanje Kranj je bila na delegatski osnovi ustanovljena Samoupravna skupnost za zaposlovanje. Dopolnjeni zakon o zaposlovanju iz leta 1978 je opredelil tudi novo samoupravno organiziranost, tako da so bile konec lanskega leta

ustanovljene občinske skupnosti za zaposlovanje in tudi medobčinska skupnost. V tem obdobju se je tudi formalno in vsebinsko izpopolnjevala samoupravna organiziranost izvajanja štipendijske politike.

Razvoj politike in elementov zaposlovanja

KRANJ

Lani je bilo v kranjski občini zaposlenih 30.715 delavcev ali dobrih 48 odstotkov prebivalstva. Med zaposlenimi je bilo skoraj 49 odstotkov žensk. Poprečna stopnja rasti v obdobju 1976 — 1978 je bila 2,4 odstotka, zaposlenost žensk pa je rasla le malo počasneje — 2,2 odstotka letno. Struktura zaposlenih v kranjski občini nekoliko odstopa od republiškega poprečja: leta 1976 je bil delež srednje strokovnega kadra večji od republiškega, delež višjih in visoko strokovnih kadrov pa nekoliko nižji. Brez dela je bilo v tem obdobju 0,75 odstotka delavcev, med njimi nekaj manj kot polovica težje zaposljivih oseb. V letih 1976 — 78 se je na novo zaposlilo povprečno 1900 delav-

cev, čeprav so delovne organizacije napovedale potrebe po 4574 delavcev letno. Kadrovski deficit se kaže v tem obdobju na vseh stopnjah strokovnosti, reševal pa se je z delavci iz drugih regij in republik.

ŠKOFJA LOKA

V družbenem in zasebnem sektorju je bilo lani zaposlenih 13.956 delavcev, od tega 47 odstotkov žensk. Delež zaposlenih v skupnem številu prebivalstva je dosegel 41 odstotkov. Poprečna stopnja rasti zaposlenosti v obdobju 1976 — 78 je bila 3,6 odstotka. Delavcev brez dela je bilo v tem obdobju 0,7 odstotka vseh zaposlenih.

Delovne organizacije so prijavljale v tem obdobju letno 2600 potrebo po delavcih, novozaposlenih pa je bilo povprečno 1011. Kvalifikacijska struktura novo zaposlenih v tem obdobju se ni popravljala, nasploh pa je na vseh stopnjah strokovnosti primanjkovalo delavcev.

RADOVLJICA

Lani je bilo v radovljiški občini zaposlenih 12.186 delavcev, med njimi 52 odstotkov žensk. Zaposlenost je naraščala po stopnji 2,6 odstotka letno.

žensk pa celo več — 2,9. Tako kot v drugih občinah je struktura zaposlenih po strokovnosti nekoliko nižja od republiške. V tem obdobju je bilo brez dela poprečno 1,2 odstotka delavcev. V letih 1976 — 78 se je zaposlilo poprečno 573 delavcev, kar pa še zdaleč ni zadostovalo glede na potrebe, ki so jih najavile delovne organizacije. Poprečno je letno primanjkovalo 497 delavcev. Tako kot drugod, je bilo treba po nove delavce v druge republike.

TRŽIČ

Občina Tržič je imela lani zaposlenih 5972 delavcev, kar je 45 odstotkov vsega prebivalstva. Delež zaposlenih žensk je bil tu najvišji in sicer 53 odstotkov. Zaposlenost je v obdobju 1976 — 78 rasla poprečno po stopnji 3,9 odstotka. Struktura strokovnih kadrov prav tako ne dosega republiškega poprečja. Brez dela je bil v tem obdobju zelo nizak odstotek (0,7) delavcev. Kadrovske primanjkljaje je za to obdobje značilen tudi za tržičko občino. Medtem ko je bilo novozaposlenih delavcev poprečno 310, od tega kar 68 odstotkov ozkega profila, delovne organizacije pa so prijave poprečno 722 potreb po novih delavcih. Med novo zaposlenimi delavci je bilo v tem obdobju skoraj polovica delavcev iz drugih republik.

JESENICE

V jeseniški občini je bilo lani 14.753 delavcev ali več kot 50 odstotkov vsega prebivalstva. Med zaposlenimi je bilo 37 odstotkov žensk, kar je najmanj med gorenjskimi občinami. Poprečna stopnja rasti je bila 1,9. Prav tako kot ostale občine se tudi kadrovska struktura zaposlenih na Jesenicah razlikuje od republiškega poprečja. Odstotek delavcev, ki so iskali delo je bil v tem obdobju 1,5 odstotka. V obdobju 1976 — 78 se je na novo zaposlilo 982 delavcev, od tega 46 odstotkov iz drugih republik. Potrebe po delavcih so bile prav tako kot v drugih občinah večje, kot je bilo možnosti za zaposlitev, tako da je bilo pokritih le 55 odstotkov poprečnih kadrovskega potreb.

Razvoj temeljnih dejavnosti skupnosti za zaposlovanje

Skupnosti za zaposlovanje se ukvarjajo same ali v sodelovanju z drugimi tudi s področjem poklicnega usmerjanja in štipendiranja. V zadnjem času smo prav na tem področju dobili vrsto novih družbenih dokumentov, nekateri pa so še v pripravi, a bodo v veljavi v naslednjem srednjeročnem obdobju. Najpomembnejši dokumenti s tega področja so: Konvencija, ki obravnava poklicno usmerjanje in poklicno usposabljanje v razvijanju človeških resursov; zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, osnutek zakona o osnovni šoli, osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju, predlog družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v SR Sloveniji, predlog družbenega dogovora o štipendijski politiki v SR Sloveniji in osnutek samo-

upravnega sporazuma o štipendiranju.

Zadnja tri leta se je pri poklicnem usmerjanju največ pozornosti posvečalo v glavnem osnovnošolcem, manj pa srednješolcem in študentom ob delu. Pomemben napredek pa je opazen pri poklicni vzgoji, zlasti informiranju, zbiranju podatkov za poklicno usmerjanje, svetovanju in vključevanju osmošolcev v srednje šole. V teh letih je štipendijska politika doživela vrsto sprememb. Na Gorenjskem se je v tem obdobju zmanjšalo število štipendistov za 15 odstotkov, prav takrat pa so se začele tudi pripravljati spremembe štipendijskih dokumentov.

V obdobju 1976 — 78 pa ni napredovalo strokovno izobraževanje to je priprava nezaposlenih oseb na zaposlitev. Tako je bilo v strokovno usposabljanje zajetih manj oseb kot v prejšnjem obdobju. Del krivde je tudi v omejenih sredstvih, ki jih je bilo za te namene v letih 1976 in 1978 premalo, več pa jih je bilo že lani.

Pri usposabljanju in zaposlovanju invalidov še vedno nastaja vrsta problemov, čeprav je bilo v lanskem letu že opaziti uspehe: na komisiji I. stopnje je bilo obravnavanih 110 oseb, od katerih je bila 68 priznana pravica do usposabljanja. Zakon iz leta 1977 namreč omogoča posebno varstvo duševno ali telesno prizadetim pri usposabljanju in zaposlovanju, kadar nimajo pravic invalidov po drugih predpisih.

Področje posredovanja zaposlitve, ki naj omogoča delovnim ljudem, da uresničujejo pravico do dela, organizacijam združenega dela pa oblikovanje in izvajanje politike zaposlovanja brez dvoma sodi med najpomembnejše dejavnosti skupnosti za zaposlovanje. Ker je bilo v preteklem obdobju občutiti velike razlike med ponudbo iskalcev zaposlitve in potrebami združenega dela, bo treba v prihodnje zlasti kvalitetnejše opravljati naloge predvsem tam, kjer se lahko vpliva na zmanjševanje razlike med ponudbo in povpraševanjem.

Zavarovanje za primer brezposelnosti temelji na zakonskih določih

lih. S spremembami iz lanskega leta se je število upravičencev do denarnega nadomestila razširilo, že prej pa tudi število upravičencev do zdravstvenega varstva brezposelnih.

Usmeritev analitične in planske dejavnosti se je ravnala v tem obdobju po sprejetih razvojnih dokumentih in delovnih programih ob upoštevanju aktualnih pojavov v razvoju družbenopolitičnih skupnosti ter njihovih usmeritev glede problematike zaposlovanja. Celotna dejavnost, ki se je v minulem triletnem obdobju povečala, se je od leta 1976 izrazito oblikovala v dve temeljni usmeritvi: študijsko analitične naloge s področja kadrov in zaposlovanja ter plansko analitične naloge.

V minulem obdobju je bilo uvedeni tudi več novih oblik informiranja, da bi delavcem v združenem delu, delegatom in drugim kar najbolj približali dejavnost skupnosti za zaposlovanje in oblike zadovoljevanja skupnih potreb s tega področja.

Organizacija strokovne službe in kadri

Strokovna služba skupnosti je bila v obdobju 1976 — 78 organizirana kot delovna skupnost (medobčinska) skupnosti za zaposlovanje Kranj. Od decembra 1978 pa je to skupna služba občinskih skupnosti za zaposlovanje Gorenjske. Po statutu delovne skupnosti in statutih občinskih skupnosti za zaposlovanje opravlja strokovna, administrativna, finančna in druga dela in to kot izvajalec in kot delovna skupnost interesne skupnosti. Konec lanskega leta je bilo v strokovni službi zaposlenih 38 delavcev na sicer 39 sistematiziranih delovnih mestih. Koordinativno funkcijo med samoupravnimi organi skupnosti in strokovno službo opravlja vodja strokovne službe, ki je hkrati individualni poslovodni organ delovne skupnosti in, odgovarja skupščinam skupnosti, ki ga tudi imenujejo.

ter družbenih dejavnosti. Pri planiranju zaposlovanja je treba ob začrtanih globalnih premikih upoštevati prednosti razvoja določenih gospodarskih panog ali celotnih sektorjev na osnovi smernic družbenoekonomskega razvoja občine in republike.

Poprečna letna stopnja rasti v kranjski, škofjeloški in tržičski občini bo predvidoma 2 odstotna, v ostalih dveh občinah pa 1,5 do 1 odstotna. Nižja stopnja zaposlovanja se predvideva v industriji, višja pa v terciarnih dejavnostih in družbenih službah.

V prihodnjih petih letih se struktura zaposlenih delavcev glede na doseženo dinamiko ne bo bistveno spremenila, prišlo pa bo do postopnega

Sredstva vrniti gospodarstvu

Po predlogu izvršnih odborov bodo delegati občinskih skupnosti za zaposlovanje razpravljali o prenehanju plačevanja prispevka za zaposlovanje za vse tozid in druge delovne skupnosti od 1. oktobra oziroma od 1. novembra pa do konca letošnjega leta. Periodični obračuni vseh skupnosti so namreč pokazali v prvem polletju letos prevelik delež nerazporejenih sredstev predvsem ostankov iz preteklega leta in tudi sredstev iz letošnjega polletja. Kljub večji aktivnosti strokovne službe pa kaže, da

sredstva ne bodo porabljena, zato naj bi jih vrnili gospodarstvu na ta način, da bi za določen čas gospodarstvo prenehalo plačevati prispevno stopnjo za zaposlovanje. Morebitni presežki po zaključnem računu pa bi se poračunali v naslednjem letu z ustreznim znižanjem prispevne stopnje.

V nobeni občinski skupnosti za zaposlovanje gorenjskih občin ni bilo v letošnjem prvem polletju porabljenih sredstev po planu: poraba se je gibala med 35 do 40 odstotki, medtem ko so prihodki presegali plan v vseh

skupnostih razen v kranjski. Sredstva so bila po posameznih skupnostih porabljena takole:

Med sredstvi, ki so bila občutno manj porabljena, kot je bilo planirano, izstopa predvsem usposabljanje in zaposlovanje invalidnih oseb. Prav tako je bilo za usposabljanje invalidnih oseb porabljeno manj denarja, kot je predvideno po republiških normativih. Predvsem gre za nižje stroške za ureditev delovnih priprav invalidnim osebam, saj je na Gorenjskem strokovno in kadrovsko za to nalogo premalo poskrbljeno — tudi v organizacijah združenega dela.

Občinska skupnost za zaposlovanje Kranj

ODHODKI	Plan	Poraba	Ind.
Social. varnost nezaposl.	1.500.490	974.044	65
Priprava delav. za zaposl.	286.300	95.565	33
Uspos. in zaposl. invalidov	2.211.582	231.771	10
OD imen. in volj. funkcij	126.790	63.599	50
Mat. str. za delo medob. sk.	20.450	—	—
Mater. str. za izvaj. progr.	899.800	441.447	49
Za OD in sklade strok. služ.	2.750.934	1.298.974	47
Prisp. v zvezi za skup. zad. SRS	1.142.746	441.098	38
Obvez. po samoupr. spor.	204.500	67.754	33
Za solidarnost — medobč.	537.049	—	—
— republ.	286.709	143.354	50
Mater. str. za org. obč. sk.	47.000	2.657	6
Za razporeditev v rezervu	100.650	—	—
SKUPNI ODHODKI	10.115.000	3.760.203	37
Razpor. v poslovni sklad po zaključ. računu	204.500	—	—
Ostane nerazpor. sred.	102.594	1.010.790	992
SKUP. ODHODKI IN OSTANEK SREDSTEV	10.422.094	4.770.993	46

Občinska skupnost za zaposlovanje Tržič

ODHODKI	Plan	Poraba	Ind.
Social. varnost nezaposl.	269.500	46.820	17
Priprava delav. za zaposl.	53.900	53.171	99
Uspos. in zaposl. invalidov	416.381	67.734	16
OD imen. in volj. funkcij	23.870	11.973	50
Mater. str. za org. obč. sk.	47.000	10.356	22
Mat. str. za delo medob. sk.	3.850	—	—
Mater. str. za izvaj. progr.	169.400	82.783	49
Za OD in sklade strok. služ.	517.902	244.550	47
Prisp. v zvezi za skup. zad. SRS	215.138	88.735	41
Obvez. po samoupr. spor.	38.500	—	—
Za solidarnost — medobč.	53.977	26.988	50
— republ.	15.560	—	—
Za razporeditev v rezervu	—	—	—
SKUPNI ODHODKI	1.824.958	633.110	35
Razpor. v poslovni sklad po zaključ. računu	38.500	—	—
Ostane nerazpor. sred.	761.854	904.296	119
SKUP. ODHODKI IN OSTANEK SREDSTEV	2.625.312	1.535.349	58

Rast zaposlenosti v prvem polletju

V prvem polletju letošnjega leta se v nekaterih gorenjskih občinah kaže večje razlike glede na zastavljene cilje zapisane v razvojnih dokumentih. Medtem ko je gibanje zaposlenosti v jeseniški in kranjski občini razmeroma ugodno, pa se v ostalih treh občinah pri zaposlovanju kaže že v prvih šestih mesecih letošnjega leta odmik od resolucijskih predvidevanj v zaposlovanju. Vsekakor pa bo treba ta pojav proučiti predvsem v povezavi z gospodarjenjem v posamezni občini.

JESENICE

V prvem polletju letos je bilo v jeseniški občini poprečno zaposlenih 14.911 delavcev, kar pomeni porast zaposlenosti za 1,6 odstotka v primerjavi z lanskim enakim obdobjem. Ker pa resolucija o družbenoekonomskem razvoju občine predvideva letni porast zaposlenosti 2,8 odstotka, pa verjetno kot kažejo polletna gibanja, taka stopnja do konca leta niti ne bo dosežena oziroma sploh ne bo presegla planirane. Še posebej počasi raste zaposlenost v družbenih dejav-

Občinska skupnost za zaposlovanje Jesenice

ODHODKI	Plan	Poraba	Ind.
Social. varnost nezaposl.	616.013	189.247	31
Priprava delav. za zaposl.	123.900	55.434	45
Uspos. in zaposl. invalidov	957.090	82.490	9
OD imen. in volj. funkcij	54.870	27.523	50
Mater. str. za org. obč. sk.	47.000	3.407	7
Mat. str. za delo medob. sk.	8.850	—	—
Mater. str. za izvaj. progr.	389.400	191.095	49
Za OD in sklade strok. služ.	1.190.502	582.148	47
Prisp. v zvezi za skup. zad. SRS	494.538	193.668	39
Obvez. po samoupr. spor.	88.500	—	—
Za solidarnost — medobč.	124.077	62.038	49
— republ.	41.260	—	—
Za razporeditev v rezervu	—	—	—
SKUPNI ODHODKI	4.136.000	1.367.050	33
Razpor. v poslovni sklad po zaključ. računu	88.500	—	—
Ostane nerazpor. sred.	1.264.174	1.951.030	154
SKUP. ODHODKI IN OSTANEK SREDSTEV	5.488.674	3.318.080	60

Občinska skupnost za zaposlovanje Šk. Loka

ODHODKI	Plan	Poraba	Ind.
Social. varnost nezaposl.	543.497	235.771	43
Priprava delav. za zaposl.	121.800	29.149	24
Uspos. in zaposl. invalidov	940.869	132.719	14
OD imen. in volj. funkcij	53.940	27.057	50
Mater. str. za org. obč. sk.	47.000	2.387	5
Mat. str. za delo medob. sk.	8.700	—	—
Mater. str. za izvaj. progr.	382.800	186.690	49
Za OD in sklade strok. služ.	1.170.324	552.620	47
Prisp. v zvezi za skup. zad. SRS	486.156	197.199	41
Obvez. po samoupr. spor.	87.000	—	—
Za solidarnost — medobč.	121.974	60.990	50
— republ.	39.940	—	—
Za razporeditev v rezervu	—	—	—
SKUPNI ODHODKI	4.004.000	1.424.582	36
Razpor. v poslovni sklad po zaključ. računu	87.000	—	—
Ostane nerazpor. sred.	1.490.558	1.695.315	114
SKUP. ODHODKI IN OSTANEK SREDSTEV	5.581.558	3.119.897	56

nostih, celo dosti počasneje kot v gospodarstvu. Vendar pa tudi takšna rast zaposlenosti v jeseniški občini, kot se kaže po šestih mesecih, nikakor ne more biti tudi negativna, če bodo doseženi pričakovani ekonomski rezultati. V prvem polletju se je v jeseniški občini na novo zaposlilo okoli 120 delavcev iz drugih republik, kar je skoraj polovica vseh novozaposlenih. Brez dela pa je bilo v prvem polletju poprečno 176 delavcev, od tega večina (87 odstotkov) žensk. Delež nezaposlenih se je v tem obdobju znižal na 0,9 odstotka od 1,16 odstotka v lanskem prvem polletju.

Porabljena sredstva v letu 1978 po elementih obveznega programa za Gorenjsko

Vrste stroškov	Element												Skup.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. Znesek OD s prispevki	491	59	133	174	1680	553	—	735	319	145			4289
2. Sredstva skupne porabe	47	5	13	16	159	52		70	30	14			406
3. Skupaj 1 + 2	538	64	146	190	1839	605		805	349	159			4695
4. Raziskovalne naloge													
5. Zavarovanje za brezp.													2517 2517
6. Direktni stroški usp. pri pripravi delavcev				264									264
7. Funkcional. izdat. PU						118							118
8. Stroški spec. pregledov				42									42
9. Funkcional. izdatki zaposlov. in posred.				92									92
10. Usposabljanje in zaposl. inval.			2960										2960
11. Skupaj funkcion. izdatki (4 — 10)			2960	516									2517 5993
12. Skupaj OD in funk. izdatki (3 + 11)	538	64	3106	588	1957	605		805	349	159			2517 10688
Indirektni stroški													
13. Materialni izdatki	137	16	37	49	469	155		206	89	40			1198
14. Amortizacija	21	2	6	7	71	23		31	13	6			180
15. Zak. in pogodb. obvezn.	43	5	12	15	146	48		64	28	13			374
16. Sredstva rezerv	21	2	6	7	71	23		31	13	6			180
17. Stroški dela org. skup.	25	3	7	9	86	28		37	16	8			219
18. Sred. za razvoj mat. osnove dela	181	22	49	64	618	203		272	117	53			1579
19. Prisp. na vzaj. progr.	241	29	65	85	824	271		362	156	71			2104
20. OD s prisp. na režij. delih			35	46				196	822	38			1137
21. Skup. indirekt. stroš. od 13 do 20	669	79	217	282	2285	751		1199	1254	235			6971
22. Skup. zneski za posam. elem.	1207	143	3323	870	4242	1356		2004	1603	394			2517 17659
23. a) Znesek, ki ga daje (prišteti k 22) za solidarnost													
— regijsko													
— republiško													800
b) znesek, ki ga prejema (odšteti iz solidarnosti)													
— regijsko													
— republiško													
24. Skupaj 22 ± 23													18459

Ocena potrebnih sredstev za obdobje 1981 — 1985 za Gorenjsko

Element	Planirana sredstva v letih						Skup. 1981 (3 — 7)
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	
1	2	3	4	5	6	7	8
Element 1	1376	1438	1503	1570	1640	1714	9241
Element 2	172	179	187	195	204	213	1150
Element 3	3778	3948	4126	4312	4506	4708	25378
Element 4	984	1029	1076	1124	1174	1226	6613
Element 5	4823	5041	5267	5504	5752	6011	32398
Element 6	1543	1813	1684	1749	1837	1920	10358
Element 7							
Element 8	2194	2293	2395	2503	2615	2732	14732
Element 9	1909	1995	2084	2179	2274	2376	12817
Element 10	443	482	482	504	526	550	2967
Element 11	2882	2991	3128	3288	3413	3567	19225
Skupaj	20084	20988	21930	22916	23941	25017	134877

Poraba sredstev v letu 1978 po elementih obveznega programa po občinah

Občina	Poraba v tisoč din
Jesenice	2.883
Kranj	9.208
Radovljica	2.744
Škofja Loka	2.839
Trzin	987
Gorenjska	18.459

Ocena potrebnih sredstev za obdobje 1981 — 1985 po občinah

Občina	Planirana sredstva						Skup. 1981-85
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	
Jesenice	3.115	3.256	3.403	3.558	3.715	3.882	20.927
Kranj	10.098	10.550	11.025	11.521	12.037	12.578	67.807
Radovljica	2.874	3.110	3.249	3.388	3.548	3.705	19.078
Šk. Loka	2.844	2.971	3.104	3.244	3.389	3.540	18.092
Trzin	1.058	1.102	1.149	1.200	1.254	1.312	7.072
Gorenjska	20.084	20.989	21.930	22.916	23.941	25.017	134.877

naraščanja deleža strokovnih kadrov. Na spremembo strukture zaposlenih delavcev bodo vplivale tudi strukture investicij. Razen tega bodo morale organizacije združenega dela več storiti za izboljšanje kadrovske strukture ter dvig strokovnega in družbenopolitičnega znanja zaposlenih delavcev.

Ob predvideni dinamiki gospodarskega razvoja in zaposlovanja ne bo kake obsežnejše brezposelnosti, saj je ta predvidena le od 0,6 odstotka do 1,3 odstotka (jeseniška občina).

Glede na planirano dinamiko zaposlovanja lahko pričakujemo, da bo v naslednjem obdobju prijavljenih v gorenjskih občinah okoli 12.000 potreb po delavcih, od tega 6500 potreb po novih delavcih. Ob izkoriščenih kadrovskih rezervah in razmeroma majhnem deležu začasnega nezaposlenih bo najpomembnejšo ponudbo delavcev predstavljali priliv iz šol oziroma aktiviranje vsakoletnega naravnega prirastka. Ta se bistveno ne bo povečal, pač pa bo tudi v prihodnjih petih letih predstavljal od 35 do 52 odstotkov vseh novih potreb. Ta priliv bo treba v večji meri usmerjati v tehnično področje dela, medtem ko zdaj prevladujeta pravnoupravno ter ekonomsko — organizacijsko področje. Postopoma naj bi ob razvoju občin prešli na tako intenzivno zaposlovanje, da bi zadoščali naravnemu prirastku ob maksimalno izkoriščenih preostalih delovnih rezervah. Kljub takšni razvojni politiki in politiki zaposlovanja pa v bodočem planskem obdobju še lahko pričakujemo občutne kadrovske primanjkljaje, saj ukrepi za doseganje planiranih razvojnih ciljev ne bodo imeli takojšnjih učinkov. Realni okvir za pokrivanje kadrovskih primanjkljajev gorenjskih občin bodo še naprej delavci iz drugih republik. Ostala področja Slovenije nimajo rezerv delavcev, delavcev na začasnem delu v tujini z Gorenjske ni veliko, njihovo vračanje pa sedaj pomeni le majhen del kadrov. Ob upoštevanju ukrepov racionalizacije, drugih oblik zaposlovanja, izvajanju družbenega dogovora o minimalnih standardih za življenjske in kulturne pogoje delavcev ter koriščenja skromnih delovnih rezerv, je pričakovati, da se bo v gorenjskih občinah letno zaposlilo 2300 delavcev iz drugih krajev in republik.

Vzporedno z gospodarskim in družbenim razvojem in oblikovanjem novih del in nalog pričakujemo pospešen proces sprememb v strukturi dela, ki se odraža preko strukture zahtevnosti novoodprtih del. V preteklem obdobju jih je bilo med temi od 42 do 63 odstotkov za ozke profile, kar pa ne ustreza pričakovani stopnji razviriti, otežuje nadaljni razvoj ter vključevanje v mednarodno delitev dela. Delež ozkih profilov naj bi se zniževal in dosegal poprečno od 35 do manj kot 50 odstotkov letno.

Na področju usposabljanja in zaposlovanja invalidov bodo prizadevanja usmerjena v kontinuiran proces, od pripravljivega postopka, obravnave do usposabljanja in zaposlitve, ker je predvsem pomembno, da ne prihaja do časovnih prekinitev.

— V večjem obsegu bomo sodelovali pri pripravi programa za strokovno izobraževanje delavcev predvsem v manjših OZD, kjer nimajo strokovnih služb in kadrov za izvajanje te dejavnosti.

— Izboljšati bo potrebno spremljanje uspešnosti delavcev pri usposabljanju ter ovrednotiti izobraževalne akcije.

— Prekvalificiranje delavcev s suficitarnimi poklici glede na potrebe združenega dela bo treba razširiti.

— Sodelovali bomo z delovnimi organizacijami pri preusposabljanju viškov delavcev zaradi tehnoloških preusmeritev, modernizacij ipd.

Na področju usposabljanja in zaposlovanja invalidov bodo prizadevanja usmerjena v kontinuiran proces, od pripravljivega postopka, obravnave do usposabljanja in zaposlitve, ker je predvsem pomembno, da ne prihaja do časovnih prekinitev.

diranja za obdobje 1981 — 85 so ob upoštevanju normativnih osnov in dosedanjega razvoja zlasti naslednji:

— Poklicna vzgoja bo v celoti postala predmet šolstva.

— V osnovnih šolah bomo poklicno usmerjanje še poglobili in razširili, pri čemer bomo predvsem razvili in utrdili sodelovanje med OZD in šolami. Naša vloga pri tem bo zlasti organizatorska in povezovalna. Z OZD in PIS bomo tesneje sodelovali pri pripravi informativnega gradiva (prospektih, filmih ipd.).

— Iz obveznega (zagotovljenega) programa bomo črtili obravnavo 5. razredov osnovne šole.

— Delno sprostitev na ta račun bomo nadomestili in še presegli z vključitvijo vseh srednjih šol.

— Kljub temu bomo zmanjšali število skupinskih obravnav (za cca 26 %) in povečali kvalitete individualno delo, na cca 50 % do 70 % populacije osmošolcev in srednješolcev. Individualno pomoč bomo nudili tudi študentom ob delu oz. iz dela.

— Za osmošolce in srednješolce bomo vsako leto pripravili najmanj eno kvaliteto publikacijo.

— Strokovni oz. kadrovski sestav gorenjskega gospodarstva se bo nekoliko izboljšal, vendar ne v »velikem skoku«. Zato bodo še neskladja med sorazmerno nizko tehnološko zahtevnostjo ter naraščajočimi izobraževalnimi ambicijami mladine in odraslih. »Borba za kader« se bo nadaljevala, če ne celo povečevala, pri čemer bo naša vloga zlasti v usklajevanju potreb in možnosti. Pri tem se bomo naslonili še v večji meri na ustrezne raziskave.

— Obseg in kvaliteta storitev bo približno izravnana za vseh pet občin.

— Število štipendij iz združenih sredstev bo še nadalje upadalo, krepilo pa kadrovske štipendiranje. Delež štipendistov iz združenih sredstev bo pod 2,0 na 1000 zaposlenih, medtem ko bomo število Titovih štipendistov pomembno povečali.

V prihodnjem planskem obdobju predvidevamo povečanje aktivnosti na področju strokovnega usposabljanja, za kar bodo morala biti zagotovljena sredstva vsaj višini kot v letu 1978.

— V večjem obsegu bomo sodelovali pri pripravi programa za strokovno izobraževanje delavcev predvsem v manjših OZD, kjer nimajo strokovnih služb in kadrov za izvajanje te dejavnosti.

— Izboljšati bo potrebno spremljanje uspešnosti delavcev pri usposabljanju ter ovrednotiti izobraževalne akcije.

— Prekvalificiranje delavcev s suficitarnimi poklici glede na potrebe združenega dela bo treba razširiti.

— Sodelovali bomo z delovnimi organizacijami pri preusposabljanju viškov delavcev zaradi tehnoloških preusmeritev, modernizacij ipd.

Na področju usposabljanja in zaposlovanja invalidov bodo prizadevanja usmerjena v kontinuiran proces, od pripravljivega postopka, obravnave do usposabljanja in zaposlitve, ker je predvsem pomembno, da ne prihaja do časovnih prekinitev.

med posameznimi fazami in zaposlitvijo.

— Število obravnavanih kandidatov bo 110 — 120 letno, od tega v občini Jesenice cca 30, Kranj cca 35, Radovljica cca 20, Škofja Loka cca 15 in Trzin cca 10.

— Vzpostavili bomo tesnejše sodelovanje z vsemi, katerih dejavnost je reševanje invalidske problematike: zavodi za usposabljanje, interesne skupnosti, društva invalidov, izobraževalne ustanove.

— Potrebna bodo večja prizadevanja v dogovarjanju z združenim delom za usposabljanje in zaposlovanje teh oseb.

— Priprava in sodelovanje v pripravi realizacije ustanovitve rehabilitacijskega centra na Gorenjskem.

V okviru individualnih obravnav posredovanja v zaposlitev moramo doseči popolnejše zajetje priliva iz šol.

— Povečati zaposlitveno realizacijo iskalcev premestitve do 60 %.

— V medrepubliškem zaposlovanju moramo v dogovorih z delovnimi organizacijami doseči večjo stopnjo organizacijskega zaposlovanja.

— Spremljali bomo izvajanje samoupravnih sporazumov o minimalnih standardih in opozarjali na neupoštevanje le-teh.

— Vračanju delavcev z začasnega dela v tujini bo potrebno v prihodnjem obdobju posvetiti več dela, da bo potekalo načrtno, kar pa obenem pomeni voditi ažurno evidenco delavcev v tujini.

— Sodelovanje z OZD in njihovimi kadrovskimi službami mora postati še kvalitetnejše.

Pravice brezposelnih oseb iz zavarovanja za primer brezposelnosti, ki so zakonsko določene, se bistveno ne bodo spreminjale. Gre za pravice, ki jih brezposelne osebe imajo na podlagi obveznega zavarovanja iz minulega dela. Njihov obseg se bo predvidoma povečeval v skladu s povečanjem oziroma razširitvijo dejavnosti na tem področju.

Izdatki in dajatve, ki izvirajo iz teh pravic, se bodo povečevali zaradi:

— večjega števila upravičencev v primeru, da bo prišlo do povečane brezposelnosti

— višjega osebnega dohodka, ki služi kot osnova za izračun denarnih nadomestil

— števila upravičencev do zdravstvenega varstva bo v tesni odvisnosti od števila iskalcev zaposlitve (predvidoma 2 % porast).

Na osnovi ugotovljenih značilnosti in problemov bomo v bodoče analitično in plansko dejavnost usmerili v naslednje aktivnosti:

— tekoče (tromesečno) spremljanje gibanja zaposlenosti po dejavnostih;

— kratkoročno analiziranje elementov zaposlovanja in kadrovske politike ter predlaganje ukrepov ob ugotovljenih odklilih od planskih predvidevanj;

— proučevanje potreb po kadrih ter priliva v delovni kontingent ter priprava kadrovskih bilanc s proučevanjem strukturnih in poklicnih neskladij;

GIE
(Nada
%, po
alizacij
Visokica
sledica
blago
tudi
giban
celoti
okoli
Porab
račun
v din
tjuno t
hodek
rekciji
slovan
enak
m trin
ja. Ra
ne su
aterial
Amor
malnih
ov obr
v din
brema
rstvo
lijone
za 33

Uspeš
rodaja
esenisk
stih n
49 %
ega za
urjev
voz Že
ta obl
9 %). V
tega m
tos v p
kih dol
atno vr
voz (4
ja izvo
tju, se
ozom i
lnih o
ritega o

D
Dose
vu je
474 m
stresn
itvi se
li večje
laje. r
2 %. P
0 80 se

— priprava mnenj v možnih pokrivanju kadrovskih potreb pri investicijskih projektih;
— priprava potrebnih planskih dokumentov v zvezi z razvojem občinskih skupnosti, medobčinske skupnosti in delovne skupnosti ter spremljanje njihovega izvajanja;
— sodelovanje pri nalogah drugih institucij ter organov (posredovanje rezultatov analitično planskih nalog) ob vršanih kadrovskih politikah in zaposlovanja ter sodelovanje pri usklajevanju planskih dokumentov v občini ter med občinami;
— približevanje nivoju občin ter temeljnih navedenih planiranja z vsami analitičnimi in planskimi nalogami;
— graditev statistične in evidenčne osnove ter vključevanje v enoten informacijski sistem SRS in SFRJ;
— publiciranje rezultatov strokovnih nalog
V informativni dejavnosti bomo v bodoče:

— obdržati obstoječe oblike in formiranja in jih obogatiti z rešitvijo objavljanih v tovarniških glasilih;
— redneje vzdrževati stike s sredstvi javnega obveščanja;
— navezati stike z obstoječimi in novimi INDOK centri in občinami;
— širiti krog sodelavcev v informativni dejavnosti in
— sodelovati pri dograjevanju in formacijskih modelov na republikem nivoju.

Bodoči razvoj samoupravne organiziranosti in strokovne službe

V obdobju 1981 — 1985 predvidevamo na področju samoupravne organiziranosti:

— Praktično utrjevanje vseh sprejetih določil samoupravnega sporazuma in določil v ostalih dokumentih, ki urejajo samoupravno organiziranost na področju zaposlovanja.

— Zakonoko in samoupravno dograditi položaj in vlogo Medobčinske skupnosti za zaposlovanje.

— Na osnovi izdelane analize o delovanju delegatskega sistema bodo morale delegatske skupščine in strokovna služba poskrbeti za uresničitev ugotovitev, priporočil in sklepov za odpravljanje slabosti in pomanjklivosti v delu delegacij in drugih dejavnosti delovanja delegatskega sistema. Zato bo izdelan ustrezen program ukrepov.

— Novosti, ki se bodo nanašale na področje samoupravnega delovanja v zakonu o osnovnih svobodnih menjavah dela in zakonu o usmerjenem izobraževanju, bodo vnešene v dokumente občinske skupnosti za zaposlovanje.

— Prizadevanja za racionalno samoupravno organiziranost bodo potekala tudi v smeri združevanja samoupravnega odločanja na področju zaposlovanja in stipendiranja, v kolikor bo to v skladu s splošnimi družbenimi cilji, v nasprotju primeru pa bo treba najti druge ustrezne rešitve.

Organiziranost strokovne službe bo v naslednjem obdobju sledila na:

racionalnosti, učinkovitosti in spoštovanju sprejetih dokumentov družbeno političnih skupnosti.

— V obdobju 1981 — 1985 ne bomo preselili stopnje rasti zaposlenosti 2,5 %, kar absolutno pomeni, da ne bomo zaposlili več kot 5 delavcev. To pa seveda s predpostavko, da bo obseg dejavnosti dela kolonizsko ostal nespremenjen. Da bo ta cilj dosežen bo izdelan poseben stabilizacijski program, ki bo sodeloval na nadaljnjem odpravljanju notranjih rezerv v strokovni službi, boljši delitvi dela, ki bo začela »bristati« občinske meje ter na rezultatih stališč v okviru svobod-

Elementi in kazalci za sklepanje samoupravnih sporazumov o temeljih planov 1981 — 1985

Na osnovi sklepov skupščin občinskih skupnosti za zaposlovanje Jesenice, Kranja, Radovljice, Škofje Loke in Trilža (april 1979) je strokovna služba občinskih skupnosti Gorenjske skupnosti s Strokovno službo Zveze skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije izdelala metodološke opredelitve za sestavo samoupravnih sporazumov o temeljih plana za zaposlovanje. Metodološka opredelitev je zahtevala tudi pripravo elementov, ki opredeljujejo vrsto izvajanja obveznega programa vsebinskih storitev zaposlovanje in kazalcev, ki pomenijo količino oziroma obseg programa dela skupnosti za zaposlovanje.

Elementi za sporazumevanje so bili oblikovani na osnovi analize razvojnih možnosti zaposlovanja v najširšem smislu besede za obdobje 1981 — 1985. Analiza je pokazala, da lahko strmo vsebinsko izvajanje programa v naslednjih elementih.

Naziv elementi:

1. Ugotavljanje in zadovoljevanje potreb po delavcih organizacij združenega dela in posredovanje dela ter nudenje strokovne pomoči pri zagotavljanju zaposlitve brezposelnim osebam in iskalcem premestitve.
2. Varovanje pravic, vzdrževanje stikov in informiranje delavcev na zlastnem delu v tujini, pospeševanje njihovega vračanja in zaposlovanja v domovini.
3. Zaposlovanje invalidnih oseb ter organizacija njihovega usposabljanja v skladu s potrebami organizacij združenega dela oziroma drugimi možnostmi njihovega vključevanja v delo.
4. Organizacija usposabljanja in izobraževanja brezposelnih oseb, ki jih ni mogoče zaposliti brez predhodne priprave za zaposlitev ter organizacija preusmerjanja in preusposabljanja presežkov delavcev zaradi prestrukturiranja proizvodnih procesov in dejavnosti oziroma prenehanja dela posameznih TOZD.
5. Organiziranje in usklajevanje poklicnega usmerjanja in vzgojnoizobraževalnem sistemu in OZD ter poklicno informiranje in svetovanje.
6. Strokovno delo za stipendiranje iz združenih sredstev in Tirovega sklada.

ne menjave dela. Ob istem obsegu dela bi z novimi zaposlitvami odpravili »ozka grla« in obstoječi primanjkljaj delovnih moči v računovodstvu, skupini za planiranje in analize, skupini za splošno pravne zadeve in zaposlovanju.

Predvidevamo, da bo v strokovni službi ob istem obsegu dela in odpravljenih »ozkih grlih« v letu 1985 zaposlenih 4,3 delavcev.

Izvajalsko dejavnost bo opravljalo 34 delavcev, »serviso«, pa 9 delavcev, pri čemer dejavnosti organizacijsko ne bosta ločeni.

7. Zagotavljanje in usklajevanje priprave metodologije ter strokovno svetovanje in koordiniranje izdelave nomenklatur in profilov poklicev ter njihovo objavljane.

8. Izdelovanje analitično-planskega in informativnega gradiva za pripravo, usklajevanje in spremljanje uresničevanja elementov politike razvoja kadrov in zaposlovanja v planih OZD, KS, občin in republike.

9. Organiziranje priprave gradiva in sej za samoupravne organe skupnosti za zaposlovanje in stipendiranje.

10. Raziskovalno delo za potrebe dejavnosti skupnosti za zaposlovanje.

11. Zagotavljanje pravic in zavarovanja za primer brezposelnosti.

Elementi 1, 2, 3, 4 in 8 temeljijo na zakonskih določilih, še posebno pa to velja za element 11, ki je natančno opredeljen v Zakonu o zaposlovanju. Elementi 5, 6, 7 in 9 pa temelje na družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih. Raziskovalno delo, ki se bo izvajalo po programu raziskav skladno s potrebami in možnostmi združevanja sredstev je opredeljen v elementu 10.

Kvantifikacija kazalcev za planske elemente

Enajst elementov opredeljuje 20 kazalcev, ki skupno izražajo obseg dejavnosti skupnosti za zaposlovanje in bodo pri nadaljnjem sporazumevanju osnova za ugotavljanje vrednosti dela po vrstah in zahtevnosti za posamezne storitve oz. celoten program dejavnosti skladno z Zakonom o skupnih osnovah svobodne menjave dela. Pri opredelitvi količine pri posameznih kazalcih je bila deloma vezja osnova na podlagi storitev opravljanih v tekočem planskem obdobju, v večji meri pa opredeljen temelji na ciljih, ki jih postavljajo v okviru posameznih družbenopolitičnih skupnosti razvojni dokumenti za področje zaposlovanja in na analizi razvojnih možnosti skupnosti za zaposlovanje.

Kvantifikacija kazalcev (storitev) po elementih za sklepanje samoupravnih sporazumov

Zap. št. elem.	KAZALEC	SKUPAJ		JESENICE		KRANJ		RADOVLJICA		ŠK. LOKA		TRŽIČ	
		1978	1981	1978 81 — 85		1978 81 — 85		1978 81 — 85		1978 81 — 85		1978 81 — 85	
1.	Število iskalcev zaposlitve, ki so bili vključeni v delo s pomočjo neposredne ali posredne svetovalne pomoči skupnosti za zaposlovanje	1613	2016	510	637	524	655	303	378	188	235	88	110
2. a)	Število v delo vključenih delavcev, ki so se vrnili z začasnega dela v tujini s pomočjo skupnosti za zaposlovanje	53	90	19	27	15	22	16	24		5	3	10
b)	Število zaposlenih v tujino prek skupnosti za zaposlovanje	27	—	25	—	2	—	8	20	11	15	5	10
3. a)	Število obravnavanih invalidnih oseb	110	110	23	30	63	35						
b)	Število invalidnih oseb, vključenih v delo s pomočjo skupnosti za zaposlovanje	22	88	4	24	17	28		16	1	12		8
4.	Število zaposlenih delavcev na podlagi organiziranega usposabljanja, preusposabljanja, prekvalifikacije oziroma preusmeritve	26	35	3	30	11	40	3	25	8	25	1	15
5. a)	Število skupinsko obravnavanih oseb	7906	5889	1260	942	3029	2762	1235	630	1783	1345	581	210
b)	Število individualno obravnavanih oseb	1838	2945	355	471	726	1381	335	315	289	673	133	105
c)	Število organizacij, ki jim je bila zagotovljena strokovna pomoč pri organizaciji poklicnega usmerjanja	49	150	9	30	14	45	11	30				
6.	Število kandidatov za stipendije in pridobitev razlike do stipendije	1945	1595	382	313	458	458	416	312	591	414	98	98
7. a)	Število izdelanih in objavljenih nomenklatur	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b)	Število izdelanih in objavljenih profilov poklicev	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8.	Število obdelanih statističnih elementov	140	165	28	33	28	33	28	33	28	33	28	33
9. a)	Število sej samoupravnih organov skupnosti za zaposlovanje	30	190	6	18	6	18	6	18	6	18	6	18
b)	Število sej podpisnikov družbenega dogovora o študentski politiki v SR Sloveniji	31	45	10	9	4	9	6	9	8	9	3	9
10.	Vrednost dela uresničenega programa raziskav	443	2967	76	511	202	1354	62	417	73	489	30	196
11. a)	Število upravičencev do denarnega nadomestila	95	105	14	16	37	41	31	34	12	13	1	1
b)	Število upravičencev do denarne pomoči	16	20	7	8	7	8	2	2				
c)	Število upravičencev do zdravstvenega zavarovanja	621	683	95	104	321	353	129	142	57	63	19	21
d)	Število upravičencev do prevoznih in selitvenih stroškov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Obrazložitev:
Kazalci pri elementih pod zaporedno številko 1, 4, 6 in 8 prikazujejo z eno količino prikazani obseg storitev v okviru teh elementov po občinah. Pri večini elementov so kazalci izraženi z dvema ali več količinami opravljenih storitev. Kazalec 20. elementa je vrednoten in izrazi pomeni, da sam element vrednosti dela uresničenega programa. Element 7 na nivoju občinskih skupnosti in kvantificiran, ker storitve opravi Zveza skupnosti za zaposlovanje SRS.

Obrazložitev finančnih kazalcev in ocena potrebnih sredstev

Ocena finančnih sredstev je opravljena po enotni metodologiji za vse občinske skupnosti v Sloveniji. Ne glede na to pa v dejanski uporabi temelji na usmeritvah in ocenah možnosti razvoja dejavnosti občinskih skupnosti za zaposlovanje Gorenjske, ki jih vsebuje Analiza razvojnih možnosti za obdobje 1981 — 85. Na tej temelji predsem ocena sredstev za funkcionalne izdatke, medtem ko so osnova za vrednotenje elementov obveznega programa dogovorjeni kadrovski normativi in izkušeni normativi režijskih stroškov, ki smo jih začeli uporabljati v tem srednjeročnem obdobju in jih v posameznih letih ustrezno korigirali.

Naloge in storitve oziroma izdatki za njihovo uresničevanje ter izdatki in obveznosti funkcionalne dejavnosti skupnosti za zaposlovanje neposredno bremenijo posamezne elemente obveznega programa, medtem ko so režijski stroški porazdeljeni na elemente na osnovi strukture osebnih dohodkov ovenodenih za vsak element. Pri tem so v celoti upoštevane, čeprav niso posebej prikazane, izvaljske naloge, naloge in obveznosti funkcionalne dejavnosti skupnosti (skupaj z obveznostjo za uresničevanje pravic delovnih ljudi in servisa opravila — in sicer pri elementih obveznega programa, pri katerih se opravljajo. To je osnova za izračun skupne in posamezne vrednosti (cene) nalog, storitev in dejavnosti, o kateri se bo sporazumevalo v vseh letih srednjeročnega obdobja.

Od enotne metodologije pri razporejanju stroškov po programskih elementih smo deloma odstopili le pri osebnih dohodkih s pripadki (indirektni stroški), pri pripravljanju gradiva za seje samoupravnih organov skupnosti za zaposlovanje in podpirajski politiki. Tu nismo dosledno upoštevali strukture OD, ampak se približili dejanskim izdatkom po elementih programa.

Prav tako nismo mogli upoštevati mnenja, da občinske skupnosti ne trošijo in torej tudi ne morejo posebej planirati sredstev za element 10 — raziskovalno delo. Ta sredstva so sicer ras v določenem delu vgrajena v drugih elementih, vendar je bilo treba na področju gorenjskih občin nujno izvesti določene raziskovalne naloge, za kar so bila posebej namenjena določena sredstva, takih nujnih nalog pa v prihodnjem planskem obdobju ne bo manj, pač pa verjetno še več. Izhodišče za izračun so porabljena sredstva za izvajanje programa v letu 1978. Srednjeročna projekcija pa temelji na načelu, da bodo sredstva za skupno porabo narasla počasi kot družbeni proizvod. Po oceni za voda SRS za družbeno planiranje je to 4,5 odstotka letno, kar je upoštevano tudi v izračunu. V izračunu globalnih sredstev so upoštevana tudi sredstva za solidarnost in skupni program, kar združujejo delavci preko občinskih skupnosti.

GIBANJE GOSPODARSTVA V OBČINI V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

%, po korekciji za petnajstodnevno izboljšanje pa celo za 38 %.

Visoka stopnja rasti je vsekakor posledica ugodnega porasta industrijske proizvodnje, obsega storitev blagovnega prometa v trgovini, je tudi rezultat izredno dinamičnega gibanja cen. Ocenjujemo, da se celotni prihodek realno povečal okoli 12 %.

Porabljena sredstva, ki so bila računana v znesku 5.626 milijonov din, so naraščala za eno procentno točko počasneje kot celotni prihodek. Povečala so se za 33 %, po korekciji pa za 38 %. Ekonomičnost slovanja je v primerjalnih obdobjih enaka, glede na doseženo v prvem trimesečju letos pa se je zmanjšala. Razlog so prav gotovo visoke cene surovin in reprodukcijskega materiala.

Amortizacija po predpisanih minimalnih stopnjah je bila v polletju 1985 obračunana v višini 340 milijonov din ali 19 % več kot pred letom. Brez dohodka je jesenjsko gospodarstvo letos obračunalo le za štiri milijone din pospešene amortizacije za 33 % manj.

IZVOZ - UVOZ

Uspešno v letošnjem letu poteka prodaja, še zlasti prodaja na tuje. Jeseniško gospodarstvo je namreč po šestih mesecih letos povečalo izvoz za 49 %. Skupaj je bilo letos izvoženega za 7,7 milijonov ameriških dolarjev blaga. Izredno je povečala izvoz Železarna (za 75 %) in Gorenjska oblačila, TOZD Konfekcija (za 70 %). Vrednost uvoza reprodukcijskega materiala in opreme je dosegla letos v polletju 18,8 milijonov ameriških dolarjev in preseгла lansko politno vrednost za enak odstotek kot izvoz (49 %). Zaradi enakega povečanja izvoza in uvoza v letošnjem polletju, se odstotek kritja uvoza za izvozom ni spremenil, v obeh primerjalnih obdobjih je bilo z izvozom poštega 41 % uvoza.

DOSEŽENI DOHODEK

Doseženi dohodek je v gospodarstvu jeseniške občine porasel na 474 milijonov din ali za 34 %, po korekciji pa za 38 %. Po oceni se je realna rast dohodka zaradi večjega obsega proizvodnje in prodaje, rasti cen, povečala za okoli 12 %. Po podatkih zavoda za statistiko so se namreč cene v republiki po-

večale industrijskim izdelkom pri proizvajalcih za 13,5 %, cene v trgovini na drobno skupaj za 22,4 %, cene gostinskih storitev pa za 21,5 %. V Železarni so se cene poprečno povečale za 26 %.

V razporeditev dohodka se je del za skupno porabo povečal za 26 %, del za splošno porabo za 23 %, del za druge namene le za 11 %, za 33 % pa je bil večji del dohodka, ki je bil razporejen za potrebe organizacij združenega dela. Tako je pripadal v letošnjem polletju OZD v razporeditvi 2,4 % večji delež kot pred letom, medtem ko se je delež za skupno porabo in za druge obveznosti znižal. Prvi za 0,4, drugi pa za 1,9 strukturne točke.

Razporejeni čisti dohodek, ki vsebuje razporejene osebne dohodeke s prispevki in davki, skupna poraba delavcev v OZD in del za razširitev materialne osnove dela ter rezerve, se je povečal na 1.021 milijonov din ali za 35 %. Sestava razporejenega čistega dohodka se je v primerjalnih obdobjih spremenila. Pri osebnih dohodkih je za eno strukturno točko večja, pri delu čistega dohodka za razširitev in zboljšanje materialne osnove dela pa za eno strukturno točko nižja. Delež za skupno porabo in sredstva rezerv pa je v primerjalnih obdobjih enak. Absolutno so se v čistem dohodku najbolj povečala sredstva za osebne dohodeke (37 %). Sredstva za razširitev in zboljšanje materialne osnove dela so večja za 29 %, sredstva skupne porabe in rezerv pa so večja za 33 %.

Sredstva za reprodukcijo so po šestih mesecih letos znašala 571 milijonov din, v primerjavi z enakim obdobjem so večja za 23 %. Sredstva za akumulacijo pa so v letošnjem letu znašala 230 milijonov din in so večja za 27 %. Delež sredstev za reprodukcijo v družbenem proizvodu se je zmanjšal za en strukturni odstotek, delež akumulativne sposobnosti pa je v družbenem proizvodu ostal nespremenjen.

IZGUBA

Poslovanje v polletju letos je sklenilo z izgubo pet temeljnih organizacij v znesku 10,3 milijone din. V primerjavi s polletjem lani se število temeljnih organizacij z izgubo ni spremenilo, pač pa se je močno znižal znesek izkazane izgube, in sicer za 82 %. Največjo izgubo izkazuje TOZD hladna valjarna Bela, ki je v šestih mesecih letos zaradi izplačanih akontacij osebnih dohodkov in drugih, s čistim dohodkom nekritih obveznosti, izkazala 7,9 milijonov din izgube. Izguba v TOZD Hladna valjarna Bela se je v primerjalnih obdobjih znižala za 84 %.

ZAPOSLENOST

Zaposlenost se je v šestih mesecih letos povečala za 0,2 %. Od tega se je število zaposlenih v gospodarstvu povečalo za 0,4 %, v negospodarstvu pa zmanjšalo za 1 %.

OSEBNI DOHODKI

Osebnih dohodkov so v masi porasli za 29 %, na zaposlenega pa za 27 %. Hitreje od poprečja je masa izplačanih čistih osebnih dohodkov porasla v področju industrije, gradbeništva,

obrti in komunalne dejavnosti. Na zaposlenega delavca je bilo v gospodarstvu v polletju letos izplačanih za 6.481 din poprečnih čistih osebnih dohodkov. V absolutnem znesku so izplačani osebni dohodki na zaposlenega največji v finančno tehničnih storitvah, najmanjši pa v gostinstvu in turizmu.

Ob upoštevanju porasta življenjskih stroškov, ki so bili po podatkih republiškega zavoda za statistiko v polletju letos za 23,4 % višji, je realna rast osebnih dohodkov v jesenjskem gospodarstvu med 2 do 3 %.

ZAKLJUČEK

Iz podatkov periodičnih obračunov za prvo polletje letos lahko ugotovimo, da je jesenjsko gospodarstvo v primerjavi s polletjem lani doseglo boljše finančne rezultate, vendar so delitvena razmerja manj ugodna. Obveznosti iz dohodka naraščajo počasneje kakor dohodek, zato je bila tudi rast čistega dohodka višja. Razporeditev čistega dohodka kaže, da so sredstva, razporejena za osebne dohodeke, naraščala hitreje kakor sredstva za izboljšanje materialne osnove dela.

Sredstva za reprodukcijo, ki so izračunana z združitvijo minimalne in pospešene amortizacije za razširitev in izboljšanje materialne osnove dela in sredstev rezerv, so po šestih mesecih poslovanja znašala 570.500 tisoč dinarjev ali za 23 % več kot v enakem obdobju lani. Njihov delež v družbenem proizvodu je v prvem polletju letos znašal 31,3 % in se je v primerjavi s prvim polletjem lani zmanjšal za eno strukturno točko.

Iz podatkov periodičnih obračunov za prvo polletje letos smo izračunali tudi sredstva za akumulacijo. V akumulacijo štejemo pospešeno amortizacijo in razporeditev čistega dohodka v poslovne in rezervne sklade. Sredstva za akumulacijo so znašala 230.481 tisoč din ali za 27 % več kot v enakem obdobju lani. Njihov delež v družbenem proizvodu je ostal nespremenjen in znaša 12,6 %. Prav tako je nespremenjena stopnja reprodukcijske in akumulativne sposobnosti, prva je v šestih mesecih letos znašala 5,4 %, druga pa 2,1 %.

Glede na slabše rezultate v mesecu juliju in avgustu, ko se je občutno zmanjšala industrijska proizvodnja, stroški pa so še vedno naraščali (porast cen), ob analizi devetmesečnega poslovanja najbrž ne bomo uspeli obdržati tako ugodnih rezultatov, kot smo jih dosegli ob polletju.

R. K.

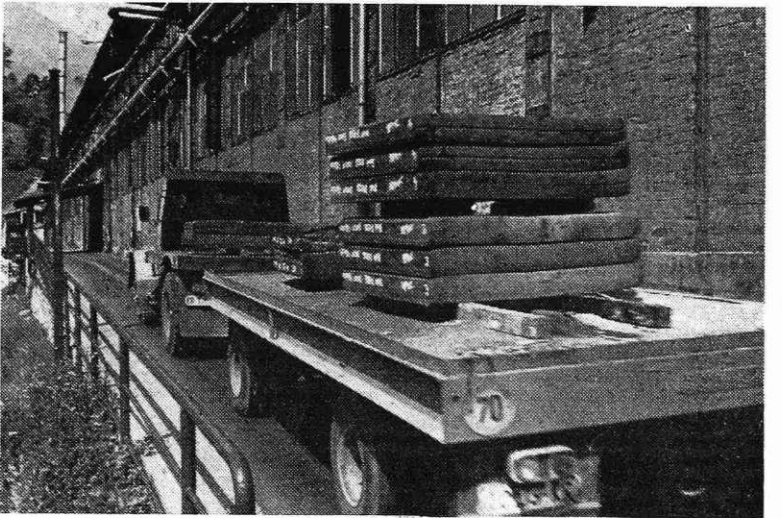

Dopisujte v Železarja

KOGA MOTIJO OKNA NA FUŽINARSKI CERKVI? Na restaurirani fužinarski cerkvi so montirana nova okna s posebnimi stekli zalitimi v suvine. Le-te nekdo uporablja za tarčo. Na policah so se našli večji kosi kamenja. Menimo, da to v nobenem pogledu ni kulturni odnos do spomenikov naše preteklosti. Razen tega je popravilo razbitih oken zelo drago, sredstva pa bomo dali mi, delavci Železarne. Mnenja smo, da se kaj takega ne bi smelo več dogajati, če se še želimo za kulturni narod!

Pogled na naselje Plavž (IK)

Slabi iz valjarne na Beli za valjarno debele pločevine (IK)

Železarski globus

ŠVEDSKA

Na Švedskem so razvili in tudi že patentirali novo vrsto valjavskega ogrodja za valjanje gredic iz ingotov ali bram. Imenujejo ga »Triplet« ogrođje in njegova glavna značilnost je v tem, da se sestoji iz dveh parov navpičnih in enega para vodoravnih valjev, vgrajenih v sistem valjavskega ogrodja. Njegova največja posebnost je pokončno valjanje bram z glavnimi odvzemi na vodoravnih valjih. Oba para navpičnih valjev vodita valjanec v ogrođje, kontrolirata širjenje in omogočata eventualno odzemanje širine. Ogrođje obratuje na reverzibilni osnovi z ločenim pogonom za navpične in vodorodne valje. Pri valjanju blokov v gredice omogoča to valjasko ogrođje večjo storilnost ob nižjih stroških in z manjšim številom delavcev kot je to slučaj pri običajni valjaski progi z dvema ali tremi ogrođji.

AVSTRIJA

Po podatkih, ki jih je objavila avstrijska železarska družba VOEST-Alpine, se je v preteklih dveh letih povečala proizvodnja zmogljivost kisikovih konverterjev za 11 % ali na 520 milij. ton surovega jekla. Za l. 1980 predvidevajo, da se bo ta količina povečala na okoli 545 milij. ton. Za prihodnja leta računajo, da bodo največ kisikovih konverterjev zgradili v LR Kitajski, Sovjetski zvezi in ostalih vzhodnoevropskih socialističnih državah, medtem ko bo v ZDA, Zvezni republiki Nemčiji, Franciji in na Japonskem rast proizvodnih zmogljivosti teh jeklarskih

agregatov minimalna. Danes izdelujejo 54 % svetovne proizvodnje surovega jekla v kisikovih konverterjih, 27 % v SM pečeh in 19 % električnih pečeh.

BELGIJA

Po belgijskih podatkih bo zaradi gospodarskih težav v železarski industriji Evropske gospodarske skupnosti (EGS) do konca prihodnjega leta izgubilo zaposlitev 80.000 delavcev. Od skupno 700.000 zaposlenih v železarski industriji jih bodo odpustili letos približno 50.000 in 30.000 prihodnje leto. Največje zmanjšanje zaposlenih bo v železarnah severne in vzhodne Francije, vendar tudi Zvezna republika Nemčija pri tem ne bo izjema. Z raznimi ukrepi, takoj v železarnah kakor tudi izven njih, bodo skušali ublažiti socialne in politične posledice, ki bodo v zvezi s tem nastale.

EGIPT

Japonski železarski družbi Nippon Kokan in Kobe Steel bosta sodelovali pri gradnji druge egiptovske železarni, ki jo bodo zgradili v bližini mesta Aleksandrija. Železarna bo imela za svojo surovinsko osnovo železovo gobo in obločne električne peči za proizvodnjo 800.000 ton surovega jekla letno. Za direktno redukcijo železove rude bodo uporabili zemeljski plin iz bližnjih nahajališč. Železarna bo pričela obratovati leta 1981 in bo imela v svojem proizvodnem programu palicasto in profilno jeklo in to predvsem za potrebe domačega tržišča.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

rasla od danes pa do leta 1985 samo za milijon sodčkov dnevno, ali na približno 32 milijonov sodčkov. Po mnenju kuwaitskega ministra za nafto pa bo situacija še slabša, ker predvideva, da bo današnja dnevna proizvodnja 30,8 milijona sodčkov ostala leta 1985 ista ali pa bo celo nekoliko nižja. Kajti Kuwait namerava do leta 1985 znižati svojo sedanjo proizvodnjo 2 milij. sodčkov na 1,5 milij. sodčkov.

Med proizvajalci nafte, ki ne pripadajo združenju OPEC, betajo samo trije večje proizvođače v letu 1985. Na področju Severnega morja s sedanjih 2 milij. na 4 milij. sodčkov dnevno, Mehika z 1,7 na preko 3 milij. ton in LR Kitajska z dveh na okoli tri milijone ton. Manjša povečanja v nekaterih drugih državah, od Egipta do Malezije bodo dodala še nadaljnjih milijon ton sodčkov na dan. Vzporedno s tem pa bo proizvodnja v ZDA padla v letu 1984 s sedanjih 8,5 na 7,7 milij. sodčkov dnevno in verjetno bo takrat tudi proizvodnja v Sovjetski zvezi manjša kot današnjih 11,7 milij. sodčkov na dan.

Če so ta predvidevanja pravilna, potem ne bo nikjer na polju dovolj nafte, da bi pokrili 3 % letno naraščanje svetovnih potreb, ki bodo leta 1985 dosegli 73 milijonov sodčkov na dan. Pomanjkanje nafte na svetovnem tržišču bo povzročilo naglo naraščanje njene cene, razvijanje ostalih virov energije in ekonomsko zaostajanje v državah, ki nafto kupujejo. Saudski minister za nafto Yamani je pred kratkim izjavil, da bodo države združenja OPEC tudi v bodoče stalno višale ceno nafte, če to tudi v primeru, če bi se povpraševanje občasno eventualno zmanjšalo.

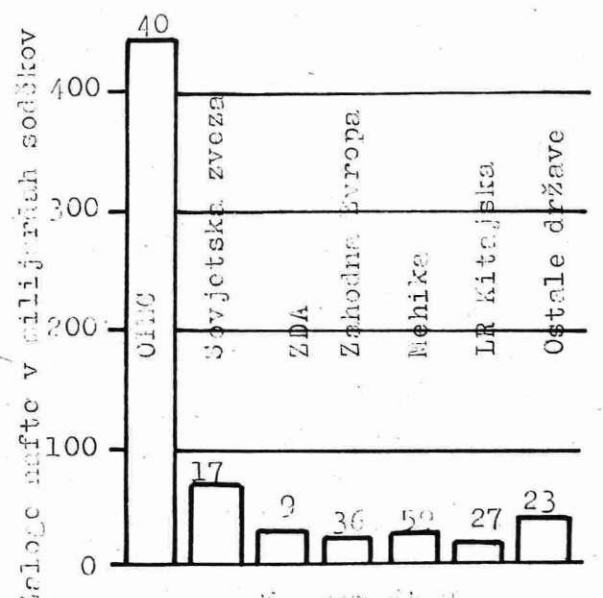
Toda dolgoročno gledano, z ali brez držav OPEC, stoji kljub današnjim manjšim težavam pri preskrbi z nafto grozeča ozadju zniževanje zanesljivih in ekonomsko uporabnih svetovnih rezerv nafte. Pričelo se je z letom 1975 in danes je to

dejstvo eno izmed najbolj neprijetnih, predvsem za industrijsko visoko razviti del sveta.

V ZDA so v zadnjih letih izvedli obsežen program vrtanj na raznih področjih države, da bi odkrili nove rezerve nafte, vendar rezultati niso bili spodbudni. V Sovjetski zvezi so sicer odkrili precej novih nahajališč nafte, vendar veliko večino na oddaljenih in klimatsko skrajno neugodnih delih države in s tem je tudi ekonomsko izkoriščanje zelo problematično. Ostale naftne države kot so Alžirija, Indonezija, Nigerija in Venezuela, katerih rezerve bodo zadoščale še za 14 do 22 let, so tudi že dosegle ali pa so blizu svoje največje proizvodnje. Med njimi je Venezuela tista, ki skuša z dragimi napori razviti svoje rezerve težke nafte na področju reke Orinoco.

Iz diagrama št. 2 so razvidne rezerve v milijardah sodčkov in v letih trajanja ob upoštevanju proizvodnje v letu 1978. Številke nad stolpci kažejo rezerve v letih ob upoštevanju proizvodnje v letu 1978.

To stanje v zvezi s svetovnimi rezervami nafte je bilo še nekaj let nazaj precej drugačno. Ob manjši porabi so se gibale svetovne rezerve leta 1975 okoli 675 milijard sodčkov. V letošnjem januarju so se že znižale na 652 milijard sodčkov. Visoke cene nafte lahko omogočijo občasno povečanje rezerv z izkoriščanjem manjših in ekonomsko slabših nahajališč in z uvedbo dodatnega črpanja na sicer že izrabljenih naftnih poljih. Vendar kljub takšnim ukrepom, ki so možni, postaja trend zaskrbljujoč. Prvič, odkar je nafta postala najvažnejši energetski vir, je njena svetovna poraba večja, kot so na novo odkrite rezerve. V obdobju med leti 1960 in 1970 so v tisočih novih vrtnah vsako leto našli dovolj nafte, da so pokrili svetovno porabo, ki se je v tem obdobju gibala v povprečju okoli 12 milijard sodčkov letno.

IZ KRONIKE KOKRŠKEGA ODREDA

IVAN JAN DRUGI KOKRŠKI ODRED

Zato ni bilo čudno, da je bila Gornjesavska dolina trd oreh. V Gornjesavski dolini je tedaj prebivalo približno 3250 ljudi, izmed katerih jih je bilo v začetku septembra 1944 med partizani šele kakih 40. Za partizansko vojsko pa bi jih prišlo v pošte čez 400, seveda, če bi zajeli večino tistih, ki so bili za to sposobni.

Poleg tega je samo v zadnjem letu gestapu kar trikrat uspelo vdreti v že večkrat spredene niti Osvobodilne fronte. Tako so bili najboljši ljudje v glavnem zaprti v Begunjah, nekaj jih je že podleglo, precej pa jih je še umiralo po taboriščih.

Tudi množični poskus zimske ustaje v decembru 1941, katerega središče je bilo na Doujem in v Mojstrani, je v teh vaseh pustil negativne politične posledice. Predvsem velike vrzeli so bile med prvimi aktivisti, ki so jih nemci največ pobili v 1942. letu.

Vseu temu moramo dodati tudi dejstvo, da je bila in je ta slikovita dolina tudi v geografsko-reljefnem smislu zelo težavna. Za partizansko manevriranje se dosti bolj neugodna kot preostali predeli kjer je manevriral kokrški odred. Na obeh straneh doline se sicer ostro dvigajo gozdne strmine, vendar so njih zgornji predeli skalnati, vsi pa razsekani z divjimi hudourniki in potoki. Po zelo ozki dolini, ki je včasih komaj dovolila prostor cesti, je bila speljana tudi železnica (ukinjena 1966. leta), ki je vezala Jesenice s Trbižem. Zato je bila dolina za Nemce hkrati tudi važna in ugodna prometna žila.

Prek Koroškega sedla se je vezala z Avstrijo, prek Rateč s Trbižem, železniški predor skozi Karavanke pa je bil (in je še) pri Hrušici, to je na vzhodnem začetku Gornjesavske doline. (Autor kronike je bil od junija 1943 do februarja 1944 na političnem delu v tej dolini, zaradi česar so mu bile razmere, ki se niso dosti spremenile, precej znane. V zvezi s tem so tudi zapisani spomini v knjigi Med gorenjskimi partizani na str. 161-188 (izšlo 1956). Dopolnilo temu je tudi avtorjev prispevek v jeseniškem zborniku Jeklo in ljudje - 1975, pod naslovom Spomini na Gornjesavsko dolino - str. 375-404.)

Zaradi tako koščljivih okoliščin je štab prvega bataljona kokrškega odreda dobil na voljo tudi minersko-sabotažno četo, ki sta jo vodila komandir Franc Ribnikar-Lenart in politkomisar Anton Malec-Toneček. Da teren pod Stolum in ob železnici ne bi ostal nenadzorovan, je tam ostala druga četa prvega bataljona. Iz prve čete, ki sta jo vodila Franc Črnivec in Miloš Rutar-Ružo ter minersko-sabotažne čete pa so sestavili enoto osemdesetih borcev in bork, ki so bili predvsem mladi in utrjeni ljudje. Obe četi sta poleg pušk imeli osem streljnih, nekaj brzostrelk ter večje količine eksploziva. Tako oborožena in obložena enota se je 9. septembra 1944 pod vodstvom bataljonskega komandanta in politkomisara Vladimira Peracič-Planina in Jožeta Lukežiča, odpravila v Gornjesavsko dolino. Pot je bila naporna, kajti kolona je morala kreniti izpod Stola tako, da ne

bi bila napadena že na začetku svoje poti. Na tem pohodu naj bi bili vsaj dvajset dni.

Kolona se je izpod Stola usmerila tako, da je obšla močno zavarovan Javornik s Koroško Belo ter Jesenice. Zato se ni dosti ustavljala v Javornškem in v Plavškem rovtu ali v Planini pod Golico nad Jesenicami. Prenočila je zunaj naselij, naslednji dan pa se je ustavila nad Dovjami. Brez pravih voditev je večkrat po nepotrebnem zašla v težko prehodne skale. Po krajšem počitku v Mlinci in na dovških rovtih se je enota začela pripravljati na izvajanje prvih akcij. V ta namen je poiskala tudi zveze s tamkajšnjimi političnimi delavci, kar pa ni bilo najlažje opravilo, ker so bili le-ti redki. Ko so jih našli, so jim pomagali oskrbeti podatke o razmerah in o sovražniku, pozneje pa so jim delno kazali pot pri odhajanju v akcije. S tem so namreč imeli težavo, kajti med borci te začasno združene enote ni bilo domačinov iz Doline, ki bi poznali teren. Le-te so postopoma nameravali šele mobilizirati.

V prvo akcijo so se odpravili 13. septembra 1944 zvečer. Večina je odšla v vojaško in prehranjevalno akcijo na Douje, minerska skupina iz minersko-sabotažne čete pa na železniško progo med Hrušico in Dovjami.

Med približevanjem k Doujem in k orožniški postaji v vasi, so partizani padli v dobro postavljeno nemško zasado. Vnel se je kratek spopad in zaradi presenečenja so se partizani najprej umaknili, nato pa so se nad vajo spet zbrali in jurišali na Nemce. Zdaj so jih vrgli s položaja in jih nagnali v postojanko. Pri tem so Nemci imeli enega mrtvega orožnika, ki je bil med domačini znan kot eden najbolj nevarnih. Na partizanski strani pa ni bilo izgub. Ko so utišali nemške orožnike, so v trgovini nemoteno opravili uspešno prehranjevalno akcijo.

Tedaj so dobili tudi 25 kant medu. To je bil lep plen, a hkrati tudi privlačno nevar. Ker medu na tem pohodu niso mogli shraniti ali poslati v kako ambulanto, so si ga privoščili več, kot so zmogli njihovi želodci. Zaradi preveč zaužitega medu je večina za nekaj dni obolela na prebavilih. Zaplenili so tudi večjo količino žganja, ki tudi ni mogel priti do ambulant ali bolnišnice in je zato bolj škodovalo kot koristilo.

Skupina borcev na čelu s Francem Ribnikarjem-Lenartom pa je odšla tudi na železniško postajo Dovje-Mojstrana, kjer so zaplenili pisalni stroj.

Medtem je minerska skupina šla pod Douje in ob 22. uri na železniški progi s šest kilogrami plastike le-to minirala na starih krajih. Promet je bil zaradi pretrgane proge zaustavljen za ves dan. Domačini so takoj in živo začutili prisotnost partizanov, ki so se s Dovjega premaknili dalje proti zahodnemu delu Doline.

Zanimivo je, da je isti večer na začetek te doline prišel tudi del jeseniško-bohinjskega odreda in na Hrušici mobiliziral precej moških. O tem govori tudi nemško poročilo.

Prvo partijsko poročilo, ki ga je namestniku politkomisarja odreda poslal 18. septembra politkomisar minerske čete (tedaj se je že imenovala minerska četa, ne več minersko-sabotažna četa) Toneček Malec že s položajem nad Martuljkom. Med drugim poroča vda ljudje v tej dolini niso dosti za nas. Treba bo pač veliko političnega dela, da bodo videli, za kaj gre. In tudi terenci ne vedo dosti o tem, za kaj so tukaj.

Ko smo na Doujem ubili enega »Švaba« so bili ljudje nad tem zelo veseli in zadovoljni... dali smo jim tudi našo literaturo, da imajo vsaj malo našega branja...

Sicer pa Melčevce pismo zelo plastično opisuje razmere v tej dolini ter izraža potrebo po usklajevanju celotnega delovanja. Šlo je predvsem za večjo udarnost te enote in za doseganje čim večjih vojaško-političnih učinkov s krajšimi pohodi, ki so bili zlasti tu vezani z velikimi napori.

Po akcijah na Doujem in njegovi okolici se je pohodna enota prvega bataljona pomaknila v gozdove nad Srednjim vrhom. Od tu so 17. septembra zvečer najprej šli v prehranjevalno akcijo v okolico Kranjske gore in pobrali hrano pri treh kmetih, ki so jim jih pokazali terenski delavci. Nemška poročila pravijo, da je prišlo v dolino okoli 150 partizanov. V resnici jih je bilo polovico manj. Vendar pa iz sovražnikovih podatkov vidimo, da so nemške posadke v Dolini neprestano zasledovale gibanje te bojne enote prvega bataljona. Če ne drugače, tudi na osnovi njenih akcij.

Po krajših pripravah je enota spet šla v akcijo 20. septembra zvečer, in sicer v Gozd Martuljek. Nekaj jih je šlo v takratni hotel Kop, zdaj dom Staneta Rozmana in v mladinski dom, nekaj na železniško postajo, nekaj skupin pa je odšlo mobilizirati. V hotelu so bili nastanjeni granicarji, zaradi česar je bila akcija tvegana, v mladinskem domu pa je bila neka pokrajinska šola, v kateri je tedaj stanovalo okoli 20 nemških deklet. Tu se je izkazal tedanji minerec in pozneje padli obveščevalec Anton Dolar-Miško. Da bi prišli v dom čim tiše, je potkal na vrata dekliške šole in ker je dobro govoril nemško, se je naredil, kot da ga preganjajo partizani. Dekleta so takoj odprla, hkrati pa so vstopili tudi drugi borci. Gojenke so se partizanov spočetka zelo bale. Prijazni, nasilni nastopi borcev so kmalu osvojili dekleta, tako da so tudi one postale prijazne. Partizani so bili vse drugačni fantje, kot so jim dopovedovali nacisti. Ko so jim partizani povedali, za kaj se borijo in da potrebujejo hrano in odeje, do le-teh ni bilo težko priti. Poleg hrane, nekaj nahrbtnikov in žlic so dobili tudi 28 odej, ki so jim jih nazadnje prinašala že za partizane kar vneta nemška dekleta sama. To je na obeh straneh dvignilo veselo razpoloženje.

V tem času je skupina pod vodstvom komandirja Lenarta demolarala železniško postajo, ostali pa so začeli z mobilizacijo.

Znova je začel brati. Ni več toliko premišljal o vojakihi, rešitvi, kot si je želel, da bi se vrnila Breda. Vsaj za hip.

Kako sem zaljubljen. Prikradlo se je vanj kot bolezen. Saj rekli v vasi: »Bolezen se pripelje z vozom...« Nič drugače ni z ljubeznijo. Vse, kar so bila, upanja, želje, sanje, vse se je razpljeto. O, ko bi ga tudi Breda tako močno ljubila. Saj ga, vendar dovolj močno?

Vrnila se je šele po kosilu. Izpod predpasnika je privlekla kruha, salamo. Bil je lačen, ampak kruh in salamo je odložil. Morda bi Bredi izročiti bombe, pa je le premišljal, kako bi jo povlekel k sebi, poljubil. Ali vsaj držal za roke. Breda je bila videti srečna, le utegnili ni. Precej se je v njem oglasil dvom, da noče, da jo potihoma že žal, ker ga je poljubila.

Vendar, odkod potlej ta sreča na obrazu, ki ni hlinjena, se seji 3 začel dopovedovati. Toliko partizanska pa Breda spet ni, da bi ne ot hotela le rešiti. Ni res, da jo bolj skrbi ranjeni, nemočni partizanski komandir, kot Matic, njen sošolec, predzniki kmetički fant, ki se je upal v cerkvi nasmejniti.

Breda ga je z navihanimi, obzirnimi gibi mirila, kar je samo stopnjevalo njegove želje in večalo bolečino. Bombo in pištolo septen spravila v torbico in mu obljubila, da bo dobro opravila narodo os Vrnila se je nekoliko zbegana. Na njegov zaskrbljeni, vprašujoč pogled je precej odgovorila.

»Jarman bi se rad pogovoril s tabo, a nisem vedela, kako bi lahko pripravila. Nisem se domislila. Po mojem, dokler so vojski v vasi, ni varno. Ljudje močneje sumijo, premišljajo, zapomnijo pota vaščanov. Rekla sem, da pozneje, on bi te pa tako rad v In govoril.«

»Bo poskušal...«

»Ni se obotavljal. Bolj je bil presenečen, da se obračaš nanj, ni tako težko? Pripravljala sem se, da ga prosim, on pa sprejme mirno.«

Od pripravljenosti do izpeljave, je še veliko možnosti, da zaplete. Vendar zdaj o tem ne bo premišljeval. Ničesar drugega, more povedati, kot da je treba preslepiti Italijane. Tudi o razgovoru je z Jarmanom bolj, če ne premišlja. Dokler so vojski v vasi, izzival usodo, če bi to poskušal. Tudi Brede ni hotel vznemirjati, zato ni omenil razgovora.

VINKO TRINKAUS

IZDAJA

11

»Breda, stopi bliže, da te poljubim. Zakaj se izmikaš?« je preprosto zastokal Matic.

»Ko bo Jarman vrgel bombo in bo zraslo upanje, da se rešiš, bom poljubila. Trikrat.« je srečno odvrnila.

»Zakaj šele takrat?« je užaljen vprašal.

Trznila je z glavo. Napeto je premišljala, potem se ji je pogostil.

»Pogumen si, neučakan, ljubezni pa ne razumeš.« je s prirodo kom odvrnila. Potem je karajoče odmajevala z glavo. »Kako naj poljub zares lep, če med njim napeto poslušam in lovim vsak šepet Trepečem zate! Še huje, če pomislim: Je to zadnji? Tudi, če bi bil tak lep, zadnji? Vem, še zmerom misliš, da moram biti kot Brancova, vsaj napolj bela. Ne moreš pa pomisliti, da je še neka Breda, morda ni tako Brancova. Bolj Breda kot Brancova?«

Užaljena, nejevoljna nad njegovo neučakanostjo, je močestov, spravljala bombo in pištolo v torbico. Njegov žalostni pogled jo je nekoliko omehal.

»Moram v gostilno, pomagat. Po kosilu prihajajo vojaki. Mami me prišla iskat, če z očetom ne bi zmogla strežbe.«

Bredina mama, Kristina je premišljal, ko so zamirali koraki stopnicah. Spominjal se je iz najbolj zgodnje mladosti in ugotavljal, da se je njena podoba spreminjala. Ne zaradi obraza, saj se je zdelo, da se Kristina ne stara. Prvo se je spominjal prijazne, oblečene ženske, ki je imela v trgovini za hrptom, bonbone. Takrat je mislil, da je od Kristine odvisno, če bo dala preprosto mami in bo v majhni, beli vrečki stehala bonbone. Ko je prošil mamo, spominjal na bonbone in mu je preteče žmirkala z očmi, je menil, se boji gospe, ne upa je razjeziti z njegovo prošnjo. Mami ni bilo bonbone, to je očitno pokazala. V prvem razredu, ko jih je učila Jarman učil računanja in so na papir risali denar, je doumel, da krivo čudno železje, ki ga imajo premalo. Drug Kristinin obraz videl v cerkvi, kjer je zmerom sedela v posebni imenitni klopi, na bližje oltarju. Po tistem, ko se je nasmešnil Bredi in so se iz njene norčevali, se mu je zdelo, da ga Kristina gleda sovražno, preteče. Izogibal se je srečanj, kolikor je le mogel. V trgovini, kamor je včas le moral, sta se s Kristino pogovarjala kot tujca. Z odrasčanjem se je oblikovala podoba, trde, zagrizene, izjemno pridne ženske, ki zavzeto večala že itak največje bogastvo na vasi. Sij imenitne ženske je povsem obledel. Strah je se je umikal nelagodju, obsojanju, zakaj se vendar tako peha in si ne privoščiti vsaj malo užitkov, katerih so drugi hlepeli. Kaj bi napravila Kristina, če bi ga odkrila Bredini sobici? Če bi ga odkril Žan, vojaki, bi bilo huje, izgubil življenje. Če bi ga odkrila Kristina, bi trpel zaradi sramu, sočutja Breda, ki bi jo mati najhuje obsojala.

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

5

JOŽE ČEPIN-MARKO

AKCIJA STRAŽIŠČE — KRANJ 8. 11. 1943

Nazaj sicer ni daleč, vendar se kar zasopem. Spet čakamo, vendar nam je sedaj lažje. Res mine nekako pol ure, ko zaslišimo kurirja, ki že od daleč vprije: »Začnite metat vrčate na fabriko, Nemci so se že začeli neki pogovarjati.« Torej smo mi na vrsti. »Zdaj pa fantje takole. Strelja samo prvi metalec. Preverite kot libele, raje dvakrat kot enkrat. Mine so za nas dragocene! Gotovo! Ogenj!«

Izstrelni blisk, votel pok, torej je mina izletela. Preblisk skozi glavo. Bo počilo? Ne bo? Bom videl eksplozijo? Jo bom samo slišal? Ciljni nagib krepko negativen. Sem dobro ocenil daljavo? Kaj pa ustreznost kot kvadranta? Brez tablice za sčeljanje! Bom, ne bom videl zadetke? Glej, ljubica moja, da boš počila, ne izdaj me, zagrmi, da te vidim in slišim, da j...

Res me prvi strel ni izdal. Krepka eksplozija, plamen razsvetli vratarstvo tovarniške zaščite, kakih 15 metrov vstran.

Pomedito je. Popravek smeri in daljine. Zadetek — tovarniški zid ob Savi. Razpolovim kot — zadetek v polno. Še danes ne vemo natančno, kaj smo zadeli. Kotlarno? Trafo postajo, vodni rezervoar? Karkoli že. Naslednja mina pade sredi dvorišča, brez škode. Sam preverim libelo, ocenim smer po »piketihi« — leskovih palicah, če je smer kolikor toliko dobra. »Po dve!« Zopet zadetek v nekake stolpe. Do tega trenutka se Nemci še ne zanjdejo. Zatulit tovarniška sirena, slede ji sirene po vsem mestu. Na severni strani mesta začno svojo igro reflektorji. Od brega Save končno le začne tolči kopica brzostrelnih topov po Kalvariji (naselje nasproti kolodvoru), toda veliko prenizko in mimo našega položaja. Sicer pa s topovi nam sploh ne bi mogli do živga, četudi bi natančno vedeli za naš položaj. Neka mina, ki je izgubila eno krilce, se nam zapelje proti kolodvoru, kar smo ugotovili šele pozneje, ker nam naslednja ni izletela. Odlomljeno krilce je namreč onemogočilo izstrelitev druge mine, kar je preprečevalo dostop do udarne ige. Preden smo to ugotovili, smo se streljali z drugim minometom.

Pridirj kurir: »Komanda, če imate še kaj min, je »zaflosajte« prek Save, spokajte, ker nimate od štaba nobene zaščite več! Doli je akcija končana!« Ze oddrvi. Izstrelili smo še nekaj že pripravljenih min, seveda ne na mesto, ampak na tovarno. Imeli smo še dva dobra zadetka, prebili smo Shedove strehe. »Fantje, konec. Nalogo smo izvršili, razstavite, natovorite, pospravite, ribiške palice, odvite varovalke pod rušo. Namestnik, umakni zaščito, uredi marševski razpored!« Ko odhajamo, se sliši okrog Labor streljanje. Nemci nastopajo, toda dosti prepozno. To noč ne bodo ničesar dosegli!

Štab Prešernove brigade je sicer predvidel velik uspeh te akcije, materialni in še pomembnejši moralni uspeh, vendar preskromno. Odnev bombardiranja je naraščal od ust do ust po vsej Gorenjski in celo Koroški. Kljub nemškemu strahovanju se je morala naših ljudi dvignila. Izdajalci in hlapci so prebledevali. Nemška SD in Gestapo na Bledu in v Celovcu sta bila šokirana.

Prijatelj tov. Krtina mi je po svojem kurirju poslal steklenico starega borovničevega šporetčiča. »Za lumpa, s pozdravom — Krtina!«

MATEVŽ JEKLER-IZTOK

TEŽKI DNEVI NA JELOVICI IN MOHORJU

Po napadu na Kranj se je četa težkega orožja umaknila na Primorsko in se ustavila v Labinjah. Sneg je neusmiljeno padal in nam onemogočal premike. Tedaj, to je od 13. pa vse do 23. novembra 1943, so Nemci pričeli z ofenzivo pod imenom »TRAUFEE«. Premikali smo se noč in dan ter se izmikali direktnim borbam s sovražnikom. Borci, ki so bili šele nekaj dni med nami, so pričeli omahovati. Pestila nas je lakota, mrz nam je šel do kosti, bili smo zelo slabo oblečeni. Vse to je sovražnik vedel in nenehno pritiskal za nami. Zaledje je bila kasarna v Črni vrhu nad Novaki, a ne za dolgo. Tu je bila zbrana Prešernova brigada z našo četo, pridružili pa so se nam tudi razni tečajniki in ostale neborbene enote. Pritisk sovražnika je bil tako močan, da smo se ponovno vrnili v Labinje. Veliko borcev je bilo ujetih, nekateri so dezertirali ali padli in vse to je zmanjševalo moč naše enote.

Četa težkega orožja je imela hud dan 18. novembra 1943 v Labinjah. Nemci so nas napadali z vseh strani. Umik je bil nemogoč. Spopasti smo se morali z šestdesetkrat močnejšimi sovražnikom. Ali bomo zdržali do noči, smo se spraševali in zaskrbljeno gledali tečajnike, terence in razne odbornike, ki so preplašeni in brez orožja zrlji v nemške vojske. Ničesar, pravičar, na nismo mogli storiti. Dan je bil dolg, kakor nobeden do tedaj. Iz vseh koncev so se usipali rafali iz mitraljezev, brzostrelke so pele svojo pesem, posamezni strelji iz pušk so izbirali cilje v naših vrstah. Mi smo morali varčevati z municijo, saj je nikoli nismo imeli v izobilju. Končno se je stemnilo in našli smo skoraj neverjetno »luknjo« v nemških vrstah ter se umaknili proti Sentivški gori. Tako je bila za nas ofenziva končana in bil smo izven nemškega obročja. Nekaj dni kasneje smo šli po Blego v Slagovo dolino in se do dobrega odpočili.

(SE NADALJUA)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Zbor združenega dela občinske skupščine Radovljica je na 3. seji 3. septembra najprej obravnaval in potrdil predlog skupne občinske zdravstvene skupnosti za spremembo višine izdatkov sredstev za zdravstveno varstvo za 1979. in 1980. Po sprejetju ugotovitvenega sklepa o spremenjenih stopnjah za zdravstveno varstvo je zbor sprejel tudi odlok o spremembi odloka o novih prispevnih stopnjah, po katerem bo od 1. septembra do 31. decembra 1979 znašal prispevek 7,07 % od osebne dohodka zaposlenih in 2,17 % iz dohodka OZD. ašujerega osnova je osebni dohodek.

Izvršni svet OS Radovljica je na 60. seji 27. avgusta obravnaval analizo izvajanja srednjeročnega plana gospodarskega razvoja občine od 1976. do 1979. leta, sanacijski program OZD, letni plani, pobudo za oblikovanje organov sklada skupne rezervne občine, predlog oddelka za gospodarstvo in finance organizaciji strokovne pomoči krajevnim skupnostim pri izdelavi planskih dokumentov. Na seji so se člani izvršnega sveta izrekli tudi s poročilom o posledicah toče v Bohinju in poročilu veterinarske inšpekcije o ukrepih proti steklini.

Osrednji dogodek v radovljiški občini v teh dneh, ki ima velik mednarodni športni pa tudi turistični in politični pomen, je 8. svetovno prvenstvo v veslanju na Bledu. Pričelo se je s svečano otvoritvijo v navzočnosti najvišjih jugoslovanskih državnih in političnih predstavnikov, ki so se v Bohinju in poročilu veterinarske inšpekcije o ukrepih proti steklini.

Zadnje dni avgusta in v začetku septembra v vseh krajevno organizacijah SZDL v radovljiški občini sklicujejo temeljne kandidacijske konference za kandidiranje novega predsednika občinske skupščine. Na konferencah tudi razpravljajo in sprejemajo predloženi osnutki samoupravnega spoznaja o prehodu na ekonomske cene stanarin. Dogovarjajo se tudi o ustanavljanju zborov stanovalec in hišnih svetov ter izvajanje programa akcije Nič nas ne sme preseneti. Razen tega na konferencah razpravljajo tudi o osnutkih zakona o osnovni šoli in zakona o vzgoji predšolskih otrok.

Neposredno pred pričetkom svetovnega prvenstva v veslanju na Bledu je bilo v Radovljici posvetovanje predsednikov krajevnih konferenc SZDL, ki so se ga udeležili tudi predstavniki lovske in ribiške družine ter sveta KS Bled. Dogovorili so se o sodelovanju pri izvajanju sprejetih ukrepov izvršnega sveta in organizatorjev prvenstva, da bi prebivalci in vse družbenopolitične ter društvene organizacije čim tesneje sodelovale v pripravi na dobro poteku prvenstva in odnosov do gostov, ki bodo v času prvenstva bivali na Bledu in drugih krajih občine.

Na posvetu predsednikov osnovnih organizacij in konferenc osnovnih organizacij sindikata 27. avgusta v Radovljici so se udeleženci uresničevanja stališč republiškega sveta ZSS o delovnih skupin v delovnih organizacijah v jesenskem mesecu. Beseda je tekla tudi o pripravah za oblikovanje in sprejemanje planskih dokumentov za obdobje 1981-1985 in o poteku priprav o stališčih republiškega odbora ZSS o demokratizaciji odnosov in uvažanju kolektivnega vodenja v sindikatih. Posvet je sklenili s dogovorom o organizacijskih, kadrovskih in organizacijsko tehničnih pripravah za sklice občinskih zborov osnovnih organizacij sindikata v decembru 1979. in januarju 1980. leta.

Po uspešno zaključeni tritedenski mladinski delovni akciji, ki jo je organiziral odbor mladine, so jo opravili brigadirji MDB Stane Žagar iz

prijateljskih občin Brus, Svilaž, Varazdin in Radovljica, je bila 24. avgusta zvečer v vojašnici na Rudnem polju sklepna svečanost s kulturnim programom in podelitvijo priznanj. Udeležili so se je tudi predstavniki skupščine in družbenopolitičnih organizacij občine Radovljica. Brigadirji so se v soboto, 25. avgusta, vrnil na svoje domove.

Na 7. seji skupščine skupnosti otroškega varstva občine Radovljica 29. avgusta so delegati obeh zborov obravnavali analizo uresničevanja srednjeročnega načrta razvoja otroškega varstva v obdobju 1976-1979 in oceno možnosti razvoja do leta 1980. Sprejeli so smernice za srednjeročni plan 1981-1985, letošnji polletni obračun skupnosti in smernice za delo v drugem polletju 1979. Določili so prednostne naloge in finančno kritje teh nalog skupnosti otroškega varstva. Sprejeli so tudi dopolnilo statuta, ki se nanaša na imenovanje tajnika SIS za otroško varstvo.

Komisija za splošno vojaško usposabljanje in idejnopolično izobraževanje pri predsedstvu občinske konference ZRVS Radovljica je na zadnji seji pripravila akcijski načrt izvedbe taktično orientacijskih pohodov za rezervne starešine po krajevnih organizacijah. Pohode bodo organizirali od 1. do 15. septembra v dolžini osem kilometrov, na katerih bodo udeleženci reševali topografske, taktične in druge naloge ter opravili streljanje s puško.

Zveza slovenskih gojitenih lovišč bo v petek, 7. septembra, ob 11. uri dopoldne priredila v avli doma Joža Azmana v Bohinjski Bistrici republiško proslavo pod pokroviteljstvom narodnega heroja Ivana Mačka-Matijskega. Na proslavi, kamor so povabljeni najvišji predstavniki skupščine in družbenopolitičnih organizacij Slovenije, bodo podelili zaslužnim lovčem državna odlikovanja in druga priznanja. V kulturnem programu bo nastopil koroški akademski pevski zbor.

Družbeni proizvod gospodarstva radovljiške občine se je v tekočem srednjeročnem obdobju od 1976 do 1979 povečal povprečno letno za 7 %. V prvem planskem letu 1976 je znašala stopnja rasti 7 %, v 1977. letu 3 %, v 1978. letu in v tekočem letu predvidoma 8 %. Najvišji porast družbenega proizvoda v preteklih letih so imeli v prometu, kjer je znašala povprečna stopnja 19,2 %, v družbeni obrti 13 %, v trgovini 9,4 %, v industriji 8,4 %. Izpod občinskega poprečja pa so v rasti zaostali zlasti v kmetijstvu, stanovanjsko komunalni dejavnosti, gozdarstvu, gostinstvu in gradbeništvu.

Neurje s točo, ki je v začetku avgusta močno prizadelo zgornjo bohinjsko dolino, je pustilo največ posledic v Stari Fužini, Studorju, Srednji vasi, Češnjici, Jereki pa tudi na Koprivniku in Gorjušah. Posebna komisija inšpekcijske službe občinske skupščine Radovljica je ocenila škodo v višini 700.000 dinarjev. Komisija je priporočila izvršnemu svetu, da prizna prizadetim kmetovalcem davčno olajšavo iz kmetijstva v višini 30 %.

Na temeljni kandidacijski konferenci, ki jo je sklicala 24. avgusta krajevna konferenca SZDL v Podnartu, so razen kandidacijskih opravil za volitev predsednika izvršnega sveta, razpravljali tudi o polletnem delovnem in finančnem poročilu sveta KS, o problematiki otroškega varstva v Podnartu ter sprejeli statut krajevnih skupnosti. Za izdelavo smernic in planov srednjeročnega načrta KS so imenovali posebno delovno skupino.

V okviru OZD LIP Bled delujeta dva večja žagarska obrata - v Bohinjski Bistrici in na Rečici. Po krajšem zastoju je spet v obratovanju tudi žaga v Podnartu. Celotno proizvodnjo našaganega lesa porabijo v obratih za izdelavo lastnih izdelkov. Zaskrbijo pa je naraščanje količin našaganih hlodov na zasebnih žagah. Ta proizvodnja je skoraj povsem nenadzorovana, obdelava nestrokovna in neracionalna, ker zasebniki obdelujejo le izbrano, lepo hlodovino.

Skupščina novoustanovljene stanovanjske zadruge DOM Radovljica je sklenila, da upravni odbor skupaj s strokovno službo stanovanjske skupnosti izdela pravilnik o načinu razdeljevanja gradbenih parcel graditeljem, včlanjenih v zadrugo.

Do končnega sprejema pravilnika pa je skupščina zadruge pooblastila svoj upravni odbor, da upravlja te posle.

V zasebnih turističnih sobah na območju radovljiške občine so v prvem polletju 1979 lastniki prijavi 7119 domačin in tujih gostov ter 23.904 nočitev. Domačin gostov je bilo za 13, tujih pa za 5 % več kot lani. Nočitve pri zasebnikih so letos porasle za 29 %.

Delavski svet trgovske delovne organizacije Murka Lesce je na zadnji avgustovski seji imenoval šestčlansko delovno enoto za izgradnjo nakupovalnega središča v Lescah, ki bo organizacijsko vezana za delovno skupnost skupnih služb, pozneje pa bo organizirana kot posebna delovna skupnost oziroma TOZD. Novoustanovljena delovna enota bo prevzela vse dolžnosti pri pripravi izgradnje nakupovalnega središča, organizaciji finančne in kadrovske službe ter izvajanje določil samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev družbene reprodukcije za razširitev prodajnih zmogljivosti Murke.

V zobozdravstveni službi radovljiške občine so zaposleni štirje dentisti, sedem stomatologov, en specialist za zobne in ustne bolezni in osem zobotehnikov. Medtem ko na Gorenjskem dela en zobni terapevt na 2113 prebivalcev, pride v radovljiški občini na enega terapevta okoli 2500 prebivalcev. To pa še vedno ustreza sprejetim kadrovskim merilom, zato na območju občine ne bodo povečevali števila zobnih terapevtov.

V jesenskem času bo Delavska univerza Radovljica organizirala tečaj angleščine in nemščine od 1. do 4. stopnje, italijanščine in francoščine 1. in 2. stopnje, tečaj angleščine in nemščine za otroke, strojepisja za odrasle in šolarje ter strokovne tečaje za kurjače, šivanja, pletenja, vezanja in kvačkanja. Kandidati se bodo lahko vpisovali do 10. septembra.

Po določitvi skupščine krajevnih skupnosti Gorje so za svoj krajevni praznik izdali prvo številko novega glasila KK SZDL, ki so mu dali začasno ime Gorjanc. Devetčlanski uredniški odbor, ki ga vodi Janez Varl, je v uvodnem članku pozval krajeane Gorji, da razmislijo o primernem nazivu glasila in k vsestranskemu sodelovanju pri oblikovanju njegove vsebine. Gorjanc prinaša članke o pomenu praznika, o zaslužnih borcih, herojih in talcih, zapise o ljudski obrambi, krajevni samoupravi in delu družbenopolitičnih in družbenih organizacij. Gorjanc je tiskala Knjigovoznica in tiskarna Radovljica v 800 izvodih.

Na proslavi ob 80-letnici čebelarstva na Spodnjem Štajerskem, ki je bila konec avgusta v Ptuj, so na veliki razstavi čebelarstva sodelovali tudi Muzeji radovljiške občine s potujočo razstavo panjskih končnic. Samo v dneh proslave si jo je ogledalo nad 600 obiskovalcev. Potujočo razstavo panjskih končnic so doslej postavili že v Kranju, Škofji Loki, Trzinu, Kočevju, Portorožu in v Osijeku.

Kljub dežju, ki je ponagajal organizatorjem občinskega sindikalnega prvenstva v plavanju 17. avgusta na radovljiškem kopališču, se je od 270 prijavljenih udeležilo prvenstva 181 tekmovalcev in tekmovalk. V skupnem seštevku točk so zasedli prvo mesto plavalci Elan Begunje, drugo Iskra Otoče, tretje Veriga Lesce, četrto Vezine Bled, peto Iskra Otoče.

Kot lansko leto je tudi letos komisija za rekreacijo in šport pri občinskem svetu Zveze sindikatov Radovljica razpisala za vse osnovne organizacije sindikata prijave za avtorstvo. Tekmovanje bo v soboto, 8. septembra, s startom v Radovljici in ciljem v Crikvenici. Organizacijo in izvedbo tekmovanja vodi AMD Radovljica.

Na gorenjskem prvenstvu v disciplini zbijanja, ki je bilo na igriščih Balinarskega kluba Jesenice, je sodelovalo 28 tekmovalcev iz 11 balinarskih klubov. Prvo mesto in pokal Gorenjske balinarske podzveze je osvojil večkratni gorenjski prvak Jože Rebec, član BK Radovljica, ki je zbral 42 točk. Drugo mesto s 39 točkami je dosegel Franc Šifer BK Borec Kranj, tretje s 33 točkami pa Jože Novak iz BK Huje Kranj. Vsi trije so si pridobili pravico nastopa na republiškem prvenstvu 1. septembra v Ljubljani.

PODRAŽITEV OGREVANJA JE PREVELIKA

V 31. številki Zelezarja, z dne 3. avgusta je Biro za urbanizem in stanovanjsko gospodarstvo Jesenice objavil prispevek z naslovom Ali je velika podražitev ogrevanja. Rav ta prispevek je dokaz, da so se občani končno le naveličali stalnih podražitev za razno raznimi izgovori, kar je seveda povzročilo precej hude razmere in jo bo verjetno še. Zato si le želimo ogledmo prispevek, ki ga je objavil BUSP.

Moram priznati, da jim je s spretim manevriranjem številki dobro uspelo zavesti povprečnega občana, zlasti stanovalca, kakršen sem tudi sam. Toda vprašanje je, kako se stvar izgleda v resnici. Številke, ki jih podaja, katere lahko obramamo po mili volji, dejansko stanje pa je povsem nekaj drugega. Občestilo, katerega smo stanovalci lahko prebrali na oglasnih deskah v dolpinah in blokih, je bilo napisano tako, da nikjer ni bilo omejeno, za koliko dinarjev (ali starih sočakov) se je ogrevanje podražilo, če pa le, da to znese 6,02 din na kvadrat meter. Ko sem v hodniku našel sestanovalec in ga vprašal, kaj bere, mi je odvrnil: »Spet so malo podražili centralno.« Ko sem pa na brzino približno izračunal, kolikšna je ta »mala« podražitev, je skoraj zadela kap, in bil je prepričan, da sem se zmotil. Toda le malo časa, dokler ni prišla inkasantska.

Ker ni prvič, da pišem o tem problemu, je prav, da si osvežimo spomin za nekaj let nazaj. Še dobro se spominjam podražitve v kurilni sezoni 1973-1974. Takrat sem z bil veliko truda zbral nekaj podatkov in pripravil tudi izračun. Skušal sem prikazati, da je nemogoče, da bi porabili toliko toplotne energije, kar jim tudi za to, preteklo sezono. Na

moj takratni članek je že v naslednji številki Zelezarja odgovorila takratna direktorica Stanovanjskega podjetja Marija Vičarjeva. Seveda je z dokaj dobrimi računskimi operacijami spretno ovrgla moje »amaterske« izračune, kar sem tudi pričakoval. Toda, ogledmo si del odgovora, ki bo po petih letih zelo zanimiv (citaj): »Na dobro ali slabo gospodarjenje vpliva vrsta zunanjih faktorjev, med njimi pa je do sedaj najbolj vplivala premajhna količina napajalnih objektov. Takšni stroški se namreč ne bi bistveno povečali, če bi zgradili vroevod do železniške postaje, s tem pa bi se v kalkulaciji za kvadratni meter zelo znižali stroški.«

Torej, ali ni v tem odgovoru izpred petih let dovolj jasno povedano, da bo ogrevanje cenejše le takrat, ko bomo ogrevali več objektov. Danes pa ogrevamo že pol Jesenic, cene pa so astronomske. Kje so torej obljube, da bomo končno tudi delavci imeli ogrevana stanovanja po zmerni ceni. Žalostno je spoznanje, da je ogrevanje tako drago, medtem ko v Zelezarni na vseh mogočih in nemogočih krajih uhaja para v atmosfero in v razne kanale. Samo s to izgubljenjo paro bi prav lahko ogrevali nekaj stolpnic.

Zanimiv je tudi konec v odgovoru izpred petih let, kjer avtorica piše (citaj): »Dopuščamo pa tudi možnost, da prevzame druga organizacija združenega dela ali drug upravljalec v upravljanje vroevod...« Zakaj ne bi poizkusila Zelezarna? Zakaj moramo železarji lastnemu podjetju plačevati ogrevanje preko posrednika? Stanovalce verjetno ne zanimajo številke in statistike, zato se za dodatno pojasnilo nihče ni obrnil na BUSP. Povprečna izobrazba stanovalcev ni

tolikšna, da bi se lahko spuščali v njihove izračune in to pri BUSP prav dobro vedo. Dobro se še spominjam, ko je problem poslovanja pri BUSP preko »zelenega telefona« v Dnevniku načel inž. Leo Knez, kot predsednik hišnega sveta. Takrat je bilo na BUSP precej vroče krvi in celo grožnje, da bodo inž. Kneza tožili, če svojih trditev ne prekliče.

Zato bi bilo prav, če bi pristojni razmislili o tem, kolikšen je osebni dohodek našega delavca in kolikšen delež tega odpade na stanarino in kurjavo ter druge »dodatke«. Ob nenehnem naraščanju življenjskih stroškov je postalo plačevanje stanarine in vseh ostalih »priveskov« za mnoge dovolj kritično. Pri BUSP pa izgleda, da nekateri tega preprosto ne morejo razumeti. Delno je to tudi razumljivo, saj je znano, da so osebni dohodki v negospodarstvu v naši občini znatno višji, kot v gospodarstvu. Nekateri se zelo radi sklicujejo na to, da takšnim občanom, ki so socialno ogroženi pomagamo z raznimi subvencijami. Takšno subvencijo dodeljujejo tudi za delno plačilo stanarine. Toda samo stanarine! Za primer naj navedem, da dobiva naš dolgoletni sodelavec, ki ima nezaposleno ženo in tri majhne otroke subvencijo v višini 70 din. Res izdatna pomoč!

Če bo šlo tako naprej, potem bo verjetno BUSP Jesenice moral vse več stanarine izterjati preko občinskega sodišča. Le tako bodo železarji z zmernim odtegotenjem od osebnega dohodka zmogni plačati zaostalo stanarino. Seveda pa bo spisek dolžnikov vedno večji in ni me sram priznati, da sem na tem spisku od marca letos tudi sam. Zaradi neplačane stanarine.

Prispevek sem napisal z željo, da bi se pristojni organi zbudili iz spanja (med njimi tudi tisti, ki so

zadolženi za družbeni standard našega delavca) in začeli z reševanjem tega tako kritičnega problema. V imenu vseh tistih, ki iz

meseca v mesec s strahom čakamo na inkasanta, upam, da moj prispevek ne bo zaman.

Janko Fon

To je delček skritih naravnih lepot, kamor naj bi po strokovnem mnenju v radovljiški občini odlagali smeti. Kdo bo odločil, da se potok Perčica onesnaži in zastrupi. Namesto, da bi do takih lepot sredi zdravega gozda in pitne vode speljali stezice in peš poti, za kar vemo, kako pomirjevalno vpliva na človeka in njegovo zdravje, pa nekateri hočejo zastrupiti okolico, vodo, ribe, divjad, zrak in se močno trudijo, da bi onesnažili vse take in podobne doline. (Tekst in foto Janez Stroj)

TISOČ UČENCEV V NOVI OSNOVNI ŠOLI NA PLAVŽU

Tretjega septembra letos so v novi osnovni šoli na Plavžu pričeli s poukom tudi v traktu, namenjenemu višjim razredom, ki je bil letos dograjen. Po sedanjih podatkih je na obeh stopnjah vpisanih 975 otrok, kot je bilo ocenjeno ob načrtovanju zmogljivosti šolskega centra. Zaradi zgoščene gradnje stanovanj na Plavžu, ki šteje že okoli 8000 prebivalcev, pa bo usmerjanje novih učencev na to šolo še večje od planiranega.

Objekt, v katerem so orodna in normalna telovadnica, trim kabinet, jedilnica, upravni prostori, bazen in stanovanje hišnika, bo dograjen do 1. oktobra 1979. Enomesečno zakasnitev so povzročili neugodni vremenski pogoji v prejšnjih mesecih ter nepravčasna dobava lesenih lepljenih nosilcev ter pločevine za streho nad telovadnicami.

Celodnevno bivanje je dosedaj organizirano za učence nižje stopnje osnovne šole, tako da se malica pripravlja v začasni razdelilnici hrane na Plavžu, kosilo pa pripravljajo v kuhinji osnovne šole Prežihov Voranc in ga s kombijem dostavljajo na Plavž. Z novim šolskim letom je možno na ta način organizirati celodnevno bivanje še za vse pete razrede, skupaj za 660 učencev.

Nova šola se bo lahko v celoti organizirala kot celodnevna, ko bo dograjen vzgojno varstveni zavod, v katerem je projektirana centralna šolska kuhinja. Za ta objekt je v postopku vloga pri ljubljanski banki PE Jesenice za 31.486.000 din preložitvenega kredita. Gradnja bo predvidoma zaključena do 1. julija 1980.

Zunanje ureditve v sedanjih fazi ni mogoče dokončati, dokler vsi objekti centra niso dograjeni, zaradi tega bomo zgradili do konca oktobra 1979 le športno igrišče in naprave ter potrebno ograjo ob železniški progi in Jesenici.

V teh trenutno okrnjenih pogojih za delo pomeni za vodstvo šole in

pedagoško osebje nedvomno večji napor pri organizaciji normalnega poteka pouka na vseh področjih, posebno pri telesno vzgojnih aktivnostih, dokler ne dogradimo pripadajoči objekt in zunanje športne naprave. Sedaj se za sprostitev učencev koristi trim steza v bližini šole in širancev travnikov.

Za občane Jesenic, posebno pa za krajevno skupnost Plavž z bližnjo okolico, pomeni nova osemletka veliko pridobitev, saj omogoča uvedbo naprednih metod pouka, razbremenjuje starše, krajanom pa nudi možnost športnega udejstvovanja, prostor za večje prireditve, proslave in sestanke, česar doslej niso imeli.

Gradbeni odbor je velik del aktivnosti posvetil finančni problematiki gradnje, sredstev kot pri vseh gradnjah tudi pri naši ni »preveč«. Za premostitev težav in skrajšanje gradnje je investitor izobraževalna skupnost Jesenice moral najeti vrsto premostitvenih in drugih kreditov, kar je razvidno iz nadaljevanja, kjer so prikazana tudi zbrana sredstva, poraba do 31. julija 1979 in ocena stroškov investicije. Priznanje je potrebno izreči tudi vodstvu in kolektivu izvajalca del SGP Gradbincu ter kooperantom za prizadevanost pri izvajanju pogodbenih obveznosti v pogojih, ki jih imajo.

V nadaljevanju navajamo podatke o doslej zbranih sredstvih in stroških investicije.

ZBRANA SREDSTVA OD APRILA 1976 DO 31. JULIJA 1979

A. SAMOPRISPEVEK V 000 DIN

Leto	1976	1977	1978	1979	Skupaj
Zbrano	9.789	17.619	21.869	14.784	64.061

B. DRUGA SREDSTVA V 000 DIN

Leto	1976	1977	1978	1979	SKUPAJ
Obresti od avansov penali	19	62	226		307
Izobraževalna skupnost Jesenice	—	200	3.600	8.722	12.522
Skupnost otr. varstva	—	—	—	300	300
Telesno kulturna skupnost	—	—	150	150	300
Skupaj	19	262	3.976	9.172	13.429

C. NAJETI KREDITI V 000 DIN

	din
Izobraževalna skupnost SRS	6.020
ZARJA — Jesenice — OPREMA	4.415
TBG LJ. Banka PE — Jesenice	10.000
TBG LJ. Banka PE — Jesenice	32.864
Skupaj	53.299

Skupaj razpoložljivih sredstev s krediti do 31. VII. 1979	130.639.000 din
do 31. VII. 1979 porabljenega	120.765.000 din

Detaljni obračun vseh stroškov bomo objavili, ko bo šola v celoti dograjena in obračunana.

A. G.

STROŠKI INVESTICIJE

Vrsta stroškov v 000 din	Objekti šolskega centra				telovad. bazen skup. pr.
	nižja stop. osnov. šole	vzgojno varst. zavod	višja st. osn. šole		
Stavbno zemljišče (odškodnina)	302	—	—		5
Priprava stavbnega zemljišča (idejni načrti, raziskave, prestativte za posege v tuja zemljišča)	778	—	—		13
Komunalna opremlj. zemljišča (projekti, meritve, komun. priključki trafo, regulacija obrežja, zasilni most)	6.762	275	160		570
Investitorski stroški objekta (projekti, provizije, prispevki, razpisi lokac. dok. gradbeni nadzor)	3.082	3.244	2.139		2.138
Gradbena dela (zemeljska, betonarska, opažarska, zidar-ska, dodatna dela — podražitve)	18.613	18.303	18.499		19.499
Instalacijska dela (elektro, centr. ogr., vodovodna, prezračevalna, manip. stroški 3 %)	4.639	7.247	5.837		5.490
Obtirniska dela (tesarska, krovna, kleparska, ključavn., keramična, steklarska, slikoplesk., mizarska, zaklonska vrata, manip. stroški 4 %)	13.805	9.522	15.716		11.418
Oprema (za razrede, igralnice, zbornice, garderobe, pisarne, jedilnice)	3.180	3.500	1.230		4.459
Zunanja ureditev (asfalt, igrišče, ograje, zelenice, škarpa)	—	2.000	2.770		2.500
Skupno: 187.695	51.161	44.091	46.351		46.092

končni obračun pogodba pogodba pogodba

Dopisujte v Železarja

V NEDELJO BO »ŠPIKOV DAN«

V nedeljo, 9. septembra, bodo imeli v Gozd-Martuljku že petič ŠPIKOV DAN. Kot vsako leto ga tudi letos organizira TOŽD Gostinstvo Gozd-Martuljek, SAP-VIATOR. Praznovanje in prireditve tega dne se bodo začele ob 10. uri. Stare gorenske plesne bo prikazala folklorna skupina Bled, nato pa bodo tekmovali v kegljanju, streljanju in podobno. Udeležencem bodo pripravili razne specialitete, kot so domača potica, odojek in drugo meso na žaru.

Prireditve bo na prostoru med kopališčem in mladinskim domom. Za ples in zabavo bodo igrali Štirje kovači. Če bi bilo ta dan slabo vreme, bodo prireditve prestavili.

B.

PREBIVALCI KS JAVORNIK — KOROŠKA BELA PRAZNUJEJO

V krajevni skupnosti Javornik — Koroška Bela, kjer živi v petih naseljih približno 5800 prebivalcev, praznujejo 4. septembra svoj krajevni praznik. Letos so celotedsko praznovanje pripravili že petindvajsetič. Leta 1954 so se namreč odločili, da bodo v spomin na streljanje petih talcev na Koroški Beli praznovali krajevni praznik in vsako leto tako pripravijo tudi celotedsko praznovanje. Letošnje se je začelo v ponedeljek. Otvorili so razstavo likovnih del članov likovnega kluba Dolik, ki stanujejo na območju te krajevske skupnosti. Razstava je odprta ta teden dopoldne in popoldne v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku.

V torek je bila v spominskem parku talcev na Koroški Beli spominska svečanost, program pa so pripravili učenci osnovne šole Karavanški kurirji NOB s Koroške Bele — recitatorji in pevski zbor.

V torek je bila tudi slavnostna seja skupščine krajevske skupnosti. Na njej so spregovorili o dosedanjem razvoju krajevske skupnosti in podelili šest plaket 4. september 1941, ki so jih letos podelili že tretjič in deset krajevnih priznanj OF.

V sredo so otvorili strelsko dvorano strelske družine Triglav Javornik — Koroška Bela in nove prostore radio kluba Železar.

Danes pripravljajo mladi tekmovalci v šahu, namiznem tenisu, košarki in odbojki, zvečer ob 19. uri pa se bo začela okrogla miza o varstvu okolja, na kateri bodo kritično spregovorili o tem vedno bolj zaskrbljujočem problemu, posebno v tej krajevni skupnosti.

Jutri, v petek, bodo otvorili nove prostore Planinskega društva Javornik — Koroška Bela, ki so prav tako v delavskem domu, ob 19. uri pa se bo začelo predavanje Slovenija v slo. ki in besedi.

V soboto bodo na kresu odprli balinistične in pripravili tudi tekmovalce ob 17. uri pa bo še gasilska vaja na Koroški Beli.

Praznovanje krajevnega praznika bodo sklenili v nedeljo, 9. septembra s pohodom po Gajškovi poti na Prstavo, na katerega vabijo vse krajanje.

Ob letošnjem jubilejnim praznovanju krajevnega praznika pa bodo izdali tudi prvo številko biltena krajevske skupnosti, ki naj bi izhajal štirikrat letno.

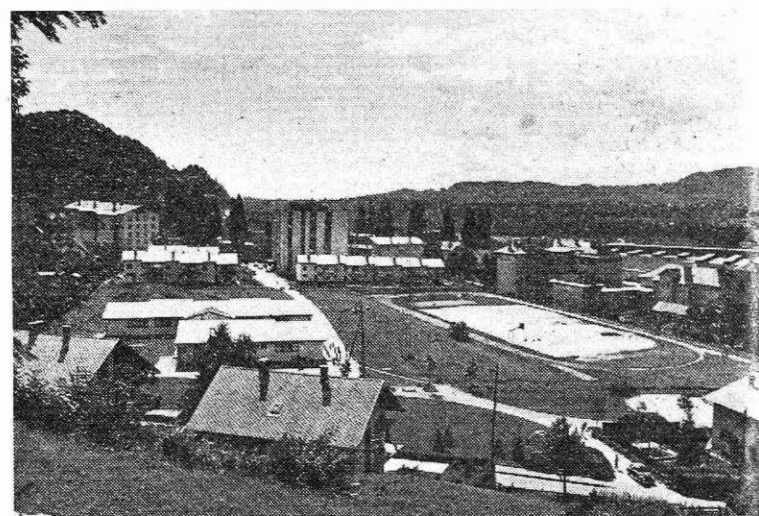
Rk

PRAZNOVANJE KRAJEVNEGA PRAZNIKA NA BLEJSKI DOBRABI

Dobravci prejšnjo nedeljo ob otvoritvi večnamenskega objekta v Ravnah. Ob tej priliki so odkrili tudi spominsko ploščo dvajsetim umorjenim Garibaldincem. Sprejeti so bili prisrčno in so prisostvovali proslavi in popoldanskemu srečanju. Dogovorili so se tudi o praznovanju ob peti obletnici pobratena, ki bo drugo leto.

Obisk krajanov na proslavi bi bil lahko boljši, kakor tudi okrasitev kraja. Tudi Lipce in Kočna nista bili dovolj zastopani, pač pa je bila lepa udeležba na popoldanskem zabavnem programu, ki ga je TVD Partizan iz Blejske Dobrave pripravil na Homu.

A. L.

Del Koroške Bele (I. K.)

Novi trak za višje razrede osnovne šole Tone Čufar na Plavžu (Foto B. Blenkuš)

Pričetek pouka v osnovni šoli Tone Čufar na Plavžu je izгледал takole (IK)

VARNOST JE POGOJ ZA USPEH AKCIJE NNNP

V sklepem delu akcije NIČ NAS NE SME PRESENETITI 79 v dne 29. in 30. septembra bomo na celotnem ozemlju SR Slovenije izvedli množične praktične vaje in mnoge druge aktivnosti. V teh vajah in aktivnostih bomo v različnih vlogah in z različnimi nalogami množično sodelovali delovni ljudje in občani. Uporabili bomo mnogo prevoznih in drugih tehničnih sredstev ter različnih naprav, povečal se bo promet na cestah še zlasti v naseljih, povečalo se bo gibanje ljudi.

V takšnih razmerah se povečajo tudi možnosti za nesreče in poškodbe. Zato moramo vsi, ki bomo organizirali, vodili vaje ali kakorkoli sodelovali na vajah in v drugih aktivnostih, z vso odgovornostjo poskrbeti za varnostne ukrepe in tako preprečiti morebitne nesreče in poškodbe. Do veljave mora priti maksimalna previdnost in disciplina vsakega posameznika in kolektiva kot celote v vseh akcijah.

Vsi, ki bodo neposredno sodelovali na vajah in vsi drugi delovni ljudje in občani, ki se bodo gibal po prostoru, kjer bodo potekale vaje ali pa se bomo tam zadrževali, bomo dolžni upoštevati vsa navodila in ukaze narodne zaščite, organov varnosti — milice, kakor tudi drugih, ki bodo neposredno odgovorni za red.

Vaje in druge aktivnosti v sklepem delu akcije NNNP bodo zelo različne po namenu, obsegu angažiranih ljudi in tehniki ter po stopnji nevarnosti nesreč in poškodb, kar pomeni, da ni mogoče dajati konkretnih napotil za načrtovanje varnostnih ukrepov. Zato pa je toliko bolj potrebno opozorilo, da moramo pri načrtovanju vaj in drugih aktivnosti načrtovati tudi konkretne varnostne ukrepe. Pri usposabljanju za izvedbo vaj in drugih aktivnosti moramo občane in delovne ljudi seznaniti z načrtovanimi ukrepi in opozarjati na potrebo po samodisciplini, pri neposredni izvedbi aktivnosti in nalog pa zagotoviti spoštovanje vseh predvidenih varnostnih ukrepov. Storitvi moramo vse, da bodo vaje in druge aktivnosti v akciji NNNP uspele in da se bodo iztekale brez nesreč in poškodb.

Komisija za informativno dejavnost
pri OK ZRVS

RVS IZ KS DOVJE — MOJSTRANA POSLEDNO VKLJUČENI V AKCIJO NNNP

Krajevna organizacija Zveze rečnih vojaških starešin Dovje-Mojstrana je v vsestranski družbenopolitični aktivnosti že večkrat dozvala, da se želi obdržati med najbolj aktivnimi organizacijami ZRVS občini, kar je praktično že njihova tradicija. O tem, kako se krajevna organizacija ZRVS vključuje v akcijo NIČ NAS NE SME PRESENETITI, govori predsednik organizacije Janez Jamar.

Glede na to, da rezervni vojaški starešine zasedajo vse vodilne položaje v družbenopolitičnih organizacijah, društvi in ostalih organizacijah v krajevni skupnosti Dovje-Mojstrana, je bil že v marcu pri KK ZDL Dovje-Mojstrana ustanovljen koordinacijski odbor za LO in družbeno samozaščito. Odbor se avljajo vsi predsedniki krajevnih družbenopolitičnih organizacij, društev, sveta KS in vodje temeljnih drugih delovnih organizacij na območju KD Dovje-Mojstrana. Aktivnost in vsestranska pomoč RVS v akciji NIČ NAS NE SME PRESENETITI se odraža v tem, da so že večkrat podrobneje predelali oceno varnostnih razmer in jo dopolnili z novo nastalo situacijo in predlagali popolne ukrepe. Na zborih krajanov so RVS izredno aktivni v različnih razpravah s področja komunalno-gospodarske problematike, skrbe, kmetijstva in drugih petih vprašanjih.

Vse dosedanje opravljanje aktivnosti, ki sodijo v okvir akcije NIČ NAS NE SME PRESENETITI, so bile izvedene pod strokovnim vodstvom RVS. Pri tem se kažejo tudi že prvi pozitivni rezultati, saj so vse dosedanje akcije in vaje potrdile, da takšne vaje predvsem omogočajo krepitve pripravljenosti in zavesti ljudi, da sta obramba in zaščita potrebni kot stalna aktivnost.

Na vprašanje, kaj načrtujejo za sklepni del akcije, ki bo konec septembra, je Janez Jamar dejal, da so stvari, ki jih načrtujejo sicer dobro znane vsem, ki bodo na akciji sodelovali, vendar pri tem upoštevajo tudi določeno stopnjo tajnosti. Toda pri tem velja omeniti, da imajo v KS Dovje-Mojstrana močno angažirane ljudi, ki aktivno sodelujejo v vseh sredinah družbenopolitičnega življenja. Vojaškostrokovna usposobljenost RVS omogoča strokovno vpliv, pomoč in delovanje v gasilskem društvu, strelski družini Janez Mrak, v osnovni šoli 16. december. V sodelovanju z vsemi obrambnimi strukturami pa posebno pozornost posvečajo obrambni piloti mladine. V akciji NIČ NAS NE SME PRESENETITI bodo vse, kakor sodelovali tudi graničarji, saj so jih prebivalci območja KS Dovje-Mojstrana že zdavnaj sprejeli za svoje krajanje.

Jože Urh

Dovje in Mojstrana (IK)

TRETJA STOLPNICA BO STALA NA NOSILNIH PILOTIH

Graditev tretje stolpnice v zasilnem centru II na Jesenicah se je nekoliko zavlekla. Delavci SGP gradbenec so namreč morali pokliti delavce Geološkega zavoda, da postavljajo železobetonske pilote

na katerih bo stalo novo veliko stanovanjsko poslopje. Na tem prostoru namreč zemljišče pri vrhu ni najboljše nosilno in bodo zato morali zabetonirati nosilne pilote. Delavci Zavoda za geološke raziskave s posebnim samohodnim dvigalom, ki ima poseben grabler, skozi postavljene železobetonske cevi pripravljajo izklop za vsak nosilni pilot posebej. Ker to delo zahteva precej časa, bo tretja stolpnica naredena nekoliko kasneje kot če bi bilo to zazidalno področje pri vrhu boljše nosilno.

B.

TRI DNI PO RIMU

»Zakaj pa ne greš tja, kaj vendar še čakasz!« mi je rekel sosed na sedlu, ko smo se skupaj vozili po Normandiji in drugih francoskih pokrajinah, ko sem mu povedal, da še nisem bil v Rimu. Rekel sem mu, da pač še ni prišel na vrsto, da pa pride, ko se mi ponudi prva primerna prilika. Letos spomladi se je ponudila.

Zdi se mi, da je mrzel, oblačen večer prav primeren čas za potovanje dolgo ravno eno noč. Ko se prične daniti, si že blizu mesta, kamor potuješ. Na Apeninih — med Bologno in Firencami smo za kratek čas ustavili. Na velikem, pustem in skoraj praznem postajališču je bilo prav tako mrzlo kakor pri nas. Potem smo se spet vozili in dremali naprej. Za Firencami sem presenečen pogledal skozi okno. V globini pod nami so se vrstile večje in manjše grupe luči in skoraj prepričan sem bil, da je morje. Vse je izgledalo tako, kot da se vozimo po strmi obali nad morjem. Šele kasneje sem spoznal, da so bile lučke v večini primerov le cestna razsvetljava po raztresenih naseljih pod našo cesto.

Nevsiljivo se nam je v ravninah srednje Italije približal dan. Bili smo ga veseli, kajti zdaj tudi do Rima ne more biti več daleč. Na velikem križišču je sofer izbral cesto: Via Appia Nuova. — Nova apijska cesta! — Če je tale nova, potem ne moremo biti daleč od stare, znamenite Apijske ceste, o kateri smo v zvezi z Rimom že slišali. Tiste stare slavne, s kamnitenimi ploščami tlakovane, najznamenitejše stare rimske ceste, po kateri so odhajale rimske vojske tam okoli konca let starega in prve stoletja našega štetja, osvajat in pokorit nove dežele — in po kateri so se potem spet vračali, zmagovito — s plenom in sužnji. Kmalu so nam povedali, da poteka stara cesta levo od naše in da se zdaj imenuje — za razliko od naše, Via Appia Antica — Antična apijska cesta. — No, v prihodnjih dneh smo se tudi mi z našim avtobusom peljali nekajkrat po njej. Ponekod je ta slavna stara cesta tudi ozka in vijugasta, obzidana in zaraščena. Na zgornjem koncu je pogosto huda gneča in težko se je srečevati na njej. Tudi ta se začena ali končuje v starem — antičnem rimskem središču na Forumih. Tam so se v tistih starih časih slavnega rimskega imperija začele in končale vse. — Danes je tako izhodno križišče na Beneškem trgu — ampak o tem bom nekaj zapisal pozneje.

Levo od nas stara Via Appia — z desne pa je tudi moralo nekdanj voditi nekaj na visokih stebrih. Tu pa tam se stojijo odseki visokih opečnih obokov. Ti zdaj dajo komaj slutiti, da je bila to nekdanj neprekinjena vrsta — to je bil stari rimski vodovod, ki je dovažal Rimu vodo nekaj deset kilometrov daleč z Albanskih gričev. Za kuho in pranje, za številne vodomete in kopališča. (Rimljani so si znali urediti in živeti tako dobro, da so se nazadnje popolnoma pokvarili.)

Mesto Rim se ponaša z dolgo zgodovino. Njegov nastanek postavljajo čez 750 let pred naše štetje. Na levem bregu Tibere je sedem gričev in prve naselbine, kjer je bil začetek mesta. Pravi, da je zgodba o Romulu in Remu, ki naj bi jih ohranila pri življenju volkulja s svojim mlekom, plod fantazije. Ta dva naj bi osnovala Rim in po Romulu naj bi mesto nosilo ime. Največji razcvet se je začel okoli sto let pred našim štetjem in je trajal dve do tristo let po našem štetju. Mislim, da smo že vsi slišali vsaj za nekaj imen iz te stare rimske slave: za Julija Cezarja, Trajana, Nerona, Oktavijana, Marka Avrelija.

Ko so Rimljani zasedli italijanski polotok, so začeli z osvajanjem ostalega znanega sveta. V tretjem stoletju pred našim štetjem so bili že gospodarji Sredozemlja, kasneje pa vsega Vzhoda, Španije in Galije. Pod seboj so imeli preko 70 narodov. Veliko mesto je že takrat število preko milijon prebivalcev. Obdano je bilo z 18 kilometrov dolgim obzidjem. To obzidje je še sedaj zelo dobro ohranjeno. Zdržalo je tisoč sedemsto let. Potem, ko je cesar Konstantin prestavil svojo rezidenco v Bizanc — Konstantinopol — je mesto izgubilo svoj političen pomen. Začelo je propadati. Vdori sovražnikov, požari in razne bolezni so začeli rdečiti prebivalstvo. Leta 1084 so Rim izropali in požgali Normani. V 14. stoletju je bilo v mestu komaj še petnajst tisoč ljudi. Najmanj pa jih je bilo v petem — takrat je od milijonskega mesta ostalo le nekaj tisoč ljudi. Šele, ko so Rim vključili v Združeno kraljevino Italijo (leta 1871), se je začel njegov najnovejši razvoj. Takrat je štel okoli 250 tisoč, pred prvo svetovno vojno pa 550 tisoč prebivalcev. Zdaj jih mora imeti blizu treh milijonov.

Ko so nam v šoli vtepli v glavo zgodovino Fenicianov, Babiloncev, Asricev, Perzijcev, Libanoncev, Egipčanov, Grkov in Rimljanov, se nam je zdelo, da je to vse skupaj že

tako daleč, da je že komaj res. Zdelo se nam je bolj podobno pravljicam. — Zdaj pa, ko smo ostali sredi prostora ene od teh, na rimskih Forumih, med belimi vitkimi stebri, močnimi in težkimi slavaloki z vklesanimi starimi napisi (z našimi velikimi latinskimi črkami in rimskimi številkami — tudi tam, kjer bi morala biti črka U, je kar V), med zidovi in tlakovanimi potmi in se tam preko vidijo zidovi gledališča Koloseja, se zaveš resničnosti, da si postavljen v svet za dvatisoč let nazaj. Besede vodnika — zgodovinarja, ti tudi v prazninah, kjer manjkajo stebri, zidovi in strehe dopolnijo in ustvarijo zelo verjetno in popolno sliko vsega pozidanega odročja: tamle je Brutus umoril Julija Cezarja. Tam je bil cesarjev prostor v areni, ko so bile v njej igre...

Pravi, da se po svojih znamenitostih z Rimom more primerjati samo še Pariz. Mogoče so res nekatere pariške zgradbe imenitnejše in lepše izdelane — toda s tako starostjo se ne morejo pohvaliti. (Meni samemu se je palača Chailot zdela lepša od spomenika Združene Italije — ampak za to so drugi motivi, drugačen duh — in mogoče tudi še nekaj trme, da to izreče.) Arhitektonska in umetniška zapuščina teh let je tolikšna, da kljub temu, kar je razpadlo in kar so podrli in na novo pozidali ter predelali, še vedno ostaja toliko, da zapolnjuje cela področja. Spet drugod pa stoji kot posamezni deli — in tudi taki vzbujajo spoštovanje, občudovanje in celo — strah. Forum Romanum, s svojimi marmornatimi stebri in slavaloki. Potem je tu Kolosej — narušeni in oropani Kolosej — veliko rimsko gledališče, ki že davno ne more več zakriti svojega podzemlja, svojih hodnikov in rovov pod nekdanjo odrsko ploščadjo v sredini...

(Danes gradimo praktično, varčno, funkcionalno, uporabno, le to, kar je treba. Uporabljamo cement in železobetone, ki ga dvigamo z elektriko in postavljamo z dvigali na svoje mesto. Danes nam je lažje. Naše gradnje so nove tovarne, jezovi, centrale — navadne, atomske — in stanovanjska naselja. Samo za okras naredimo bolj malo in skoraj pri vsem stremimo za praktično vrednostjo, ki nam bo čimprej dala kaj nazaj. Kaj od tega bo preživelo dvatisoč let?)

Pod trdo in kruto roko gospodarjev — naročnikov, so takrat pod spretnim vodstvom genialnih stavbenikov in umetnikov uresničevali od gospodarjev odobrene zamisli in ideje — z rokami, trpljenjem in delom množice sužnjev in trume drugih delavcev, ki so jih gnali samo za hrano — kakor mi danes ženemo naše stroje samo z bencinom in z elektriko. — Tako so nastajale in nastale te zgradbe, ti stebri, ti slavaloki, ta obzidja, te desetine kilometrov dolgi zidovi, po vrhu katerih je tekla v Rim voda z Albanskih gričev. Marsikateri imeniten in težak kos, pa so celo privlekli iz kakšnega drugega konca — iz Egipta ali od drugega čez Sredozemlje — iz svojega obširnega cesarstva in ga postavili v svoje mesto.

In tako se zdaj mi sprehajamo — pravzaprav hitimo (zdaj se nam vedno mudi) — in ogledujemo to staro antiko in njeno nadaljevanje

skozi srednji in novi vek. Rim ima res kaj pokazati! Vsa njegova pestra zgodovina, blizu treh tisoč let, je tu vklesana, zgetena, vzdana in zbetonirana. — Nekaj posebnega je opečni Angelski grad. Kakor star okrogel, nizek, ogromen bunker. Nekoč je bil mavzolej, potem trdnjava ob Tiberi. Z zidom, na katerem je zaščiten hodnik, je povezan z Vatikanom. Ljudem v njem je dal tudi zatočišče, če v Vatikanu ni bilo varno. Tam je velika Petrova cerkev z nenadkriljivimi Michelangelovimi, Berninijevimi in drugimi mojstrovini. Potem je naokoli še vrsta drugih imenitnih renesančnih, baročnih in drugih, pogosto porušeni, predelanih in dopolnjenih bazilik in drugih cerkev.

Prav do Tibere boste prišli samo, če si boste vtepli v glavo, da morate priti. Široki lepi mostovi vežejo belo obzidane bregove. Tistikrat je bila reka majhna in krotka na dnu svoje velike in globoke struge.

Nekaj posebnega je tudi Beneški trg v samem središču mesta in se spaja z antičnim delom mesta. Na eni strani trga stoji, po svoji gradnji ne posebno izstopajoča, Beneška palača. Zanimiva je najbolj po tem, da je tu imel svoje vladne prostore Musolini in da je na balkonu te palače imel 10. junija 1940 svoj ognjevit govor, ko je Italija napovedala vojno Angliji in zaveznikom.

Na drugi strani trga pa se v vsej svoji širjavi dviga visoko veličasten spomenik Združene Italije — imenujejo ga tudi Viktorijano — (Vittoriano). Z njim so počastili narodno zedinjenje in prvega kralja v novi državi — Viktorja Emanuela II. Vanj je vgrajen tudi grob neznanega vojaka, kamor tudi tuji državniki ob obiskih polagajo vence. Pravi, mu tudi oltar domovine. Tako je čudovit in mogočen, da se lahko postavi v bok katerikoli drugi stari ali novi umetniški stvaritvi.

Z ogledom tega spomenika že stopamo na prag naše nove dobe in v moderni čas. — Nova železniška postaja Rimini je bila dokončana šele po zadnji svetovni vojni. — Tudi nova mestna četrt EUR, s svojimi stavbami in okolico, za kar so bili načrti pripravljeni, da bi po njih naredili Rima vreden prostor za olimpijske igre leta 1938, je bila zgrajena šele po zadnji vojni.

Za slovo smo obiskali še svetovnoznani baročni vodnjak — vodomet Fontana Trevi. — Včasih so rekli (in tudi Thomas Mann piše v neki svoji noveli o tem) da, če ob slovesu iz Rima popiješ kozarec vode iz tega vodnjaka, da se še vrneš v Rim. Ko smo bili mi tam, so bile vse pipe zaprte — nekaj vode je bilo samo še v kotanjah ob vznožju mogočnih figur. Čistili so ga, pravijo, da to delajo vsak tork. Ni nam bilo dano piti za ponoven obisk Rima. Mogoče pa se bo to komu izmed naše grupe še kdaj vseeno posrečilo!

(V sedanjem času izgledajo bolj popularne zgodbe z noviči in novci. Tega vržeš tako, da si s hrbotom obrnjen proti vodnjaku, čez ramo v vodo. — Kaj se potem lepega zgodi tistemu, ki ga vrže, ne vem. — Noviči lahko vržeš tudi takrat, ko vodnjak čistijo. — Verjetno pa noviči prav pridejo čistilec bazena — in so veseli, če se jih kaj dosti nabere!)

Kocjančič

Na najrazličnejših sestankih, posvetih, sejah in konferencah veliko govorimo o prizadevanjih za ohranitev lepega in čistega okolja. Žal pa je v praksi včasih ravno obratno. To nam zgovorno kaže tudi gornji posnetek, ki je bil narejen v ponedeljek, 3. septembra, ob kontejnerju ob začetku Aljaževе ulice na Jesenicah. Kup smeti poleg napol praznega kontejnerja, zraven se je znašel še star štedilnik, da o drugih smeteh, kartonskih škatah in o smradu, ki ga povzročajo razni odpadki, niti ne izgubljamo besed. Postavljata se dve vprašanji: ali je kontejner večkrat poln in morajo občani smeti stresati poleg ali pa so občani tisti, ki namesto v kontejner stresajo smeti poleg. Na Kovinarju, ki je odgovoren za odvoz smeti so nam povedali, da je to star problem in da nekateri občani iz te okolice kar s samokolnicami vozijo smeti in jih stresajo zraven kontejnerja. Vsakdo hoče imeti svoj prav, smetišče pa se veča. Nekaj pa bo vendar treba storiti, saj si prizadevamo za lepo in čisto okolico (na sejah), mar ne? (Tekst in foto: J. Rabič)

27

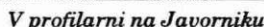
RAZPISUJE

Po roku prispelje prijave, prijave z nepopolno dokumentacijo ali prijave, ki ne bodo v skladu z razpisom, ne bodo obravnavane.

Informacije dobite pri tov. Klinarju, telefon 332. Število prijav je omejeno (130).

Angela Zorman

razpisuje dela in naloge
učitelja v odd. podaljšanega bivanja
za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
Rok prijav je 14 dni po objavi.

		IVO JAN	POGOST- NOST ROSSIJE	ZASLU- ŽEK F- VEGA ONE	BOLEZEN ZARADI IKER	GRŠKA ČRKA	URADNI SPISI	POLODINA RATO- PINA	MESTO DE ARALSK JEZERU	NOVI SAD	REKA V SZ	SOPRANJE V ARZSI	GEOMETR TELO Z 24 PLOSKAMI		
BIVŠA INDO- VODITELJ															
TIRNICA MONGOL POGLAV.						POD OKRASNA PACI NA			TOVARNA V CELJU OČE					MOŠKI PEVSKI GLAS	
PREKOPI								GL. MESTO BOLIVI- JE							
PREBIV- NASE REFUGI- JE	HALA AZIJA	NAVIGA- CIJSKI INST.	PROVINKA POD PRE- NEŠI KREDITE VOTREJA				TOLTO- JEV ROMAN	TRDA ELITNA						FILIP LANG	STARA POPEVKA
ŠLAHTEN KOSTANJ					OSEBNI ZAJEMEK NESTEKE PEJ MIKANO			JAPONSKA VEŠČINA KDEČI KRIČ						POPULARN BRAT	
INDIJSKI DROBIŽ			DEL ME- NANTENA VARNOSTNI SVET					CELOVNO PROBE- NJE	SESTAVI- RONNER	JAPONSKI ZENAR MARVIN				GARDNER	
KOPALNA BANJA			SVEČEN- CA ST. BOGINJE VESTE						POLJSKI NOGOM. STARCI ČLOVEK					BORNISH S. R.	
GRŠKA ČRKA			100 MEJANED SZ INMAN		NIKELI NAKLET. PODITIE			OSEBAIZ BIBLIJE KREVIKOV JUNAK				ROBERT LESTOOD VOJNA POSTA		KRATICA ARHITEK- CEV	TITAN GR. FILIP ZOLA
PLESTE- NJAK			EL. GLED. IGRALKA STAR SLOVAN										AUKALOID V ČASU BANKA		
PIJAČA STARIH SLOVANOV		RADIS		ANTON ASKERE EL. NABIT DELEC		MESTO V GRČMI GR. BOG. NESEREČE			PRANJE- NA OSEBA FR. TER ORGAN.						
JUG. POLI- TIČNI DEJA VJE (ŠEVAN)		MEJANJE			TANTAL ROBIE MINIO		TOVARNA TRŽIŠTU KOVNE POLOTOKA				AM. M. IME KAZUŠI FRKI			NATRIJ	TONE TOMČIČ
PARNI SEKALNIK						DEL OSTREJA			ZARDENIK						
VIZOŽEN- SKI PESNIK (JACOBI)			ŠKAKA ZA NE- ZVANCA		VULKAN- NA SIČE- LIŠI				VRSTA					ARABSKI ŽREBEČ	

ŽALUJOČI; žena Marija in
hčerka Marija z družino

PRVA PREIZKUŠNJA NEIZKUŠENIH

Dvorana v Podmežaklju, gledalcev 700, sodniki Ulčar — Bled, Eržen in Dremelj oha Jesenice. Tekma za pokal Karavank. Strelci: 0:1 Klimovic 1 minuta, 1:1 Hafnar 13, 1:2 Sporer 29, 2:2 Razinger J. 31, 2:3 Martinjuk 36, 2:4 Martinjuk 37, 2:5 Kaufmann 43, 2:6 Gurejev 46, 3:6 Lah 51, 3:7 Gölbling 54, 4:7 Pristov 57.

Kazenske minute: Jesenice 4, Kapfenberg 6 minut.

Jesenice so nastopile s temi igralci: Čejnjak, Velikonja, I. Štup, Milnarec, Medja, J. Razinger, Medved, Mavčec, D. Horvat, Hafner, Pristov, Klemenc, Pavlič, Magazin, Bešič, Pajič, Čelesnik, Golja in Meznar.

Prva preizkušnja močno pomlajenega jeseniškega moštva ni uspela. Razlog, da je bilo tako je dejstvo, da je jeseniško moštvo sila neizkušeno. Res je tudi, da so gostje prišli s štirinajstrednih zelo uspešnih prijav na ledu, v moštvo pa imajo tudi dva odlična sovjetska igralca Gurejeva in Martinjuka. Kljub kvalitetni in dobri pripravljenosti gostov pa mladi jeseniški hokejisti niso zaostajali v prvi in večjem delu druge tretjine, ko so bili na trenutke tudi boljše naprotniki. Nasplošje so mladi domačini, kljub vodstvu gostov že v deseti sekundi igre, igrali dokaj dobro, borbeno in kombinirano, kar je za začetek sezone in prvo tekmo spodbudno. Le v zaključku akcij so pred vrati gostov napravili vrsto osnovnih napak. Izkazali so se namreč kot zelo neučinkoviti, saj so zapravili nekaj zares lepih priložnosti.

Ce smo za prvo polovico tekme dejali, da nas je povsem zadovoljila, in celo več od tega, potem za drugih 30 minut povejmo, da so mladi in neizkušeni igralci zelo popustili in so bili gostje precej nevarnejši. Ta nezanesljivost je tudi botrovala visokemu vodstvu in končni zmagi Kapfenberga, ki je povsem zaslužen in končno tudi pričakovana, saj so gostje precej bolj izkušeni kot Jeseničani.

Glede na rezultat in igro v drugi polovici srečanja, se zlasti številnih napak v obrambi, ne moremo biti zadovoljni s prvo preizkušnjo zelo pomlajenega moštva večkratnih prvakov. Toda zaokrožena ocena, kjer je potrebno upoštevati tudi igro še zlasti v prvi tretjini, pa je vsekakor nekoliko drugačna. Predvsem ne tako kritična, saj so mladi igralci pokazali, da znajo igrati dobro, seveda dokler imajo dovolj moči. »Trenutno imajo igralci dovolj moči le za polovico tekme«, je po srečanju dejal trener Svetlin. »To je povsem normalno, saj gre za mlade igralce, ki pa bodo kmalu sposobni vzdržati hud tempo igre v vseh šestdesetih minutah. Srečanje smo izpili, vendar z izidom in z igro v celoti ni

sem nezadovoljen. Pokazalo so se napake, ki jih bom moral čimprej odpraviti, predvsem pa igro v obrambi. Ob tem je potrebno vsekakor poudariti, da obrambo ne predstavljata le dva branilca in vratar, temveč tudi preostali trije napadalci. Gre torej za vseh šest igralcev.

Res je, jeseniško moštvo je v soboto igralo zelo slabo v obrambi. To pravzaprav ni nič novega, saj je bila slaba igra v obrambi značilnost jeseniškega moštva tudi v preteklih sezonah. Po besedah trenerja Svetlina je izboljšanje igre v obrambi njegova prva skrb do pričetka prvenstvenih bojev.

Jesenisko moštvo je v sredo odpotovalo na večdnevno gostovanje na Češkoslovaško. Med potjo bodo odigrali povratno srečanje z ekipo Kapfenberga, nato bodo odigrali še štiri tekme z zelo kvalitetnimi nasprotniki na Češkoslovaškem, ob vrnitvi domov pa bodo še gostovali v Gradcu, kjer se bodo pomerili v prijateljski tekmi z ekipo ATSE. Gostovanju bo 17. septembra sledilo srečanje za pokal Karavank s KAC na Jesenicah, od 20. do 22. septembra pa bo na Jesenicah mednarodni železarski turnir, na katerem bodo nastopile štiri ekipe. Ker je Zetor iz Brna odpovedal udeležbo, se bo turnirja udeležilo moštvo Ingstav iz Brna, Felderich iz Avstrije, Volan iz Madžarske ter Jesenice.

Ob koncu povejmo še to, da se je letošnja sezona v dvorani v Podmežaklju začela z novimi, višjimi cenami vstopnic, z dvema odprtina v dvorani, ki ju bo potrebno nujno zapreti še pred začetkom hladnejših dni, da bomo končno lahko v resnici govorili o dvorani ter z izredno slabo razsvetljavo nad ledeno ploskvijo. Ob otvoritvi sezone od osemdesetih reflektorjev, ki so postavljeni, da bi igralci čimbolje videli ploščico in soigralce, ni bilo pripranih kar 22 reflektorjev.

TVJAVORNIK — KOROŠKA BELA OBVEŠČA

TVD Partizan Javornik — Koroška Bela obvešča, da bo telovadnica odprta od 10. septembra dalje in sicer po dosedanjem razporedu. Hkrati obvešča vse, ki želijo v novi telovadnici sezoni koristiti prostore TVD, da sporočijo to upravno obdobje s kratkim opisom želja. Seja upravnega odbora bo 13. septembra ob 19. uri, na kar še posebej opozarjamo člane upravnega odbora.

TVD Partizan

PROGRAM DRSANJA IN OSTALIH PRIREDITEV DO 16. SEPTEMBRA

REKREACIJSKO DRSANJE

petek, 7. septembra, od 20. do 22. ure za Železarno;
sobota, 8. septembra, od 14. do 16. ure in od 17. do 19. ure splošno;
nedelja, 9. septembra, od 14. do 16. ure splošno in od 17. do 19. ure splošno,
od 20. do 22. ure za Železarno.
petek, 14. septembra, od 20. do 22. ure za Železarno;
sobota, 15. septembra, od 14. do 16. ure in od 17. do 19. ure splošno;
nedelja, 16. septembra, od 14. do 16. ure in od 17. do 19. ure splošno, od 20. do 22. ure za Železarno.

DRSANJE ZA ŠOLE IN VRTCE

ponedeljek, 10. septembra, od 10.45 do 14.30 za OŠ Tone Čufar;
torek, 11. septembra, od 10.45 do 11.45 vrtci in od 12. do 14.30 OŠ Prežihov Voranc;
sreda, 12. septembra, od 10.45 do 14.30 OŠ Tone Čufar;
četrtek, 13. septembra, od 10.45 do 11.45 vrtci in od 12. do 14.30 OŠ Prežihov Voranc;
petek, 14. septembra, od 10.45 do 14.30 OŠ Tone Čufar.

HOKEJ

Do 17. septembra ne bo nobene hokejske tekme, ta dan pa se bosta za karavanski pokal pomerili moštvi HK JESENICE in HC KSC CELOVEČ. Tekma bo ob 17.30. Izredno pester program hokejskih tekem bo od 17. do 22. septembra, ko bo železarski turnir v hokeju na ledu. Na turnirju sodelujejo moštva hokejskih klubov: HK JESENICE, HC FELDORF (A), HK INGSTAR BRNO (ČSSR), HC VOLAN (M).

KOŠARKA

sobota, 8. septembra, ob 9. uri mladinci KK JESENICE : KK ŠENČUR, ob 10.30 kadetince KK JESENICE : KK KLADIVAR;
nedelja, 9. septembra, ob 10. uri kadeti KK JESENICE : KK TRIGLAV A.

NOGOMET

nedelja, 9. septembra, ob 14.30 mladinci NK JESENICE : NK PIRAN, ob 17. uri člani NK JESENICE : NK KOPER.

Iz pisarne Športnega društva JESENICE

VABILO NA PREDAVANJE IN POHOD NA PRISTAVO

V okviru praznovanja krajevnega praznika in dneva planincev organizira PD Javornik-Koroška Bela otvoritev novih društvenih prostorov, predavanje in pohod na Pristavo. Prireditve bodo:

- v petek, 7. septembra:
- ob 18. uri otvoritev novih društvenih prostorov v domu družbenih organizacij Albina in Julke Pibernik.
- ob 19. uri v dvorani doma predavanje z barvnimi diapozitivi in glasbeno spremljavo z naslovom Lepote Slovenije. Predava znani predavatelj in popotnik Stane Tavčar iz Kranja. Vstop prost.
- v nedeljo, 9. septembra:
- ob 8. uri izpred doma družbenih organizacij na Javorniku pohod na Pristavo po Gajskovi poti. Udeležijo se ga lahko mlajši in starejši občani.
- ob 11. uri na Pristavi prosta zabava s plesom. Igra ansambel »KIVADO«. Vljudno vabljeni!

SPREMENBA STAROSTNIH RAZREDOV V PLAVANJU

Vsem udeležencem prvenstva Železarn v plavanju, ki bo v petek, 7. septembra, na kopališču Ukova ob 15.30, sporočamo, da so spremeni starostni razredi pri moških, in sicer na: moški do 25 let; moški od 25 do 35 let; moški od 35 do 45 let in moški nad 45 let.

Za ekipo tekmovalcev se bo štel po en tekmovalac iz vsakega razreda in rezultat štafete.

Pri ženskah ostanjo starostni razredi nespremenjeni.

Torej navidejno v petek v Ukovi! bef.

Nogomet

NK IVANČNA GORICA : NK JESENICE (mladinci) 1:1 (1:1)

V nedeljo, 2. septembra, so mladinci nogometnega kluba Jesenice gostovali v Ivančni Gorici in odigrali prvenstveno tekmo z domačimi moštvi. Po slabem startu v prvem kolu doma, so mladinci tokrat dobro zaigrali in zasluženo odnesli točko domačemu moštvo.

Najprej so povedli domači nogometaši, kmalu za tem pa so Jeseničani izenačili z lepim golom Jakupoviča. Domačini so že v prvih minutah zastreljali enajstmetrovko, ki jo je videl samo sodnik. V drugem polčasu pa so Jeseničani imeli premoč na igrišču in več priložnosti, da bi tekmo dobili, a na žalost jih niso znali izkoristiti.

R. Rade

V III. kolu ONL — zahod mladinci NK Jesenice igrajo doma z ekipo Pirana ob 14. uri ob 16. uri pa se bodo pomerili člani ekip Jesenic in Kopra.

VZDRŽEVALCI SO SE POMERILI V BALINANJU

V soboto, 1. septembra, popoldan smo se vzdrževalci zbrali na balinišcu v Bazi in imeli tekmovalno dvojico v balinanju za prvaka TOZD Vzdrževanje 1979. Tekmovanja se je udeležilo osem dvojic, ki so bile razdeljene v dve skupini. Zmagovalca skupin sta se v finalu pomerila za prvo mesto.

Rezultati: 1. Babič-Kapus, 2. Gasar-Meningler S., 3. Noč-Košir, 4. Malovšič-Meningler V., 5. Trontelj-Lioč, 6. Petrič-Horvan, 7. Pazlar-Hudolin in 8. Bertič-Sapek.

Nagrade so bile praktične in tekmovalci so bili zadovoljni.

Balinarskemu klubu Jesenice se zahvaljujemo za dobro organizacijo, sodnikom za korektno vodenje tekem in gledalcem za športno bodrenje.

ML

Te dni na Bledu (Foto F. Črv)

NA VRŠIČ (1699 m) MED ZA AKOM IN BELIM POTOKOM

Kjerkoli na Vršiču, v Julijskih Alpah, Karavankah, Grinčevih ali Kamniško-savinjskih planinah je edinstveno prijetno in lepo. Na vseh Vršičih se nam ponujajo enkratni, le malo videni razgledi na naše ponošne skalne vršce. Prav gotovo pa je najlepše na Vršiču nad Martuljkom med krnico Za Ak in samotnim okrašenjem Belega potoka pod severnimi stenami Kukove špice (2417 m). Na Vršiču (1699 m) se začne strmo vzpenjati Vanežev rob, ki se prek poraščenih glav strmo poganja prek severnega roba na vrh Kukove špice. To je, posebno Beli potok, samotni okrašen, kjer je še doma divjad, troji gamsov in srnjadi, ne redko se preko Vaneževga roba iz sten Kukove špice spreleti orol, ki tu gnezdi in ima v Belem potoku mirno in bogato domovanje.

Na Vršič v Vaneževem robu lahko dostopimo ali iz Za Aka po lepi in zložni lovski poti skozi gozd, ki se vije v lepih, dolgih ključih, v eni uri in pol, dveh urah dospemo iz Za Aka brez kakršnihkoli nevarnosti, vendar z enkratnimi razgledi na gore, ki se čredijo nad Za Akom s Siroko pečjo (2497 m), Grlom (2429 m), Oltarji (2621 m) in martuljskimi Poncami (2592 m) na jugozahodnem nebu. To so pogledi, ki očarajo in navdušijo se tako zahtevne in izbirne ljubitelje gora, ki so vajeni in razvajeni gledati dolomitke campanile ali alpske ledenike. Pogled z Vršiča v Vaneževem robu nad Martuljkom in med Belim potokom in Za Akom je edinstveno lepa in bogata paša za razvajeno oko.

Na Vršiču pa lahko pridemo iz Martuljka (od nekdanje železniške postaje) na desnem bregu Save prek senožeti pod Mokrimi pečmi po edinstveno lepi lovski poti, ki zložno, spretno in razgledno vodi v Beli potok. Nad Skočniki pridemo k izviru Belega potoka, kjer je prijetno in razgledno počivalo ob bistrem izviru, ki se takoj po izviru požene preko Skočnikov. Tu je v vsem bogastvu in razkošju doma blagodejen mir. Izpod Kukove špice diha hlad, ki prija v poletni pripeki. Pot se takoj nad razglediščem in počivalom dvigne skozi prijeten bukov, smrekov in macesnov gozd v ključih vedno višje in višje v strmalni Vaneževga roba proti Vršiču. Na sredi lovske poti nam hladni studenček s koritom ponudi hladno, bistro okrepilo. Do izviru Belega potoka dospemo iz Martuljka v dveh urah zložno in prijetno hojo. Od Studenca s koritom do vrha Vršiča se bomo navduševali nad fantastičnimi oblikami severne stene Ku-

ŠAHOVSKE TRADICIJE NA BLEDU NE BI KAZALO OPUSTITI

Ob končanem petem mednarodnem šahovskem turnirju za memorial dr. Milana Vidmarja, ki se je letos začel prvič na Bledu, nadaljeval in končal pa v Portorožu, je na Bledu večkrat stekla beseda o velikih šahovskih prireditvah, ki smo jih imeli na Bledu v preteklosti. Šahisti so prišli od vsepoveda pa tudi gledalcev ni manjkalo. Bled se je večkrat omenjal in slišal v šahovskem svetu. Zakaj v zadnjih letih ni več zanimanja za vrhunske šahovske prireditve na Bledu, ki bi bile še kako pomembne za razvoj šaha pri nas, posebej pa za blejski turizem, bi težko ugotovili.

In to sedaj, ko šah tako pridobiva na svoji popularnosti in ko je zanimanje za šah vsak dan večje — nam je na Bledu pripovedoval naš priznani šahovski starosta Vasja Pirc. Ali ne sledite, kako se vsa večja mesta potegujejo za organizacijo šahovskih turnirjev, kako rastejo nagrade na velikih turnirjih.

Preveč bi bilo, če bi našli vse velike šahovske prireditve na Bledu, zato omenimo le nekaj največjih, ki so prešle v šahovsko zgodovino.

LETA 1931
NAJBOLJŠI ŠAHISTI SVETA
NA BLEDU

Kot pravijo, so se blejski gostinski in turistični delavci pod vodstvom zdraviliške komisije na pobudo dr. Milana Vidmarja, ki je rad zahajal na Bled na počitnice, odločili, da pripravijo večji šahovski turnir. Vse to pač zaradi uveljavljanja svojega kraja v svetu. Vsak je prevzel pod svojo streho nekaj igralcev in spremstva brezplačno, skupaj pa so pokrili ostale stroške. Mogoče je šlo takrat lažje kot letošnje priprave za memorial M. Vidmarja.

Vasja Pirc meni, da je bil to »veleturnir«, ki ga priznava šahovska zgodovina za enega najpomembnejšega vseh časov doslej. Ta trditve je gotovo opravičena, saj so na njem sodelovali takratni svetovni prvaki Aljehin, Bogoljubov, Nimcevič, Tartakover, Spielmann, Maroczy in drugi, od naših pa dr. Milan Vidmar, dr. Astaleš, vehementni Kostić in najmlajši naš takratni mojster Vasja Pirc. Skupaj je nastopilo 14 igralcev in vsakdo je igral po dvakrat z vsakim nasprotnikom. Posebej je bila pomembna izredno visoka zmaga Aljehina s 15 zmagami in enajstimi remiji, skupaj 20,5 točke, sledil mu je Bogoljubov s 15 točkami in Nimcevič s 14 točkami. Dr. Milan Vidmar je zasedel četrto do šesto mesto, zadnje pa Pirc z 8,5 točke, ki je na turnir prišel po operaciji slepca.

Igrali so v jedilnici hotela Toplice, ki je bil prav pred tem obnovljen in povečan, saj je dobil takrat današnjo podobo. Vrhovni sodnik Hans Kmoch ni imel malo težav, saj je skorajda vsak udeleženec imel svoje »muhle«. Še posebno Nimcevič, ki se je razburil ob vsakem govorjenju gledalcev, fotografiranj, sprehajanju igralcev med mizami. Aljehin je bil poznan po strastnem kajenju, saj je cigarete »kar požiral«.

Pomembnost turnirja je bila v tem, je v zaključnem govoru poudaril zmagovalec

Aljehin, da so se tu šahovski veterani srečali z mlajšimi, ki so se vse bolj želeli povzpeti na šahovski vrh. Sem je šel Flohr, ki ga je ocenil za najboljši nadarjenega, pa Stolz, Kashdana in našega Pirc. Naj ne pozabimo omeniti še to, da je Aljehin še posebej opasal Lepoto Bleda, ki se mu je zelo prikljubil in čemur je pripisoval tudi svoje dobro razpoloženje.

Naj omenim še to, da so se ohranili epigrami o vsakem igralcu, ki je nastopal na tem turnirju — žal le v nemškem jeziku in neznanem avtorja. Za Aljehina prvi epigram, da ni imel nobenih spodrslijev — nobenih minusov, le pluse in ob koncu denar po vrhu. Za našega dr. Vidmarja, da kot elektrošokovnjak ni bil dovolj dosleden, saj je dajal vso prednost remijem, od igral jih je kar 17, za Pirc pa da bi tudi on se »zahajal šahovskega konjčka« in ne osl na njegovem repu!

Tako se je torej začelo s šahom na Bledu. Nič novega se ni zgodilo vse do končane druge svetovne vojne, le da je Bled s tem prvim zgodovinskim turnirjem ostal živ v šahovskih knjigah.

ŠAHOVSKE PRIREDITVE SO ZAZIVALE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Kar precej šahovskih prireditev se je zvrstilo že kmalu po koncu druge svetovne vojne, ko je tudi šah dobil v naši družbi svoje izredno pomembno mesto, naši šahisti pa velik ugled in spoštovanje. Ni prostora, da bi omenjali prav vse, kar se je na področju šaha zgodilo na Bledu, vendar najvažnejše pa ne smemo prezeht.

Že leta 1949 je bil v mali dvorani hotela Park dvoboj dr. Euweja, priznanega velemojstra iz Nizozemske in dolgoletnega predsednika FIDE, kar mu je zadalo kaj dosti skrbi, z našim mojstrom Vasjo Pircem. Začetek dvoboja je bil na Bledu, kjer je povedel Pirc z 2:0, nato pa je v Ljubljani Euwe izenačil v dvoboju, ki je imel v tem povojnem času kar zadosten odmev, sta končala neodločeno 5:5.

Že l. 1950 je bil prav tako v hotelu Park večji turnir z močno argentinsko zasedbo. Na vrh se je povzpel pozneje dolgoletni udeleženec vseh večjih turnirjev Najdorf, ki je zmagal z 10,5 točke, sledil mu je Pilnik prav tako Argentinec z devetimi točkami. Ta turnir pa je bil pomemben za naše mlajše šahiste, saj so takrat vzrasli naš mladi Fuderer, Ivkov in Matanović, od katerih sta zlasti zadnja dva dolgo v vrhu našega šaha. Le Fuderer se je zaradi svojega poklica odpovedal aktivnemu šahu, kar so mnogi smatrali za precejšnjo škodo za naš šah.

Na tem turnirju nista sodelovala niti Gligorič niti Trifunović — takrat naša najboljša splošnost in priznana mojstra. Zaradi utrujenosti po šahovski olimpiadi v Dubrovniku jima ni bilo treba nastopiti, nastopil pa je naš mojster Vasja Pirc. In kot sam pripoveduje zopet z neuspehom, češ da mu Bled pač ni prinašal sreče.

Že leta 1959 so se turistični in šahovski delavci Bleda in Ljubljane dogovorili za prevzem kandidacijskega turnirja za svetovno prvenstvo. Prišlo je osem igralcev med njimi tudi zveneča imena kot Talj, Keres in Gligorič, pojavil pa se je že tudi mladi Fischer. Čeprav spodnji prostori Kazine niso najboljše ustrezali, je tudi to veliko srečanje pravih mojstrov dobro izpadlo. Domačini so ob pomoči šahovskih delavcev iz Ljubljane že dobili dokaj potrebne znanja in prakse — pripravili tudi takšno zahtevno srečanje. Najbolje se je odrezal Talj z 20 točkami, »večno« drugi je bil tudi tokrat Keres z 18, naš »Gligas« pa je delil peto do šesto mesto.

Ze takrat pa so kovali načrte, kako pripraviti na Bledu ob 30-letnici prvega velikega turnirja nov veleturnir in zbrati najboljše, kar svetovni šah premore. Glavni iniciator teh smelih načrtov je bil takratni tajnik Šahovske zveze Slovenije Ernest Kapus. Da, prav njemu se imajo na Bledu zahvaliti, da si je to zadal kot svojo osnovno nalogo, ki jo je treba uresničiti. Res mu je uspelo. Pa ne samo to! Dal je iniciativo za novo dvorano, saj primerne takrat na Bledu še ni bilo. Pridobil je zavzemnike in začeli so graditi današnjo festivalno dvorano, ki so jo postavili v rekordnem času. Ta turnir je trajal od 2. septembra do 4. oktobra 1961, sodelovalo pa je na njem 20 šahovskih veličin — lahko rečemo skorajda vse, kar je v šahu v tistem času kaj pomenilo.

Najtejmo le nekatere: Talj, Keres, Petrosjan, Geller, torej najmočnejša sovjetska zasedba, Fischer in Bisguier iz ZDA, Portisch — Madžarska, Pachmann — ČSSR, Olafson — Islandija in današnji predsednik FIDE Najdorf — Argentina. Donner — Nizozemska, Darga — ZRN in od naših Gligorič, Gernke, Ivkov, Matanović, Trifunović, Udovčić in Bertok. Glavni sodnik tega velikega šahovskega srečanja je bil naš velemojster dr. Milan Vidmar.

Priprave so bile zahtevne, saj so bile zahteve za tak turnir vedno večje. Nova dvorana je povsem ustrezala takratnim zahtevam. Veliko živahnosti je na Bled prišel ta turnir v posezonski september, saj se je trlo novinarjev in prijateljev šaha. Dvorana pa je bila vedno dobro zasedena.

Vsem je še danes v spominu izlet vseh udeležencev in prireditev na Vršič in kako jo je komaj odnesel Trifunović, ki je skorajda utonil v Vintgarju. Ze takrat je vse bolj stopal v ospredje mladi šahovski zanesenjak Robert Fischer, ki je svojim soigralcem pripravil marsikatero grenko. Res se ni družil z nikomer, ni se kaj rad sprehajal po Bledu ali igral namizni tenis kot vsi ostali — skoraj ves čas je prebil v svoji okoli hotelski sobi. Zasmehovali so ga, če se je skoraj jokal ob izgubljeni partiji, ali če je ni mogel povsem izsiliti v svojo korist. Bil pa je vztrajen, vedno borben in mu ni bilo kaj prida mar, če so ga tudi zasmehovali. V tem je bil prav Talj najpriaznevnejši!

Tudi ta turnir se je dobro končal z zmago takrat verjetno res najboljšega šahista Talja s 14,5 točke, drugi je bil Fischer s 13,5, nato peto do sedmo mesto pa so se uvrstili Gligorič, Trifunović in Geller.

Vasja Pirc na tem turnirju ni igral — malo je zameril prirediteljem, da so ga povabili pred samim začetkom, ko je že objubil svojo udeležbo na turnirju na Dunaju. In s tem so velika šahovska srečanja na Bledu prenehala. Lahko bi trdili, da je bila velika zasluga Ernesta Kapusa, blejskega rojaka, da je Bled imel toliko pomembnih šahovskih prireditev, zato ni prav, da se ga na Bledu ne spominjajo in mu ne priznajo zasluge, ki jih je nedvomno imel! Pa še pri festivalni dvorani posebej!

Vasja Pirc je ob letošnjem turnirju na Bledu večkrat načel misel, zakaj se ne bi na Bledu vrnil k šahu, saj so pogoji sedaj boljše kot nekdaj. Šah je tudi prikljubljena igra na tem območju Gorenjske, imamo pa tudi prizadene prireditelje, kar smo že lahko opazili to leto ob ženskem šahovskem prvenstvu Jugoslavije, pa sedaj ob Vidmarjevem memorialu. Mogoče se je le ob tem tudi spremenila miselnost na Bledu in bodo šahi namenili več skrbi, pa seveda tudi denarja. Prav gotovo pa bodo kaj radi priiskovali na pomoč šahisti Lesc, Radovljice, Jesenic in ostalih območju Gorenjske in tudi Ljubljane.

Božo Benedik

Zuro